

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΞΕ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1988

ΑΡΙΘ. 11

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

(Ἐξ ἀφορμῆς τῆς χιλιετηρίδος)

Τὰ λεχθέντα εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας ἐξηγοῦν διατὶ ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ποιμὴν ἤδη ἐν τῷ Μηνύματι, ὅπερ — ἐπὶ τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑορτασμῷ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Ρώσων — ἀπέστειλε τὸν Φεβρουάριον 1988 πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Δημήτριον, εἶχε τονίσει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Ἀναπολοῦντες τὰς παλαιὰς ἐκεῖνας ἡμέρας ἐν εὐγνωμοσύνη βαθεῖα προσβλέπομεν πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην Μητέρα Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐλάβομεν ἐντὸς τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν παρακαταθήκην τῆς αἰωνίου ζωῆς»¹³. Χαρακτηριστικῶς ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας καὶ ἐν τῇ προσφωνήσει αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν τὴν 18ην Αὐγούστου 1987 ἐν Μόσχᾳ εἶχεν ἀπευθύνει πρὸς τὸν ἐπισκεψάμενον αὐτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, εἶχεν ἐπισημάνει ἐπίσης τὰ ἑξῆς: «Δι' ἡμᾶς, τέκνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, πάντοτε θὰ διατηρηθῆ τιμία καὶ ἀνεξίτηλος ἢ ἀνάμνησις τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Ρωσίᾳ, ἢ συνδεομένη πρὸς τὴν Πόλιν, ἐκ τῆς ὁποίας, Παναγιώτατε, ἐφθάσατε σήμερον, καὶ πρὸς ἱερὰ δι' ἡμᾶς ὀνόματα, τὰ τῆς θεοσόφου Ρωσίδος ἡγεμονίδος Ὀλγας καὶ τοῦ ἐγγονοῦ αὐτῆς μεγάλου ἡγεμόνος τοῦ Κιέβου Βλαδιμήρου. Ὁ εὐαγγελικὸς σπóρος, πεσὼν εἰς γῆν ἀγα-

θὴν, ἔδωκε μέγαν καὶ πλούσιον καρπὸν»¹⁴.

Ἡ σχέσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ὡς «σχέσις στοργικῆς μητρὸς καὶ φιλοστόργου θυγατρὸς»¹⁵ ἐγένετο ἰδιαιτέρως αἰσθητὴ τόσον ὅταν κατελύθη τὸ Κράτος τοῦ Κιέβου καὶ οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ εὐρέθησαν ὑπὸ ξενικὴν κατοχὴν, ὅσον καὶ ὅταν ἐπετεύχθη ἢ ἐν Ρωσίᾳ ἔθνικὴ καὶ κρατικὴ ἐνότης ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἡγεμονίας τῆς Μόσχας διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος. Εἰς τὴν διπλὴν ταύτην ἐνότητα συνεβάλετο τὰ μέγιστα ἢ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Ἱερὰ Σύνοδος, ὅταν «ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1354 ἐνέκρινε καὶ ἐπεκύρωσε τὴν μεταφορὰν τῆς ἑδρας τοῦ Μητροπολίτου Ρωσίας ἀπὸ τοῦ Κιέβου εἰς τὴν παρὰ τὴν Μόσχαν πόλιν Βλαδιμήρον, ἐνθα εἶχεν ἤδη ἀπὸ μακροῦ ἐγκατασταθῆ ὁ ἐκ Γραικῶν Μητροπολίτης Μάξιμος»¹⁶.

Κατὰ τοὺς κρίσιμους τούτους χρόνους, ὡς καὶ ὅταν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1448 ἐγκατελείφθη ἢ ἀρχὴ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας τοῦ Μητροπολίτου Ρωσίας, «ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ δὲν ἔπαυσε ποδηγετοῦσα πνευματικῶς τὴν Ρωσικὴν, προσφέρουσα αὐτῇ συμπαράστασιν καὶ βοή-

14. «Ἡ ἱερὰ πορεία τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Δημητρίου πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Ρωσίας καὶ Γεωργίας (18-30 Αὐγούστου 1987) (Χρονικόν)», ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» μετὰ Προλόγου Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἀθήναι, 1988, σ. 13.

15. Περ. «Ἐκκλησία», ἀρ. 7, 1 Μαΐου 1988, σ. 271.

16. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 270.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 371 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

13. Περ. «Ἐκκλησία», ἀρ. 7, 1 Μαΐου 1988, σ. 262.

θειαν, ἐκ μητρικῆς καρδίας πηγάζουσιν καὶ ἐρειδομένην εἰς πεῖραν καὶ γνώσεις αἰώνων ὀλοκλήρων»¹⁷. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀπὸ τῆς 12ης Φεβρουαρίου 1953 ἀναγνωρίσθῃ ἡ ἀνύψωσις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μόσχας εἰς τὴν τάξιν τοῦ Πατριαρχείου¹⁸, ἡ Ἁγία ἐν Ρωσία Ἐκκλησία, συνεχίζουσα τὴν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς παράδοσιν, — ὡς ἰδιαίτερος ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου ἐν τῇ ἀνωτέρω μνημονεύσει βαρυσημάντῳ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ Ἐγκυκλίῳ —, «οὐκ ἐπαύσατο ἀπονεύουσα τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ τὴν πρέπουσαν τιμὴν, δεχομένη πάντοτε ἐξ αὐτῆς πρόθυμον βοήθειαν καὶ συμπαράστασιν ἐν τε τοῖς κανονικοῖς καὶ ἐν τοῖς πνευματικοῖς ζητήμασι»¹⁹. Τοιουτοτρόπως κατὰ τὴν διαρρέυσασαν χιλιετίαν αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «ὑπῆρξαν στεναὶ καὶ ἀδελφικαί, ἐν πνεύματι Χριστοῦ καὶ ἀγάπης ἀληθοῦς, ἐν κατανοήσει ἀμοιβαίᾳ, ἐν συμπαθείᾳ δὲ βαθυτάτῃ, εἰ καὶ

17. Αὐτόθι, σ. 272.

18. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅταν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἦτο ὁ Ἱερεμὴς ὁ Β', ἔχον σύμφωνα εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα, ἀνεγνώρισε τὴν ἀνύψωσιν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μόσχας εἰς Πατριαρχεῖον. Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη ἐγένετο διὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ Συνοδικοῦ Τόμου τῆς 12ης Φεβρουαρίου 1593, ὅστις ὥριζεν, ὅπως «τὸν θρόνον τῆς εὐσεβεστάτης καὶ ὀρθοδόξου πόλεως Μοσκόβου εἶναι τε καὶ λέγεσθαι Πατριαρχεῖον, διὰ τὸ βασιλείας ἀξιοθεῖναι παρὰ Θεοῦ τὴν χώραν ταύτην, πᾶσαν τε Ρωσίαν καὶ τὰ ὑπερβόρεια μέρη ὑποτάσσασθαι τῷ Πατριαρχικῷ θρόνῳ Μοσκόβου καὶ πάσης Ρωσίας... ἀδελφόν τε εἶναι καὶ λέγεσθαι τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν μετὰ ταύτης τῆς ἐπωνυμίας, ὁμοταγῆ καὶ σύνδρομον, ἴσον τε τῇ τάξει καὶ τῇ ἀξίᾳ ἐπιγράφεσθαι τε καὶ ὑπογράφεσθαι κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν, Πατριάρχης Μοσκόβου καὶ πάσης Ρωσίας καὶ τῶν ὑπερβορείων μερῶν» (ἐνθ' ἄνωτ.).

19. Αὐτόθι, ἐνθα ἰδὲ καὶ τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴν περιχοπὴν τῆς αὐτῆς περιπουδάστου Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου: «Ἡ εἰς τὸ διηνεκὲς ὑπάρχουσα ἐν Ρωσίᾳ συναίσθησις, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως τυγχάνει Μητῆρ τῇ Ρωσικῇ, ἐφάνη καὶ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Πέτρου τοῦ μεγάλου καταργησιν τοῦ Ρωσικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὴν ὑποκατάστασιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἁγιωτάτης Συνόδου ὁπότε οὗτος, δικαιολογῶν καταλλήλως τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ, ἄτε ἐξ ἀδηρίτου ἀνάγκης ὑπαγορευθεῖσαν, ἐσπευσεν ἀμέσως ἵνα ζητήσῃ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῆς ὑπὸ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Κατακλείων δὲ τὸ πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Γ' γράμμα αὐτοῦ ἔγραφε: «Διατελοῦμεν πάντοτε τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, τοῦ κατὰ Πνεῦμα Πατρὸς καὶ Ἀνωτάτου Οἰκουμενικοῦ Ἀρχιεπίσκοπος ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς καὶ πρόθυμος». Προσέτι παρεκάλει, ὅπως μὴ ἀρνηθῆ τὸ Πατριαρχεῖον εἰς τὰ μέλη τῆς Ἁγιωτάτης Συνόδου «ὅποιαν δὴ τινα καλὴν συμβουλήν πρὸς ὄφελος καὶ κρείττονα οἰκονομίαν τῆς Ἐκκλησίας». Περισσότερα σχετικῶς ἰδὲ ἐν: Βλασίου Ἰω. Φεἰδᾶ, Ρωσικὴ Ἐκκλησία: Ὁρθοδοξικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 10, Ἀθήναι, 1961, στ. 1053 ἐξ.

ποτε, κατὰ παραχώρησιν τοῦ δικαιοκρίτου Θεοῦ, εὐρέθησαν αὐταὶ ἀμφότεραι χεῖμαζόμεναι»²⁰.

*

Οἱ ἑορτασμοὶ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Ρώσων δὲν ὑπενθυμίζουν μόνον τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας τελεῖ ἐν ἀδιακόπῳ ὑπαρξιακῇ καὶ πνευματικῇ κοινωνίᾳ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἣτις εἶναι ἡ πνευματικὴ μήτηρ ἐκείνης. Οἱ ἑορτασμοὶ οὗτοι φέρουν ἐπὶ πλεόν εἰς τὴν μνήμην, ὅτι ἡ ἑλληνορθόδοξος βυζαντινὴ παράδοσις, ἐγκεντρισθεῖσα εἰς τὴν καλλιέλαιον τῆς ρωσικῆς ψυχῆς καὶ προβληθεῖσα ὑπὸ πλείστον δρασάντων ἐν Ρωσίᾳ διακεκριμένων Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν, κληρικῶν, μοναχῶν, καλλιτεχνῶν, λογίων κ.λπ., μετέδωκεν εἰς τὸν ρωσικὸν λαὸν ὀλόκληρον τὸν δυναμισμὸν τοῦ ἑλληνορθοδόξου πνεύματος, ὅπερ διαποτίσαν τὰ ἰδιότυπα εὐγενῆ χαρακτηριστικὰ πάντων τῶν ὀρθοδόξων λαῶν ἀποτελεῖ τὴν πεμπτουσίαν τῆς ἐθνικῆς των ὑπάρξεως καὶ τὴν ζωτικὴν ἐντελέχειαν τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς των δραστηριότητος. Δειγματοληπτικῶς ἀναφέρομεν τὰς εἰς τὴν Ρωσίαν ἐπιδράσεις τῆς μοναστικῆς παραδόσεως τοῦ ἁγίου Ὁρους ἢ τῆς ἱ. μονῆς τοῦ Στουδίου²¹. Ὡσαύτως ἄς στρέψωμεν τὴν σκέψιν ἡμῶν πρὸς τὸν ἐν Ζαγκόρσκ ταφέντα μοναχὸν Μάξιμον τὸν Γραικὸν ἢ Ἑλληνα, ὅστις εἶναι γνωστὸς καὶ ὡς Μάξιμος ὁ ἀγιορείτης, ὁ Βατοπεδινός, ὁ ὁμολογητής, ὁ φωτιστής τῶν Ρώσων²². Ὡς εἶχε τονίσει ὁ ἀειμνηστὸς Καθηγητῆς, Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Διευθυντῆς τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία» Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, «οὐδεὶς ἐκ τῶν εἰς Ρωσίαν δρασάντων Ἑλλήνων

20. Ἐνθ' ἄνωτ.

21. «Κατὰ τὸν ἰα' ἡδὴ αἰῶνα ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος τοῦ Κιέβου ἐδιδάχθη τὰς παραδόσεις τοῦ Ἀθωνικοῦ Μοναχισμοῦ, ἐνθ' ὁ ἅγιος Θεοδόσιος εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ρωσίαν τὰς μοναστικὰς διατάξεις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου... Ὁ Μοναχισμὸς ἐπέδρασεν εἰς τὸ καθόλου πολιτιστικὸν ἦθος τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ»: Ἰωάννου Ζηζιούλα (Μητροπολίτου Περγάμου), Ὁμιλία κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῶ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Σταυροδρομίου ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Ρώσων (27 Φεβρουαρίου 1988), ἐνθ' ἄνωτ., σ. 265. Περισσότερα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Βλ. Φεἰδᾶ, ἐνθ' ἄνωτ., στ. 1014-1015, 1026-1027.

22. Βλασίου Ἰω. Φεἰδᾶ, Μάξιμος ὁ Γραικὸς φωτιστής τῶν Ρώσων, ἐν περ. «Ἐκκλησία», ἀρ. 7, 1 Μαΐου 1988, σ. 274.

εὐηργέτησε τὴν Ρωσίαν, ὅσον καὶ ὅπως ὁ Μάξιμος, διὰ τοῦτο δὲ καὶ οὐδενὸς τὸ ὄνομα κατέχει ἐν τῇ ρωσικῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ τῇ πανρωσικῇ συνειδήσει τόσον περίοπτον θέσιν, ὅσον τὸ τοῦ Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ... Ἐπέδειξεν οὗτος ἀληθῶς ἀποστολικὴν δρᾶσιν τοιαύτης ἐκτάσεως καὶ σημασίας, ὥστε νὰ δημιουργήσῃ ἐποχὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ρωσικῶν γραμμάτων καὶ τῆς θρησκευτικῆς, πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐν γένει ζωῆς τῶν ρώσων»²³.

Ἡ μεγαλύτερα συνεκτικὴ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ρωσικοῦ λαοῦ εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ βυζαντινὴ λειτουργικὴ παράδοσις, τῆς ὁποίας ὁ θαυμάσιος μυσταγωγικὸς καὶ ἀναγωγικὸς χαρακτήρ ἀπέκτησεν ἐν Ρωσίᾳ ἰδιότυπον ἐλκυστικὴν μορφήν διὰ τῆς συνδέσεως μετὰ τοῦ ἐκ τοῦ βάθους τῆς ρωσικῆς ψυχῆς ἀναβλύζοντος ὑγινοῦς καὶ δυναμικοῦ μυστικισμοῦ. Ἡ παράδοσις αὕτη, ἥτις ἔλαμψε καὶ κατὰ τὰς ἐπὶ τῷ ἰωβηλαίῳ τῆς χιλιετηρίδος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας μεγαλειώδεις ἐν Σοβιετικῇ Ἐνώσει λατρευτικὰς συνάξεις τοῦ παρελθόντος μηνός, ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς ἡ κυριώτερα γενεσιουργὸς αἰτία τῆς διατηρήσεως τῆς ζωῆς χριστιανικῆς πίστεως ἀκόμη καὶ εἰς τὰς δεκαετίαις τῆς μεγάλης δοκιμασίας ἕνεκα τῶν σκληρῶν διωγμῶν ἐκ μέρους τοῦ ἀθεϊστικοῦ — ἰδίως τοῦ σταλινικοῦ — καθεστῶτος. Ἦδη πρὸ εἴκοσι τεσσάρων ἐτῶν, γράφοντες ἐν τῷ περιοδικῷ («Ἐκκλησία») ἐντυπώσεις ἐκ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, εἶχομεν ὡς ἐξῆς ἐπισημάνει τὸ συγκλονιστικὸν θέαμα τῆς ἐνεργοῦς συμμετοχῆς τοῦ εὐσεβοῦς ρωσικοῦ λαοῦ εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας: «Ἐμείναμεν ἐκστατικοὶ ἐνώπιον τῆς εὐλαβείας τῶν πυκνῶν ἐκκλησιασμάτων, τὰ ὁποῖα κυριολεκτικῶς ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους με ὑπομονὴν καὶ ὅλως ἀγογγύστως συνωστίζονται ἐντὸς τῶν ναῶν εἰς κατάστασιν ἱερᾶς ἐξάρσεως με πρόσωπα ἐξαυλωμένα, με ὄμματα πλήρη δακρύων καὶ ἐστραμμένα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἢ πρὸς μίαν ἀγίαν εἰκόνα ἢ πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ λειτουργοῦ, με τὰ χεῖλη ἄλλοτε ψιθυρίζοντα λόγους προσευχῆς καὶ ἄλλοτε ἐκσπῶν-

23. Βλ. ἐν: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἐντυπώσεις ἐκ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, ἐν Ἀθήναις 1965, σ. 70.

τα εἰς πανδήμους θριαμβευτικὰς ψαλμωδίας, αἱ ὁποῖαι θὰ μένουν ἀλησμόνητοι καὶ θὰ ἀντηχοῦν ἰσοβίως εἰς τὰ ὦτα τοῦ ξένου ἐπισκέπτου. Ὅταν ἰδίως οἱ ἐκκλησιαζόμενοι με θαυμάσιον συγχρονισμόν καὶ ρυθμὸν ψάλλουν ὅλοι μαζὶ τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἢ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν ἢ τοὺς «Χαιρετισμούς», τότε ἡ ψαλμωδία των μεταβάλλεται εἰς νικητήριον παιᾶνα καὶ ἄσμα θριάμβου. Ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ἐσπερινούς των καθημερινῶν ἐργασίμων ἡμερῶν οἱ ναοὶ ἔχουν πυκνὸν ἐκκλησίασμα... Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶχομεν ἀόριστόν τινα φόβον, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ αἰσθανθῶμεν κόπωσιν με τὰς ἀτελετήτους λειτουργίας καὶ ἀκολουθίας, τὰς ὁποίας θὰ παρηκολουθοῦμεν συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα τῆς ξεναγήσεώς μας. Ἄλλ' ἐγοητεύθημεν τόσον πολὺ ἐκ τοῦ θεάματος τοῦ ἐν ἐκστάσει προσευχομένου καὶ ὀμοθυμαδὸν ψάλλοντος λαοῦ, ὥστε πᾶσα συμμετοχὴ ἡμῶν εἰς τὰς λατρευτικὰς του ἐκδηλώσεις ἦτο ἀληθῆς πνευματικὴ τέρψις καὶ ἀγαλλίασις. Εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ἡ σωματικὴ ἐκ τῆς ὀρθοστασίας κόπωσις οὐδόλω ἐγένετο αἰσθητή. Μάλιστα ἐνδομύχως ηὐχόμεθα νὰ παραταθῇ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ἢ τοσαύτην πνευματικὴν τρυφήν προσφέρουσα λειτουργία ἢ ἀκολουθία... Ἡσθάνθημεν τὴν ἐκ τῆς ρωσικῆς λατρείας ἐκπορευομένην ἰσχυρὰν γοητείαν καὶ ἔλξιν καὶ κατενόησαμεν, ὅτι ἡ λειτουργικὴ ζωὴ... ἐμψυχώνει τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ ὀλοκλήρον τὴν Ὀρθοδοξίαν»²⁴.

Ἡ ὑπὸ τῶν ρώσων παραληφθεῖσα ἐκ τοῦ Βυζαντίου χριστιανικὴ πίστις καὶ ἡ ἑλληνορθόδοξος λατρευτικὴ παράδοσις δὲν ὠδήγησαν τοὺς ρώσους εἰς νοσηρὸν θρησκευτικὸν μυστικισμόν, ἀποξενοῦντα αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐνδοκοσμικῶν πολιτιστικῶν ἀξιών, ἀλλ' ἀντιθέτως ὑπεβοήθησεν εἰς τὴν πυροδότησιν, ἐκκόλαψιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἐνοποιὸν εὐλογίαν τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς πάντα τοὺς ἐκχριστιανιζομένους λαοὺς ἡ Ἱεραποστολὴ τοῦ ἑλληνορθόδοξου Βυζαντίου δὲν ἔφερε μόνον πρότυπα ἀνωτέρας θρησκευτικῆς καὶ χριστιανικῆς ζωῆς. Μετ' αὐτῶν ἐκόμιζε τὰ ἀνώτερα ἠθικὰ ἰδεώδη, τὴν ἰδέαν τοῦ κρά-

24. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 19-21.

σώμα. «Πρώτιστος και κυριώτατος σκοπός τῆς ὀρθῆς ἀγωγῆς και παιδείας εἶναι ἡ διάπλασις τῆς ψυχῆς. Δὲν παραβλέπει ὅμως και τὸ σῶμα ἡμελημένον· ἐπειδὴ και ἡ τούτου καλλιέργεια ἔχει πολλὴν ἐπιρροὴν εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν ἡθῶν» (Φ, 39).

Ἡ διάπλασις ἢ ἡ «θεραπεία» τῆς ψυχῆς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς μαθήσεως. Ἡ ἐπιτυχία δὲ τῆς μαθήσεως «κρέμαται ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ διδασκάλου, δὲν εἶναι ὅμως και ὁ πατήρ ἔξω πάσης φροντίδος, ἀλλὰ πρέπει νὰ παρατηρῆ μεθ' ὑπομονῆς, ἀν ἀπὸ τὰ μαθήματα κερδαίνῃ τὸν σκοπὸν του» (Φ, 42). Θεωρεῖται δυστυχία διὰ τὸ παιδίον ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῦ οἱ γονεῖς και οἱ διδάσκαλοι νομίζουσι ὅτι σκοπὸς τῆς παιδείας αὐτοῦ εἶναι νὰ μάθῃ γλώσσας και ἱστορίαν, ἢ νὰ γράφῃ θέματα και στίχους, ἢ νὰ κατασκευάζῃ τρίγωνα και συλλογισμούς. Αἱ γνώσεις αὗται εἶναι μὲν ὠφελιμώτατοι, ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητά εἶναι ὄργανα και μέσα πρὸς ἄλλον ὑψηλότερον σκοπὸν. «Σκοπὸς τῆς ὑγιοῦς διδασκαλίας εἶναι, νὰ διδάξῃ τὸν ἄνθρωπον πῶς πρέπει νὰ ὠφελῆται ἐκ τῆς μαθήσεως τῶν γραμμάτων και ἐπιστημῶν, συνάγων τὰ ὠφέλιμα ὡς ἡ μέλισσα ἀπὸ τὰ ἄνθη, και ἐπιιδόμενος ὅλος εἰς ὅσα μάλιστα μέλλουσι νὰ χρησιμεύσωσιν αὐτῷ πρὸς ὅποιον δῆποτε ἐπάγγελμα εἶναι προσκεκλημένος ὑπὸ τῆς θείας προνοίας. Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας εἶναι, νὰ στολίσῃ ἐν ταῦτῳ και τὸν νοῦν διὰ τῶν γνώσεων, και τὴν καρδίαν διὰ τῆς δικαιοσύνης και καλοκαγαθίας· νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν τιμιότητα και φιλομάθειαν και φιλανθρωπίαν, νὰ ἐκριζώσῃ τελειότατα, μὲ χεῖρα πολλὰ ἐλαφρὰν και προσηγῆ, τὴν ἀμαθῆ ὑπεροψίαν, τὴν τυφλὴν φιλαυτίαν, τὸ ἀνάλητον και ὑβριστικὸν ἦθος και τὰς ἄλλας κακίας· και τέλος νὰ οἰκειώσῃ αὐτὸν μὲ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν, δηλονότι τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ, και γνώσιν ἑαυτοῦ, τὴν γνώσιν τῶν ὄντων, ὅστις εἶναι ὁ ἀληθὴς τῆς παιδείας καρπός» (Φ, 42).

Διὰ τὴν ὀρθὴν και ὑγιᾶ ἀνατροφὴν τῶν παιδῶν τὸ πρῶτιστον μάθημα εἰς τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ εἶναι ἡ κατήχησις και διδασκαλία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, διότι εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένα ἡ θρησκεία μὲ τὰ τῆς ἠθικῆς. «Τόσον εἶναι σφιγκτὰ συνδεδεμένη μετὰ τῆς θρησκείας ἡ ἠθικὴ, ὥστε δὲν ὑπάρχει οὐδὲν ἔθνος ἀνθρώπων, τοῦ ὁποῦ τὰ ἦθη δὲν ἐχαρακτηρίσθησαν και ἐμορφώθησαν ἀπὸ τὰ περὶ Θεοῦ φρονήματά του. Ἀλλὰ ποία ποτὲ ἠθικὴ δύναται νὰ γείνη ἢ τελειότερα ἢ ἀληθεστέρα, παρὰ τὴν ὑπὸ τῆς ὑψίστης και θειοτάτης εὐαγγελικῆς πίστεως διδασκομένην και διὰ τῆς θείας χάριτος προκόπτουσαν και τελεσφοροῦσαν; Δι' αὐτῆς ἐμφυτεύεται εἰς τῶν νέων τὰς ψυχὰς ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, τὸ θεμέλιον πάσης σοφίας, και τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας, ὅλων τῶν ἀγαθῶν πράξεων ἢ πηγῆ, και ἡ βᾶσις τοῦ ὀρθοῦ πολιτεύματος και τῆς ὁσιότητος· πράγμα, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον ἡ θεόπνευστος ἐκκλησιαστικὴ Σοφία κηρύττει τρανῶς, ἀλλὰ και αὐτῶν τῶν ἔξω φιλοσόφων οἱ φρονιμώτεροι, ὀδηγοῦμενοι ἀπὸ τῆς φυσικῆς θεογνωσίας τὸ φῶς, ἐζήτουν νὰ εὕρωσιν εἰς τὴν κατ' αὐτοὺς θρησκείαν» (Ε, 7).

Ὁ Οἰκονόμος, δίδων μεγίστην σημασίαν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Κατηχήσεως και θεωρῶν, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ὅτι ἡ εὐτυχία τῶν τέκνων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ προσπάθειαν τῶν γονέων αὐτῶν, προτρέπει αὐτοὺς νὰ φροντίζουσι διὰ τὴν κατ' οἶκον μελέτην πρῶτιστως τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως. Χρέος ἐπίσης ἔχουσι και οἱ ἀνάδοχοι νὰ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὴν κατηχητικὴν μόρφωσιν τῶν ἀναδεξιμαίων αὐτῶν, διότι ἀναδεχθέντες αὐτοὺς ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἔγιναν «ἐγγυηταὶ τῆς σωτηρίας» αὐτῶν (Ε, 10). Κατ' ἐξοχὴν ἔχουσι ἱερὰν ὑποχρέωσιν οἱ ἱερεῖς νὰ διδάσκουσι γενικῶς εἰς τὸν λαὸν τὴν Κατήχησιν. «Σεῖς, λέγει ὁ Οἰκονόμος πρὸς τοὺς ἱερεῖς, εἴσαθε τοῦ θείου νόμου οἱ φύλακες, και τῆς πίστεως οἱ διδάσκαλοι, και τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας οἱ οἰκονόμοι. Χρέος λοιπὸν ἔχετε ν' ἀγωνίζησθε, ὅσον δύνασθε, πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν, προσβιβάζοντες αὐτοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου ὄχι μόνον διὰ τῶν ἐναρτέων σας πράξεων, ἀλλὰ και διὰ τῶν κατηχητικῶν σας λόγων, και ἀπαιτοῦντες ἕκαστος παρ' ἑνὸς ἑκάστου τῶν πνευματικῶν σας τέκνων ἀκριβῆ γνώσιν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως. Πολλὰ ὀλίγα εἶναι τὰ παιδιά ὅσα δύνανται νὰ παιδεύωνται και νὰ κατηχῶνται εἰς τὸ σχολεῖον, συγκρινόμενα πρὸς τ' ἄλλα, τὰ ὁποῖα μένουσι ἀκατήχητα και ἀπαιδευτα ἢ διὰ πενίαν, ἢ διὰ κακὴν ἀνατροφήν και βαρβαρότητα τῶν γονέων των, ἢ δι' ὀρφανίαν, ἢ δι' ἄλλο τι, τὰ ὁποῖα εὐκόλως ἐμπορεῖτε, νὰ γνωρίσητε και βοηθήσητε, ὅσον δύνασθε» (Ε, 11). Ἐκ τῆς ἀγνοίας τῶν δογμάτων και τῶν ἐντολῶν τῆς πίστεως «ἐπλημμύρησαν εἰς τὸν χριστιανὸν λαόν» ἡ διαφθορὰ τῶν ἡθῶν, αἱ προλήψεις και αἱ δεισιδαιμονίαι, ἡ κλονιζομένη πίστις, ἡ ἀνευλάβεια πρὸς τὰ θεῖα, ἡ καταφρόνησις τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ «και τᾶλλα μυρία εἶδη τῶν κακῶν» (Ε, 11). Διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Κατηχήσεως ὁ Οἰκονόμος, ὡς ἀνεφέρθη ἀνωτέρω, ἐξέδωκε τὴν «Κατήχησιν ἢ ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως» τὸ 1813 ἐν Σμύρνῃ χάριν τῶν μαθητῶν του εἰς τὸ ἐκεῖ Φιλολογικὸν Γυμνάσιον.

Δημοσίον σχολεῖον εἶναι «ἐργαστήριον τῆς κοινῆς εὐτυχίας» και «ἐνδοξον στάδιον» (Φ, 38) διὰ τοὺς μορφωτικούς ἀγῶνας τῶν μαθητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐν αὐτῷ εἶναι ἀθληταὶ τοῦ πνεύματος. Εἰς τὰ σχολεῖα κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον τῆς τουρκοκρατίας ἀπηγορεύετο ὑπὸ τῶν κατακτητῶν ἢ σωματικὴ γύμνασις τῶν ἐλληνοπαίδων, οἱ ὁποῖοι ἐγύμναζον «τὰς ψυχὰς αὐτῶν διὰ παιδείας και μαθημάτων» ὥστε «νὰ ἀναδειχθοῦν ὠφέλιμοι μὲν εἰς ἑαυτοὺς, χρήσιμοι δὲ εἰς τοὺς οἴκους, εὐεργέται δὲ τῆς ἑαυτῶν πατρίδος» (Φ, 27. Πρβλ. και Ε, 145 και 147). Τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ εἶναι, ὡς προανεφέρθη, «ἐργαστήριον κοινῆς εὐτυχίας» και οὐδέποτε «σχολεῖον κακίας και διαφθορᾶς ἡθῶν και ψυχικῆς ἀπωλείας ἐργαστήριον» (Ε, 153). Χαρακτηριστικῶς ἐν προκειμένῳ ὁ Οἰκονόμος ἀποφαίνεται: «Τοιαῦτα διδασκαλεῖα μυριάκις κάλλιον εἶναι νὰ μὴ συσταθῶσι μηδὲ νὰ ὑπάρξωσι ποτε εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μή, φίλη πατρίς, μὴ εὐρεθῶσι ποτε εἰς τοὺς κόλπους σου γνήσια σου τέκνα τρεφόμενα διὰ χολῆς πικρίας και φαρ-

Ο ΑΣΚΗΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Ἐκεῖνοι πού ἔχουν κάποια γνωριμία μέ τήν ζωή τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας συχνά βρίσκονται μπροστά στό δίλημμα, ποιό στοιχεῖο περισσότερο χαρακτηρίζει τήν Ὁρθοδοξία, τό ἀσκητικό ἢ τό κοινωνικό; Ἰδιαιτέρα, χριστιανοί ἀπό ἑτερόδοξες ἐκκλησίες, πού ζοῦν μέσα στήν πολλή δραστηριότητα καί τό ὀργανωμένο κοινωνικό ἔργο τοῦ καθολικισμοῦ καί τοῦ προτεσταντισμοῦ, θεωροῦν τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία κυρίως ὡς ἀσκητική Ἐκκλησία καί πώς ὑστερεῖ σέ ἔργο κοινωνικό. Εἶναι ἐνδεικτική ἡ ἀποστολή τοῦ μοναχισμοῦ μέσα στήν παπική Ἐκκλησία. Μάλιστα καί ἀρκετοί δικοί μας, πού εἶναι ἀνυποψίαστοι ἀπό τήν ἀποστολή τοῦ Ὁρθόδοξου μοναχισμοῦ, θαυμάζουν πού οἱ καθολικοί μοναχοί κάμνουν ἔργο κοινωνικό, ἐργαζόμενοι μέσα σέ σχολεῖα, ἀναμορφωτήρια, νοσοκομεῖα, ἐργοστάσια καί εἶναι κατά ἕνα τρόπο ἀκοσμοκαλόγεροι». Ἄδυνατοῦν νά συλλάβουν τή μεγάλη διακονία καί τήν ἰδιαίτερη ἀποστολή καί τήν ἀναγκαιότητα πού ἐκπληρώνει ὁ Ὁρθόδοξος μοναχός μέ τόν ἀσκητικό τρόπο τῆς ζωῆς του, καί τά μηνύματα πού ἔχει νά δώσει στό σύγχρονο ἄνθρωπο μέ τήν «φυγή» του ἀπό τόν κόσμο καί μέ τήν «ξενιτεία» του.

Σήμερα, πάλιν, καί λόγω τοῦ γενικότερου κλίματος πού ὑπάρχει, παρατηρεῖται μιὰ τάση νά παρυσιασθεῖ ἡ κοινωνική πλευρά τῆς Ὁρθοδοξίας καί νά υπερτονισθεῖ. Παράδειγμα: γίνεται λόγος γιά τόν οὐσιαστικό χαρακτήρα πού ἔχει ἡ εὐχαριστιακή σύναξη τῶν πιστῶν μέσα στοὺς ναούς. «Ὅπως πολύ ὀρθά σημειώνεται, «ὅλοι οἱ πιστοί ἀποτελοῦν ἕνα ἐνιαῖο σύνολο, ἕνα λατρευτικό σῶμα, τὸ ὁποῖο μέ μιὰ ψυχή καί μέ ἕνα στόμα ὑμνεῖ τόν κοινόν Πατέρα. Εἶναι ἕνα σύνολο ἀδελφωμένων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι μαζί προσεύχονται, ψάλλουν, γονατίζουν, ἀσπάζονται ἀλλή-

λους, κλίνουν τὰς κεφαλὰς, καί τέλος κοινωνοῦν ὅλοι ἀπό τὸ ἴδιον ποτήριον τῆς Ζωῆς, πού ἀποτελεῖ τὸ κατακρύφον τῆς συναδελφώσεως τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος... Ἔτσι συντρίβονται οἱ ἀλυσίδες τοῦ ἀτομισμοῦ καί ἀνακαλύπτομεν ὄχι μόνον τόν Θεόν, ἀλλὰ καί τόν πλησίον μας μέσα εἰς τήν λατρευτικήν κοινότητα. Ἔτσι βασικὸν γινώρισμα τῆς Θείας Λειτουργίας εἶναι ὁ ὁμαδικὸς καί κοινωνικὸς χαρακτήρ τῆς. Τήν ἱεράν μυσταγωγίαν τήν προσφέρει ὅλος ὁ Χριστιανικὸς λαός, ὅλον τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν, ὅλον τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας» (Ἡ Λειτουργία μας, Ἐκδοσ. «Ζωῆς» σελ. 37-38, Ἀθῆναι 1963).

Μάλιστα «εἰς τήν ἐποχὴν μας, πού γίνονται τόσαι προσπάθειαι συναδελφώσεως, σχεπτόμεθα ἄραγε, ὅτι εἰς τήν λειτουργίαν ἔχομεν ἕνα ἰσχυρότατον ὄπλον, διὰ τήν ἔνωσιν καί συναδέλφωσιν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νά γεφυρωθοῦν τὰ χάσματα καί νά ἀμβλυνηθοῦν αἱ διαιρέσεις, διὰ νά γίνωμεν ὅλοι μιὰ ψυχή καί μιὰ καρδιά, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοί, διὰ νά ἀποκτήσωμεν μιάν πνοήν καί ἕνα παλμόν; Μάλιστα ἡ Λειτουργία εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν εἶναι ἕνα κοινωνικώτατον μέσον ἡμερώσεως καί πολιτισμοῦ τῶν ἀνθρώπων» (αὐτόθι σελ. 41-42).

Αὐτὲς οἱ ἀλήθειες γίνεται μιὰ προσπάθεια νά προβληθοῦν ἰδιαίτερα, ὅπως ἀκόμη στήν ὅλη διδαχὴ τῆς Ἐκκλησίας μας νά δοθεῖ ὁ προσανατολισμὸς ὁ κοινωνικός, καί ἂν εἶναι δυνατόν, νά ὑποτονισθεῖ ὁ ἀσκητικὸς χαρακτήρας τῆς.

Βέβαια ἡ ἀλήθεια τοῦ Ὁρθόδοξου ἡθους καί φρονήματος δὲν μπορεῖ νά βρισκεται σέ μονομερεῖς θέσεις καί σέ ἀποκλειστικά ἐπὶ μέρους ἀλήθειες. Ἡ Ὁρθοδοξία ἀποκλειστικά καί μοναδικά οὔτε ἀσκητική εἶναι οὔτε κοινωνική. Ἀλλὰ μέσα στήν καθολικότητά

μάκου κακοηθείας καί δυσεβείας, ἅτινα μέλλουσι νά κατασπαράξωσι τὰ σπλάγχνα σου φοβερότερον παρὰ τοὺς βαρβαρώτατους τυράννους σου! Ἄπαγε! παρὰ νά μάθωσιν οἱ Ἕλληνες γράμματα πολλὰ καί ἐπαρίστερα καί διεστραμμένα, στρεβλωθέντες καί νοῦν καί ψυχὴν ὑπὸ τῶν βιβλίων καί γενόμενοι περὶ τὰ πονηρὰ καί ἀχρεῖα σοφοί, προτιμότερον νά μείνωσι διὰ παντὸς ἀμαθεῖς κακῶν καί ὀλιγογράμματοι μὲν, ἀλλ' εὐσεβεῖς καί γενναῖοι καί ἀληθεῖς πατριῶται, καί μᾶλλον ἐργάται πιστοὶ ἢ ρήτορες ξηροὶ τῆς ἀρετῆς» (Ε, 153). «Εἶναι, ἐπαναλαμβάνει ἀλλαχοῦ, ἀσυγκρίτως προτιμότερον νά ζῆ τις ὀρθῶς, παρὰ νά ὀμιλῇ μόνον γλαφυρῶς» (Φ, 43).

Ἐπὶ τῆς ἀπόψεως, ὅτι εἶναι προτιμότερον τὰ τέκνα νά διδάσκωνται εἰς τὰς οἰκίας μέ χωριστὸν διδάσκαλον καί ὄχι εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, φρονεῖ, ὅτι ἡ εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα φοίτησις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τοὺς ἐξῆς ἀποχρώντας λόγους: (α) Ἡ δημοσία διδασκαλία δξύνει τὸ πνεῦμα τοῦ νέου καί ἐμφυτεύει εἰς αὐτὸν τόλμην καί θάρρος περὶ τοὺς λόγους, συνειθίζει αὐτὸν νά μὴ φοβεῖται τὸν ὄχλον, καί ἐλευ-

θερώνει αὐτὸν ἀπὸ τήν μικροψυχίαν ἐκείνην, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μονήρους κα σκυθρωπῆς ζωῆς... β) Εἰς τὸ σχολεῖον ἀποκτᾶ ὁ νέος πρὸς πολλοὺς γνωριμίαν καί φιλίαν, ἥτις διαμένει ἔπειτα εἰς ὅλην τήν ζωὴν αὐτοῦ καί χρησιμεύει εἰς πολλὰς περιστάσεις... γ) Κέρδος τῶν σχολείων εἶναι ἡ ἀμιλλα καί συνερεία, ἥτις ἐξάπτεται εἰς τὰς νέας ψυχὰς... Πόσον ἀγωνίζεται ὁ φιλότιμος μαθητὴς νά πρωτεύσῃ εἰς τήν τάξιν, νά ἐπιδείξῃ τήν ἑαυτοῦ προκοπήν, νά λάβῃ τὸ βραβεῖόν!... δ) Κέρδος τῶν σχολείων εἶναι, ὅτι καί αὐτὸς ὁ διδάσκαλος, ὅταν ἔχῃ πολυαριθμούς ἀκροατάς, ἐμψυχώνεται καί ἀναρριπίζεται πολλὰ διαφόρως παρὰ τὸν μερικὸν (δηλαδὴ τὸν οἰκοδιδάσκαλον), ὅστις διάγων καί συνομιλῶν κατὰ μόνας πρὸς ἕνα τινα, καί τοῦτον δύστηνον πολλακίς μαθητὴν, διδάσκει αὐτὸν ψυχρῶς καί μέ τόνον συνειθισμένον τὸν τῆς συναναστροφῆς» (Φ, 44-45).

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

της έχει και την κοινωνική της διάσταση. Έχει και την ασκητική. Συνήθως ή έκτροπή μέσα στο χώρο της 'Εκκλησίας, που κάποτε γίνεται και αίρεση, έχει την άφετηρία της στην μονομέρεια, στην επί μέρους αλήθεια, που πάντα έχει τις αναφορές της μέσα στην 'Αγία Γραφή και στην Παράδοσή της, που απομονώνεται από το όλον, από την καθολική αλήθεια και υπερτονίζεται και απολυτοποιείται. "Έτσι αυτοί, που υποστηρίζουν αποκλειστικά μόνο τον ασκητικό της χαρακτήρα ή αποκλειστικά μόνο τον κοινωνικό της, δέν βρίσκονται μέσα στην αλήθειά της.

Είναι γεγονός πως «άν δε άρνηθεϊ κανείς τον κόσμον, δέν ήμπορεί να τον αγαπήσει αληθινά» («Τό ευαγγέλιον και ό σύγχρονος κόσμος», Σ. 'Αγουρίδη, έκδοση Π. Πευριόρα, σελ. 52, 'Αθήναι 1970). «"Άνευ έξόδου έκ του κόσμου εις την σφαίραν, άπ' όπου ήλθεν ή χάρις του ένανθρωπήσαντος και αναστάντος Κυρίου, δέν είναι δυνατόν να γίνει αληθινός μετά του Κυρίου ευαγγελισμός του κόσμου υπό της 'Εκκλησίας» (σελ. 51).

Είναι χαρακτηριστικό πως στην 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία «μεγάλοι διδάσκαλοι της άσκήσεως και του αναχωρητισμού διεκρίθησαν ως 'Επίσκοποι και έπαιξαν και κάποιον ρόλον εις τά πολιτικά πράγματα της εποχής των, ή αντίστροφως 'Επίσκοποι ή Αυτοκράτορες Θεολόγοι διεκρίθησαν διά τον ασκητισμόν των» (Αυτόθι σελ. 51).

Η πραγματικότητα αυτή επιβεβαιώνει πως ή όρθοδοξία δέν μένει αποκλειστικά μόνο στον καινώνιο χαρακτήρα της ή αποκλειστικά στον ασκητικό της. 'Απλούστατα και οι δύο συνυπάρχουν μέσα στη ζωή της και αλληλοσυμπληρούμενος φανερώνουν την αληθινή ζωή της. "Έτσι χωρίς να υποτιμούμε τον κοινωνικό χαρακτήρα της 'Εκκλησίας μας, θα προσπαθήσουμε κάπως α. αλυτικότερα να μελετήσουμε τον ασκητικό της χαρακτήρα. 'Ο οποίος είναι και ή απαραίτητη προϋπόθεση για να έλθουν θετικοί και πλούσιοι καρποί στον κοινωνικό τομέα της 'Ορθόδοξης ζωής.

'Ορθά έχει γραφεί πως «τό ασκητικόν στοιχείον είναι πολύ έντενον έντός της 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας. 'Ο μοναχισμός και δὴ ό αναχωρητισμός αποτελεί κατά την μακραίωνα της 'Ορθοδοξίας ιστορίαν τό ιδεώδες του 'Ορθόδοξου. Η επίσημος Θεολογία δέν είναι τόσον σαφής επί του σημείου τούτου όσον είναι ή λαϊκή εύσέβεια, όπως έκφράζεται εις την έκκληγήν των τιμωμένων αγίων, εις τά συναξάρια και εις την σχετικήν ύμνολογίαν. Είναι ελάχιστοι οι έγγαμοι ή τά ζεύγη, που τιμώνται ως άγιοι και ή ζωή των έκθειάζεται εις τά «Συναξάρια». 'Αντιθέτως, εις πλείστους τόπους ύμνεϊται τό ιδεώδες της άσκήσεως, του πολέμου κατά της σαρκός, του πλούτου, της φιληδονίας και της ματαιοδοξίας του κόσμου. Και όσον και άν είναι αληθές ότι τά συναξάρια και οι ύμνοι της 'Εκκλησίας έγράφησαν παρά μοναχών λογίων προς χρήσιν υπό των μοναχών, γεγονός είναι ότι υίοθετήθησαν παρά του πληρώματος της 'Εκκλησίας έξ ύστέρου, αυτή δε ή έξ ύστέρων υίοθέτησις των στοιχείων τούτων υπό του όρθόδοξου λαού, σημαίνει την άναγνώρισιν ότι τά στοι-

χεϊά αυτά ήσαν κατά τινά τρόπον πάντοτε ιδικά του» (Σ. 'Αγουρίδη, σελ. 41).

Και πράγματι είναι πολύ σημαντικό και ουσιαστικό στοιχείο ότι τόσους αιώνας διατηρεί ό 'Ορθόδοξος λαός μας τά ασκητικά στοιχεία της 'Εκκλησίας μας ως αναπόσπαστα της όλης ζωής του. Μάλιστα τούς κατ' έξοχήν φορείς αυτής της ασκητικής παραδόσεως, που είναι οι μοναχοί, τούς κατατάσσει στην πρωτοπορία και στην πιό «μάχιμη» θέση της «στρατευομένης» 'Εκκλησίας. 'Ακόμη τούς θεωρεί πως «είναι φώς για τούς λαϊκούς», όπως «οι άγγελου είναι φώς για τούς μοναχούς».

"Ένα άμερόληπτο και άλάνθαστο μέτρο κρίσεως του 'Ορθόδοξου φρονήματός μας είναι ή στάση που παίρνουμε έναντι του μοναχισμού. Σε όσες περιόδους της έκκλησιαστικής μας ιστορίας έγινε πόλεμος της μοναχικής ζωής και ιδιαίτερα του ασκητικού της χαρακτήρα, εκείνοι που τον πολέμησαν είχαν άμφίβολα, για να μήν πούμε επικίνδυνα, όρθόδοξα φρονήματα.

Είναι πολύ χαρακτηριστικό πως μέσα στη μακραίωνα έκκλησιαστική μας ζωή ό ασκητισμός των μοναχών, και μάλιστα εκείνος των πολύ άσστηρών έρημιτών και αναχωρητών, πάντα έτρεφε τον λαό του Θεού πνευματικά και τον στήριζε στην πίστη και τον έβγαζε από τά άδιέξοδά του και τον καθοδηγούσε στα καθημερινά του προβλήματα. Δέν είναι τυχαίο τό ότι όλοι οι μεγάλοι αναχωρητές και έρημίτες στα πρώτα χρόνια της άσκήσεώς τους άρνούνται τά πάντα και τούς πάντες. Στην περίοδο αυτή φαίνονται «σκληροί» άρνητές του κόσμου και των ανθρώπων. "Όταν όμως έλθει ή πνευματική ώριμανσή τους και φθάσουν σε ύψηλά «μέτρα», τότε ή έρχονται αυτοί προς τον κόσμο ή αφήνουν τον κόσμο να τούς πλησιάσει, για να δεχθεί την πνευματική τους καθοδήγηση. Κλασικό είναι τό παράδειγμα του αγίου Σεραφείμ του Σάρωφ. 'Επειδή πίστευε πως «τά πάθη έκρίζονται με κόπους και δεινοπαθήματα, είτε άκουσία είτε στελλόμενα από την θεία πρόνοια», για πολλά χρόνια έκαμε άσστηράτο ασκητικό βίο αφού «διάνυσε την όδόν του κοινοβιάτη, του έρημίτη, του στυλίτη, του ήσυχαστή και του έγχειρίστου» ('Όσιου Σεραφείμ του Σάρωφ βίος, 'Ιουστίνου Πόποβιτς, έκδοσις Περιβόλι της Παναγίας, Γ' έκδοσις, σελ. 47, Θεσσαλονίκη 1985). Πέντε χρόνια μόνο πέρασε έγχειριστος σε μία τέλεια σιωπή μέσα στο κελλί του και «εκεί δέν δεχόταν κανένα, δέν πήγαινε πουθενά και δέν συνομιλούσε με κανένα» (σελ. 41). "Όταν ήταν στην έρημο «σ' αυτούς που τον επισκεπτόταν δέν παρουσιαζόταν. "Αν ανέβαινε να συναντήσει κάποιον στο δάσος, έπεφτε κάτω με τό πρόσωπο στη γή και δέν σήκωνε τά μάτια του μέχρις ότου ν' απομακρυνθεί ό διαβάτης. Μέσα σε τέτοια σιωπή πέρασε τρία χρόνια» (αυτόθι, σελ. 38). Σ' αυτές τις περιόδους της άσστηρης άσκήσεώς του «μερικοί τον κατηγορούσαν που άποσυρόταν στην απομόνωση, ενώ σε κοινωνία με την αδελφότητα θά την οικοδομούσε με λόγους και έργα χωρίς να παραβιάζεται ή εύλογημένη πορεία της δικής του ψυχής». "Όμως «με την πολύμοχη αυτή άσκηση

τῆς σιωπῆς, ὁ "Όσιος Σεραφεῖμ, καθάριζε κατὰ τὸν τελειότερο τρόπο καὶ φώτιζε τὴν δικαία του ψυχὴ ὀδηγώντας την, ὄλο καὶ περισσότερο σὲ μυστήρια τῆς θείας θεωρίας ἀφοῦ ἀφόπλισε παντελῶς τὸν πολέμιό του, τὸ διάβολο» (αὐτόθι, σελ. 39). Σ' αὐτὲς τὶς στιγμὲς «ἀξιώθηκε ἀσυλλήπτων ἀρπαγῶν στὶς οὐράνιες μονές, ὅπως ὁ Ἅπ. Παῦλος, ὁ ἅγιος Ἀνδρέας, ὁ διὰ Χριστὸν Σαλός, καὶ ὁ "Όσιος Βαρσανούφιος, οἱ ὁποῖοι κῆρπάγησαν ἕως τρίτου οὐρανοῦ» (αὐτόθι, σελ. 43).

«Κάποτε ὅμως ἤλθε ἡ ὥρα γιὰ τὸν ὅσιο Σεραφεῖμ νὰ ἐγκαταλείψει ὀλοκληρωτικὰ τὴν ἐξάσκηση τοῦ ἐγκλειστοῦ βίου καὶ τῆς σιγῆς. Μὲ πλήρη αὐταπάρνηση, ὑπομονή, ταπεινώση καὶ ἀκαταίτητη πίστη διάνυσε τὴν ὁδὸ τοῦ κοινοβιάτη, τοῦ ἐρημίτη, τοῦ στυλίτη, τοῦ ἡσυχαστῆ καὶ τοῦ ἐγκλειστοῦ, ἀπόκτησε μεγάλη καθαρὸτητα ψυχῆς καὶ ἀξιώθηκε ὑψηλῶν χαρισμάτων ἀπὸ τὸ Θεό. Καὶ τότε, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ὑποχρεώθηκε νὰ ἐγκαταλείψει τὴν ἡσυχία καὶ ἐξακολουθοῦσε νὰ ζῆ ὀλοκληρωτικὰ ἐν τῷ Θεῷ καὶ διὰ τὸν Θεὸν καὶ ἡ ζωὴ του ἰσοδυναμοῦσε μὲ τὴν τέλεια ἀπόταξη τοῦ κόσμου, ἄρχισε τὴν διακονία πρὸς τὸν κόσμο αὐτὸ μὲ τὴν ἀγάπη του, μὲ τὰ θεόδοτα χαρίσματα τῆς διδασκαλίας, τῆς διορατικότητος, τῆς θαυματουργίας καὶ τῶν ἱαμάτων, μὲ τὴν πνευματικὴ καθοδήγηση, τὴν προσευχὴ, τὴν παρηγορία καὶ τὶς συμβουλές. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀνέλαβε τὸ ὑψηλὸ ἔργο τοῦ γέροντος, τὴν πνευματικὴ πατρὸτητα, σὲ ὅποιο καὶ τελείωσε τὴν πολύμοχθη καὶ ἅγια ζωὴ του» (αὐτόθι, σελ. 47).

«Καθημερινὰ συνωστίζονταν μπροστὰ ἀπὸ τὸ κελλί του, σὲ μοναστήρι τοῦ Σάρωφ — ἰδίως τὴν τελευταία δεκαετία τῆς ζωῆς του — περισσότεροι ἀπὸ δύο χιλιάδες ἄνθρωποι. Αὐτὸ δὲν τοῦ ἦταν δυσβάστακτο. Εὗρισκε χρόνο νὰ συζητήσῃ μὲ τὸν καθένα πρὸς ὠφέλεια τῆς ψυχῆς του. Ἐξηγοῦσε στὸν καθένα μὲ μερικὲς λέξεις ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τοῦ ἦταν πράγματι τὰ πιὸ ἀπαραίτητα, ἀποκαλύπτοντας συχνὰ τοὺς πλέον κρυφοὺς λογισμοὺς τῶν ἐπισκεπτῶν του» (αὐτόθι, σελ. 58).

«Δὲν ἔφευγαν ἀπ' αὐτὸν χωρὶς οὐσιαστικὸ διδάγμα οὔτε πλούσιοι οὔτε πτωχοί, οὔτε ἀγράμματοι οὔτε ἐγγράμματοι, οὔτε ἀριστοκράτες, οὔτε καὶ ἀπλοὶ πολῖτες· γιὰ ὅλους ὑπῆρχε ἄρετὸ «ὕδωρ ζῶν» ποὺ ἔρεε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἄλλοτε σιωπῶντος, ταπεινοῦ καὶ πτωχοῦ ἀσκητῆ» (σελ. 54). «Ὁ ἡγούμενος π. Νήφων ποὺ σεβόταν καὶ ἀγαποῦσε τὸ χαριτωμένο γέροντα, ἔλεγε ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πλήθους τῶν ἐπισκεπτῶν του: «ὅταν ὁ π. Σεραφεῖμ ζοῦσε στὴν ἔρημο, ἔκλεινε μὲ δένδρα ὅλα τὰ περάσματα πρὸς αὐτόν, γιὰ νὰ μὴ τὸν ἐπισκέπτεται ὁ λαός· καὶ τώρα, ἄρχισε νὰ τοὺς δέχεται ὅλους, ὥστε μέχρι τὰ μεσάνυχτα νὰ μὴ μπορῶ νὰ κλείσω τὴν πύλη τῆς μονῆς» (αὐτόθι, σελ. 52).

«Ἡ ἀγάπη τοῦ χαρισματοῦχοῦ γέροντα ἦταν ἀπεριόριστη καὶ περιελάμβανε τὰ πάντα. Φαινόταν ὅτι ἀγαπᾷ ὅλους καὶ καθένα χωριστὰ, περισσότερο ἀπ' ὅσο ἀγαπᾷ ἡ μητέρα τὸ μονάκριβο παιδί της. Δὲν

ὑπῆρχε λύπη ἢ συμφορὰ τοῦ πλησίον, ποὺ νὰ μὴ τὴν συναισθανθεῖ, νὰ μὴ τὴν εἰσδεχθεῖ στὴν ψυχὴ του καὶ νὰ μὴ εὕρει τὰ κατάλληλα φάρμακα.

»Γι' αὐτὸ ἔγινε τὸ καταφύγιο τοῦ ρωσικοῦ Ὁρθοδόξου λαοῦ, τὸ πνευματικὸ στήριγμα καὶ ἡ παρηγορία ὄλων ὅσοι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν βοήθεια τῆς θείας Χάριτος... Κανένας δὲν ἔφευγε ἀπ' αὐτὸν χωρὶς ἀνακούφιση καὶ πνευματικὴ εἰρήνευση, χωρὶς πνευματικὴ οἰκοδομὴ καὶ παρηγοριά... ὄλοι αἰσθανόταν τὴν μεγάλῃ του ἀγάπη καὶ τὴν χαρισματικὴ δυνάμη της» (αὐτόθι, σελ. 57).

«Πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς του ὁ ὅσιος ἀξιώθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ ἐκτάκτων καὶ θαυμασίων δώρων τῆς Χάριτος. Ἡ μορφή του ἀπέπνεε πραότητα καὶ ταπεινοφροσύνη· οἱ λόγοι του, οἱ διδασκῆς του, οἱ συμβουλές του καὶ οἱ συνομιλίες του ἐξασκοῦσαν μὲ τὴν θαυμάσια ἀπλότητά τους ἀκαταμάχητη ἐπιρροή... Τὸ προορατικὸ καὶ θαυματουργικὸ χάρισμα τοῦ ὁσίου φανεωνόταν ὀλοένα καὶ περισσότερο. Διάβαζε στὶς ψυχῆς τῶν ἐπισκεπτῶν του τὰ προβλήματα τους προτοῦ νὰ τὰ φανερώσουν οἱ ἴδιοι, καὶ τοὺς ἔδινε τὶς ἀνάλογες ἀπαντήσεις. Ἐνώπιόν του ἦταν φανερὴ ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ, ὅπως τὸ πρόσωπο ἀπέναντι στὸν καθρέπτη» (αὐτόθι, σελ. 88). Βέβαια ὁ σκητικὸς τρόπος ζωῆς δὲν τοῦ ἔλειψε. Μάλιστα «πρὸς τὸ τέλος τῆς πολύμοχθης ζωῆς του ὁ ἔνδοξος αὐτὸς ἀγωνιστὴς τοῦ Χριστοῦ ὄχι μόνον δὲν ἐλάττωσε τοὺς μόχθους του, ἀλλὰ στοὺς προτέρους ἀγῶνες του πρόσθεσε νέους κόπους καὶ νέες ἀσκήσεις. Τὰ τελευταῖα χρόνια τὴν ζωῆς του κοιμόταν καθιστὸς σὲ δάπεδο, μὲ τὴν πλάτη του στηριγμένη στὸν τοῖχο καὶ μὲ ἀπλωμένα τὰ πόδια. Καμμιά φορὰ ἔγερνε τὸ κεφάλι του στὴν πέτρα ἢ σὲ κομμένο κούτσουρο ἢ ξάπλωνε πάνω σὲ σάκκο, τοῦβλα, ἢ ξύλα, τὰ ὁποῖα ὑπῆρχαν σὲ κελλί του. Καὶ ὅταν πλησίαζε ἀκόμη περισσότερο ὁ καιρὸς τῆς ἐξόδου του ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτό, γονάτιζε καὶ κοιμόταν μὲ τὸ πρόσωπο κατὰ γῆς ἔχοντας ἀκουμπισμένους τοὺς ἀγκῶνες σὲ ἔδαφος καὶ κρατώντας τὸ κεφάλι μὲ τὰ χέρια του. Τροφὴ ἔπαιρνε μιὰ φορὰ τὴν ἡμέρα, τὸ βράδυ μόνον. Ἡ ἐνδυμασία του ἦταν πάμπτωχη». Ἄλλὰ τὸ ἀξιοπρόσεκτο καὶ ἐκεῖνο ποὺ ἰδιαίτερα πρέπει νὰ βγεῖ ὡς συμπέρασμα αὐτῆς τῆς μακρῆς ἀναφορᾶς ἀπὸ τὴν ζωὴ του εἶναι πῶς «ὁ ὅσιος Σεραφεῖμ, ἂν καὶ ἦταν πιὰ ἐντελῶς νεκρὸς γιὰ τὸν κόσμον, ἐν τούτοις δὲν ἔπαυσε νὰ προσεύχεται στὸν Θεὸ μὲ ἀπεριόριστη ἀγάπη γιὰ ἐκεῖνους ποὺ ζοῦν στὸν κόσμον» (αὐτόθι, σελ. 90).

Σκόπιμα ἐπιμείναμε σὲ παράδειγμα τοῦ Ὀσίου Σεραφεῖμ, ποὺ εἶναι ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ἁγίους, μόλις τὸ 1903 ἀναγνωρίστηκε ἐπίσημα ὡς ἅγιος. Ἡ περίπτωσή του εἶναι μιὰ ἐπανάληψη τῶν περισσοτέρων ἁγίων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ποὺ ἄρχισαν μὲ αὐστηρὴ καὶ σκληρὴ ἀσκησι καὶ φυγὴ ἀπὸ τὸν κόσμον ἀ «περιφρόνηση» πρὸς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ, ὅταν ἤλθε ὁ ὀρισμένος καιρὸς τῆς πνευματικῆς τους ὀριμάνσεως, ἔγιναν οἱ μεγαλύτεροι καὶ οὐσιαστικοὶ κοινωνικοὶ ἐργάτες μέσα στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ.

Προσέφεραν βοήθεια και αντίληψη, που δεν μπορεί κανείς άλλος να την προσφέρει και μάλιστα τέτοιου είδους, που αναφέρεται σε καθαρά ύπαρξιακά προβλήματα του ανθρώπου, που ούτε η επιστήμη, ούτε η οικονομία, ούτε η πολιτική, ούτε η κοινωνιολογία, ούτε η ψυχολογία μπορούν να δώσουν. Έτσι εξηγείται το γιατί και σήμερα ακόμη, όταν υποψιασθεί ο λαός πως κάποιος έρημίτης, άσκητής, άναχωρητής παρουσιάζει δείγματα άγιας βιοτής, τρέχουν να τον συναντήσουν, να τον άσπασθούν, να πάρουν την εύλογία του, να άκούσουν κάποια διδαχή του, κάποια συμβουλή του.

Και άς βρίσκεται μακριά από την καθημερινή μας ζωή ο άσκητής αυτός, και κατά τεκμήριο θα έπρεπε να άγνοεί τα προβλήματά μας· παρ' όλα αυτά προστρέχουν προς αυτόν. Και αυτό, γιατί διαισθάνονται πως αυτός έχει τον καθαρό λόγο της άληθείας και πως αυτός μπορεί να γίνει «φώς» στη ζωή μας.

Με τέτοιους «γέροντες», «καθοδηγητές των ψυχών», έτρέφετο πνευματικά πάντα ο Όρθόδοξος λαός μας. Από το γεγονός αυτό κατανοεί κανείς ποιά βαθύτερη σημασία είχε και έχει ο άσκητικός χαρακτήρας της Έκκλησίας μας, ο όποιος βέβαια δεν περιορίζεται μόνο σ' αυτά τα έκλεκτά μέλη της Έκκλησίας, αλλά η άσκηση γίνεται κανόνας για όλους τους πιστούς.

Η Όρθόδοξη Έκκλησία δεν καθορίζει την άσκηση μόνο για μερικά μέλη της, που έχουν μια ειδική άποστολή μέσα στο Σώμα του Χριστού. Η άσκηση είναι απαραίτητη για όλα τα μέλη της Έκκλησίας. Είναι χαρακτηριστική η όνομασία της Έκκλησίας ως «στρατευομένης». Και αυτός ο χαρακτηρισμός βεβαίως αναφέρεται σ' όλα τα μέλη της, τα όποια είναι «στρατευμένα» και καλούνται «ανά κακοπαθήσουν ως καλοί στρατιώται Ίησού Χριστού» (Β' Τιμ. β' 3). Και η «στράτευση» τους είναι μια συνεχής «καλή στρατεία» (Α' Τιμ. α' 18). Από την πρώτη στιγμή που αξιώνεται ο άνθρωπος να όνομασθεί μέλος του Σώματος του Χριστού, του γίνονται οι πρώτες συστάσεις και του παρουσιάζονται οι πρώτες εικόνες «του καλού άγώνος» (Α' Τιμ. στ' 12) της πίστewας, που θα συνεχισθεί μέχρι της «καιμήςσεως» του ανθρώπου. Ο νεοβαπτισθείς καλείται με το στόμα του αναδόχου του να κάμει «άπόταξη» του Σατανά και «σύνταξη» με τον Χριστό. Αλείφεται με λάδι, όπως οι παλαιστές για να συμβολισθεί η πνευματική πάλη, που καλείται να κάμει. Από την πρώτη ένταξη του ο πιστός μέσα στο Σώμα της Έκκλησίας του Χριστού καλείται «ανά ντυθεί με την πανοπλία που δίνει ο Θεός, για να μπορέσει ν' αντιμετώπισει τα τεχνάσματα του διαβόλου» (Έφεσ. στ' 11). Γιατί, όπως συνεχίζει ο Άπ. Παύλος στην προς Έφεσίους επιστολή του, «δεν έχουμε να παλέψουμε με ανθρώπους, αλλά με άρχές και έξουσίες, δηλαδή με τους κυρίαρχους του σκοτεινού τούτου κόσμου, τα πονηρά πνεύματα, που βρίσκονται ανάμεσα στη γη και στον ούρανό. Γι' αυτό φορέστε την πανοπλία του Θεού, ώστε να μπορέσετε να προβάλετε αντίσταση, όταν έρθει η ώρα της σατα-

νικής επιθέσεως. Λάβετε κάθε απαραίτητο μέτρο για να μείνετε ως το τέλος σταθεροί στη θέση σας. Σταθείτε, λοιπόν, σε θέση μάχης· ζωστείτε την άλήθεια σαν ζώνη στη μέση σας· φορέστε σαν θώρακα τη δικαιοσύνη. Για ποδήματα στα πόδια σας βάλτε την έτοιμότητα να διακηρύξετε το χαρούμενο άγγελμα της ειρήνης. Κρατάτε πάντα την πίστη σαν άσπίδα, πάνω στην όποια θα μπορέσετε να σβήσετε τα φλογισμένα βέλη του πονηρού. Η σωτηρία άς είναι περικεφαλαία σας, και ο λόγος του Θεού το ξίφος που σας δίνει το Πνεύμα. Προσεύχεσθε συνεχώς και άπευθύνετε τα αίτήματά σας σε κάθε περίσταση προς το Θεό, όδηγημένοι από το Άγιο Πνεύμα του. Να είστε άγρυπνοι και να μην παύσετε να προσεύχεστε για όλον τον λαό του Θεού» (Έφεσ. στ' 11-18). «Αί μεθοδεΐαι της πλάνης και του διαβόλου» (Έφεσ. δ' 14, στ' 11) στην κάθε μια εποχή είναι τόσο καλά «στημένες» και «όργανωμένες», που ο πιστός πρέπει να τις συντρίψει με την «τεχνική» της Έκκλησίας που είναι η «άσκηση». Πέρα από τας «μεθοδεΐας» των σατανικών δυνάμεων ο πιστός έχει να παλέψει και με την «διεφθαρμένη» και «πεπτωκυία φύση του που ρέπει στην πνευματική ραθυμία και άκηδία, που περισσότερο θέλει να ενεργεί έγωκεντρικά και με ιδιοτέλεια και άρέσκειται και επαναπαύεται στην πνευματική της ατάρεια και άυτονομία. Αυτή η «άνταρσία» της άνθρωπίνης φύσεώς μας για να τιθασευθεί και κυβερνηθεί σύμφωνα με το θέλημα του Θεού χρειάζεται να «άσκηθεί». Άς θυμηθούμε τον λόγο του Κυρίου: «ή βασιλεία του Θεού βιάζεται και βιασται άρπάζουσιν αυτήν» (Ματθ. ια' 12). «Εϊσέλθετε διά της στενής πύλης· ότι πλατεΐα ή πύλη και εύρύχωρος ή όδός ή άπάγουσα εις την άπώλειαν, και πολλοί εισιν οι εισερχόμενοι δι' αυτής· ότι στενή ή πύλη και τεθλιμμένη ή όδός ή άπάγουσα εις την ζωήν, και όλίγοι εισιν οι εύρίσκοντες αυτήν» (Ματθ. ζ' 13-15). Ο δρόμος του Θεού γίνεται γεμάτος από δυσκολίες και εμπόδια, γιατί άκριβώς παρεμβάλλονται οι δαιμονικές και σατανικές δυνάμεις με τις τόσες «μεθοδεΐες» και τα «τεχνάσματα» τους και γιατί ακόμη η φύση μας βρίσκεται συνεχώς σε κατάσταση «άνταρσίας» και «ύβρεως» κατά του Θεού. Ο Κύριος, οι Άπόστολοι Του, οι άγιοι Πατέρες, ή όλη Παράδοση της Έκκλησίας μας μέσα στους είκοσι αΐνες μάς άφησαν τον τρόπο να άπεδυναμωθούν τελείως και οι έπεμβάσεις των δαιμονικών δυνάμεων, αλλά και να ήρμησει και να γαληνέψει ή «θηριωθείσα» (Μάξιμος Όμολογητής) φύση μας. Και ο τρόπος είναι να χρησιμοποιούμε τα άσκητικά μέσα που μάς έχουν παραδοθεί. Νηστείες, άγρυπνίες, μετάνοιες, προσκυνηματικές όδοιπορίες, ταπεινωτικές πράξεις διακονίας, πράξεις φιλαδελφίας και έλεημοσύνης, ύποταγή στο λειτουργικό τυπικό, πράξεις ύπακοής και άρνήσεως του άτομικού θελήματος, έγκράτεια στις επιθυμίες μας και πολλά άλλα είναι τα μέσα που φέρνουν τον άσκητικό τρόπο ζωής στην καθημερινή πορεία του «καλού μας άγώνα».

Ο άγιος Ίσαάκ ο Σύρος γράφει: «Εάν θέλεις, ένα γένηται ή καρδιά σου τόπος μυστηρίων του καινού

κόσμος, πρώτον μὲν, πλούτισον ἐν ἔργοις σωματικοῖς, νηστεία, ἀγρυπνία, λειτουργία, ἀσκήσει, ὑπομονή, καθαιρέσει τῶν λογισμῶν καὶ τοῖς λοιποῖς» (Ἐκδοσὴ Σπανοῦ, σελ. 383). Πραγματικά, ὁ καινούργιος μυστικός κόσμος τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ περάσει στὴν προσωπική μας ζωὴ καὶ γιὰ νὰ ἐκδιωχθοῦν οἱ δαιμονικὲς δυνάμεις ποὺ μᾶς πολεμοῦν συνεχῶς, πρέπει, μᾶς λέγει ὁ ἅγιος Πατέρας, νὰ κάμουμε καὶ σωματικὰ ἔργα, ἀσκητικὲς πράξεις, νηστεία, ἀγρυπνία κ.λπ.

Καὶ βέβαια πρέπει νὰ σημειωθεῖ στὸ σημεῖο αὐτὸ πὼς οἱ ἀσκήσεις αὐτὲς δὲν ἀποβλέπουν στὸ νὰ καταπονήσουν τὸ σῶμα καὶ μάλιστα σὲ σημεῖο ἐξοντωτικό. Ὁ στόχος τῆς ἀσκήσεως δὲν εἶναι τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὰ πάθη ποὺ ἐμφωλεύουν μέσα στὴν ἀνθρώπινη φύση μας. Ὅχι ἀπλῶς στὸ σῶμά μας, ἀλλὰ σ' ὅλη τὴ φύση μας. Ἄλλωστε εἶναι τόσο ξεκάθαρη ἀλήθεια πὼς «ἡ ἀμαρτία δὲν ἐδρεύει εἰς τὴν φυσικὴν λειτουργίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ μέσα εἰς τὰ πάθη, ποὺ ὁ ἅγιος Ποιμὴν λέγει: Δὲν εἶμεθα σωματοκτόνοι, ἀλλὰ παθοκτόνοι. Ἡ ὀρθόδοξος ἀσκήσις δὲν τὰ βάζει μετὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ μετὰ τὰ «πνευματικὰ τῆς ποιηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφεσ. στ' 12), (μετὰ τὴν πονηρὰ πνεύματα, τὰ πεπτωκότα), μετὰ τὴν παραφροσύνην τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῶν παθῶν καὶ μετὰ τὴν συνοδείαν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν. Τὸ σῶμα, ὅταν εἶναι καθαρὸν, δὲν μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεόν· ἔχει κληθεῖ νὰ γίνῃ δοχεῖον τοῦ Πνεύματος ἀναδὸς τοῦ ἐν ἡμῖν Ἁγίου Πνεύματος (Α' Κορ. στ' 13) («Μοναχισμὸς καὶ σύγχρονος κόσμος», ἔκδοσ. «Ζωὴς», σελ. 69, Ἀθήναι 1963).

Πραγματικὰ «κατὰ τὴν χριστιανικὴν ἀντίληψιν ὁ ὅλος ἀνθρώπος, ψυχὴ καὶ σῶμα, πρέπει νὰ ὑψωθεῖ ὑπὸ τῆς Θείας Χάριτος καὶ νὰ «πνευματοποιηθεῖ», νὰ πληρωθεῖ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγένετο σὰρξ καὶ συνεμερίσθη πλήρως τὴν ἀνθρωπίνην κατάστασιν μας, ὁ ὁποῖος παρέδωκε τὴν

σάρκα Του διὰ νὰ γίνῃ τροφή καὶ ζωὴ μας, ὁ ὁποῖος κάθηται ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς μετὰ ἓνα σῶμα ὅμοιον μετὰ τὸ ἰδικόν μας, ἀλλὰ πλήρες δόξης, καὶ ὁ ὁποῖος μίαν ἡμέραν θὰ ἀναστήσει καὶ τὰ ἰδικὰ μας σώματα ἐκ τοῦ τάφου καὶ θὰ τὰ ἐνδύσει μετὰ τὴν ἰδικὴν Του δόξαν καὶ τὴν ἰδικὴν Του ἀθανασία, ὁ λόγος αὐτὸς δὲν ἐδίδαξεν ὅτι πρέπει νὰ καταστρέφωμεν ἢ νὰ περιφρονοῦμε τὰ σώματά μας, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐδίδαξε ὅτι πρέπει νὰ τὰ ἐξαγιάζουμε, ὅπως ἐξαγιάζουμε καὶ τὰς ψυχὰς μας. Πρὸς Αὐτὸν τὸν λόγον, τὸν σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα καὶ εἰσαγαγόντα εἰς τὸν οὐρανὸν ὅλον τὸν ἀνθρώπον, ἀπευθύνεται ἡ Ἐκκλησία, ὅταν προσεύχεται: «τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀγιάσον, τὰ σώματα ἀγιάσον...» Βεβαίως τὸ ὅτι πρέπει νὰ ἐλέγχωμεν τὴν σάρκα, τὸ ὅτι πρέπει νὰ ἀσκοῦμε καὶ νὰ δουλαγωγῶμε τὸ σῶμα εἶναι ἀναμφισβήτητον. Ἄλλ' ὁ ἐλεγχος, ἡ ἀσκήσις καὶ ἡ δουλαγωγία αὐτὴ εἶναι ἀπαραίτητοι, ἔχι διότι τὸ σῶμα εἶναι κακόν, ἀλλ' ἀντιθέτως, διότι καὶ αὐτὸ εἶναι προωρισμένον διὰ τὴν «αἰώνιον ζωὴν», διὰ τὴν χάριν, τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν ἀθανασία» (Μοναχισμὸς καὶ σύγχρονος κόσμος, σελ. 193).

Καὶ ὅπως γράφει καὶ ὁ π. Γεώργιος, καθηγούμενος τῆς μονῆς ὁσίου Γρηγορίου σὲ σχετικὴ μελέτη του, «ἡ ἀληθὴς ἀσκήσις οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν πλατωνικὴν ἢ μανιχαϊκὴν περιφρόνησιν τῆς ὕλης ἢ τοῦ σώματος. Οἱ Χριστιανοὶ ἀσκηταὶ ἀσκοῦνται ἔχι διότι περιφρονοῦν τὸ σῶμα, ἀλλὰ διότι θέλουν νὰ τὸ καταστήσουν πειθήνιον ὄργανον τῆς ψυχῆς. Ὅσακις δὲ τῇ ἐπιδράσει τῶν αἰρέσεων παρουσιάσθησαν παρεκκλίσεις ἀπὸ τὸν κανόνα αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία τὰς κατεδίδαξε. Κατὰ τὸν 51 Κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐπὶ παραδείγματι «εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλος τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, γάμου, καὶ κρεῶν καὶ οἴνου, οὐδ' ἄσκησιν, ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν ἀπέχεταί, ἐπιλαθόμενος ὅτι πάντα καλὰ λίαν, καὶ ὅτι ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ βλασφημῶν διαβάλλοι τὴν δημιουργίαν, ἢ διορθούσθω ἢ καθαιρέσθω καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποβαλλέσθω» ὡσαύτως καὶ λαϊκῶς» (Θέματα ἐκκλησιολογίας καὶ ποικιλτικῆς, Ἀρχιμ. Γ. Καψάνη, ἔκδοσ. Ὁρθοδ. Κυψέλη, σελ. 82, Θεσσαλονίκη 1975).

Ὁ Χρῆστος Γιανναρᾶς στὸ βιβλίον του «Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἥθους» σημειώνει πὼς «ἡ ἀσκήσις δὲν εἶναι στέρηση καὶ μιζέρια ζωῆς, ἐχθρότητα γιὰ τὸ σῶμα καὶ ἀπαξίωση τῆς ὕλης, ὅπως τὴν ἐμφάνισαν οἱ κατὰ καιροὺς μανιχαῖοι καὶ πουριτανοί. Μέσα στὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀσκήσις εἶναι «φιλοκαλία», ἐρωτας γιὰ τὸ κάλλος τῆς «ἀτέλεστης τελειότητος» ποὺ εἶναι ἡ προσωπικὴ ὁλοκλήρωση, ἡ ἀποκατάστασις στὴν πρώτη τῆς ὁμορφιά τῆς ἀμαυρωμένης εἰκόνας τοῦ Θεοῦ στὸν ἀνθρώπον» (ἀπὸ τῆ δευτέρου ἔκδοσις ἀναθεωρημένη, σελ. 141-142, Ἀθήνα 1979).

Ἐπειδὴ στὸν τρόπο τῆς ἀσκήσεως ὑποκρύπτεται ὁ κίνδυνος νὰ πλανηθεῖ κανεὶς καὶ νὰ πέσει ἢ στὴν ὑπερβολὴ ἢ στὴν κατάργησις τῆς ἀσκήσεως μέσα στὸν

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Καθηγ. Ἰ. Μ. Φουντούλη

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ,

τόμος Α' - ἔκδοσις Γ'

Βιβλίον - θησαυρὸς, πρωτίστως γιὰ τοὺς κληρικούς καὶ γενικώτερα γιὰ κάθε ὀρθόδοξο ποὺ ἐνδιαφέρεται νὰ μάθει τὸ «τί» καὶ «πῶς» στὶς λεπτομέρειες τῶν Ἀκολουθιῶν ποὺ τελοῦνται καθὼς καὶ σ' ἄλλα θέματα θ. Λατρείας.

Ἀπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλεῖο ὁδ. Δραγατσίου 2 — Πλατ. Κλαυθμόνος.

Γράφατε: Ἰασιού 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 7228.008.

'Ορθόδοξο χώρο μας, ή άσκηση θεωρείται πριν από όλα ως ένα εκκλησιαστικό γεγονός.

"Όπως πάλιν γράφει ο π. Γεώργιος, «ρυθμιστής τής άσκήσεως δέν είναι ή νοσηρά διάνοια του άνθρώπου, άλλ' ή βούλησις του Θεού ως εκφράζεται εις τους ιερούς Κανόνας τής 'Εκκλησίας και τας συμβουλάς του πνευματικού πατρός ή γέροντος. Πότε και τί θά νηστεύσωμεν, επί παραδείγματι, ρυθμίζει ή 'Εκκλησία. 'Ο χριστιανός υπακούων εις την 'Εκκλησίαν άσκειται εις την ταπεινώσιν και ενεργεί ως καθολικός άνθρωπος δηλαδή ως άνθρωπος, του οποίου ή άτομική συνείδησις έχει εξαγιασθεί και έναρμονισθεί μέσα εις την καθολικήν συνείδησιν τής 'Εκκλησίας. "Έτσι ο Χριστιανός ενεργεί εκκλησιαστικώς, συνοδικώς, καθολικώς, μετά των έν Χριστώ αδελφών του, μετά των οποίων αποτελεί έν σώμα... 'Η τήρησις ιδίων κανόνων εις την άσκησιν και μάλιστα την νηστειαν σημαίνει έπ άρα τον έπαρσιν και δι' αυτό καταδικάζεται αυστηρότατα... 'Η ύπακη επίσης εις τον γέροντα είναι όρος άπαραίτητος διά την άληθή άσκησιν... 'Η ύπακη εις τον γέροντα προφυλάσσει έξ άλλου τον άσκούμενον Χριστιανόν από κάθε υπερβολήν, όπως και από κάθε πεπλανημένην διά την πνευματικήν του κατάστασιν κρίσιν, ή όποια δυνατόν να έχη σοβαράς επιπτώσεις εις την πνευματικήν του ζωήν» (σελ. 80-81).

Τό θαυμαστό όμως μέσα στον 'Ορθόδοξο χώρο μας είναι πώς ένώ ή άσκηση είναι ένα εκκλησιαστικό γεγονός, που καθορίζεται χρονικά, ποσοτικά και ποιοτικά με κανόνες για όλο τό πλήρωμα τής 'Εκκλησίας, δέν παύει ή άσκηση να έχει και ένα χαρακτήρα εξατομικευμένο. Και τουτο άεπιτυγχάνεται μέσα στο έξομολογητήριο, όπου ο πνευματικός πατέρας και γέροντας έρμηνεύει τον κανόνα τής 'Εκκλησίας και τον εξατομικεύει για την κάθε περίπτωση που έχει, όπως εκείνος τό θεωρεί με τό φωτισμό του Θεού καλύτερο. 'Αλλά και γενικότερα ή μελέτη όλου του άσκητικού βίου τής 'Εκκλησίας, όπως τό καθορίζει ένας μελετητής σε ειδικό άρθρο, άποδεικνύει πώς (από τά αρχαία χρόνια ή άσκηση, ως μορφή χριστιανικού αγώνα για την τελείωση, ήταν άπόλυτα άπαραίτητη, ταυτόχρονα όμως είχε μια μεγάλη ποικιλία στη μορφή της και στις εκδηλώσεις της. Βάση και αίτια τής ποικιλίας αυτής δέν ήταν ή άνθρώπινη ιδιοτροπία, αλλά ή προσπάθεια να προσαρμοζέται ή άσκηση στα δεδομένα του χρόνου, του περιβάλλοντος, του τόπου και πρώτα απ' όλα του ιδιαίτερου χαρακτήρα του καθενός άσκητή». Και συνεχίζοντας συμπληρώνει πώς (κάτω από τις προϋποθέσεις αυτές μπορούμε δίχως δισταγμό να πούμε, ότι και σήμερα, που ή εποχή μας είναι διαφορετική από την παλιά, πρέπει ή άσκηση να βρεί τη δική της έκφραση. Κάτι τέτοιο μπορεί βέβαια να έπισημαίνεται από τους άνθρώπους του γραφείου, δέν μπορεί όμως να γίνεται ούτε με αποφάσεις, ούτε με μελέτες, αλλά φυσικά και άβίαστα από τά εμπειρα στην άσκηση πρόσωπα, από τους άνθρώπους εκείνους που δίνουν αίμα και παίρνουν

Πνεύμα, δηλαδή από σύγχρονες άγιασμένες στον αγώνα για την τελείωση Χριστοφόρες ψυχές» ('Ηλίας Βουλγαράκης, περιοδικόν «Κοινωνία» 'Ιανουάριος-Μάρτιος 1977, σελ. 60-61).

Για τον λόγο αυτό ποτέ ο πιστός δέν πρέπει να «αυτοσχεδιάζει» και να κανονίζει μόνος του την όποια άσκητική ζωή κάνει. Σε μια τέτοια στάση πάντα έλλοχεύουν πολλοί κίνδυνοι.

'Από την άλλη πλευρά ακόμη δέν πρέπει ο πιστός να ύποτιμά και να περιφρονεί τά άσκητικά μέσα από μια δΐθην βαθεία πνευματική στάση ζωής. 'Η παράδοση τής 'Εκκλησίας μας είναι κατηγορηματική και σαφής έν προκειμένω. Ζωή πνευματική, ζωή «έν Χριστώ 'Ιησού» δέν μπορεί να γίνει χωρίς την άσκηση που όρίζει ή 'Εκκλησία. "Όλοι οι άγιοι τής 'Εκκλησίας με την άγιασμένη πολιτεία τους αυτήν την παρακαθήκη μās άφησαν. 'Ο λόγος του Θεού είναι επιτακτικός, πώς πρέπει να γίνουμε «βιασται» και πώς ή πορεία μας είναι «τεθλιμμένη». Οί καιροί άσφαλώς άλλαξαν και οί «μεθοδεΐες» και τά «τεχνάσματα» του διαβόλου έχουν «έκσυγχρονισθεί». "Όσο όμως και αν έπιφανειακά έχουμε κάποιες καινούργιες και σύγχρονες «μεθοδεύσεις» του κακού, ο βασικός στόχος του, που είναι ή άπώλεια τής σωτηρίας του ανθρώπου, παραμένει ο ίδιος πάντα. Και ή αντιμετώπιση του κακού γίνεται στις γενικές γραμμές με τά ίδια πνευματικά μέσα και άσκήσεις που είχε πάντα ή 'Εκκλησία. Στις έπι μέρους περιπτώσεις, τό πώς και πόσο και ποτέ θά άσκηθεί ο πιστός, τό παίρνει από τον πνευματικό του γέροντα, που άπαραίτητα πρέπει να έχει. Πάντως ο πιστός, συμπερασματικά, γνωρίζει πώς χωρίς την άσκηση είναι άνύπαρκτη ή πνευματική του ζωή.

† 'Ο Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

του ψυχωφελεστάτου και θαυμαστού βιβλίου
ονομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

με στόχασες πνευματικαίς και κατάνυξιν
εις κάθε κεφάλαιον

'Η «Μίμησις» αυτή του Χριστού διαφέρει βασικώς από όλες τις μέχρι τώρα μεταφράσεις εις την έλληνικήν. Είναι ή πληρεστέρα, από όρθοδόξου έπόψεως.

'Ανατύπωσις καλαισθητος κατά τό πρωτότυπον έκδόσεως 'Ενετίας, έτους 1770. Με έγκρισιν και εύλογίαν τής 'Ι. Συνόδου τής 'Εκκλησίας μας.

Σελίδες 532, έξώφυλλον εις τετραχρωμίαν, δρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρική διάθεσις: 'Αποστολική
Διακονία, 'Ιαού 1, 115 21 'Αθήνα, τηλ.
722.8008.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

141. *Ἱερατικόν*, ἤτοι αἱ τρεῖς Λειτουργίαι, χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,20X0,13 ἐκ φύλλων 75, καθ' ἐκάστην σελίδα 16 στίχοι, ἐγγραφή κατὰ τὸν 17ον αἰώνα. Στάχωςις ἐφθαρμένη.

142. *Ἐξομολογητάριον*, χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,10 ἔχον φύλλα 194 καὶ καθ' ἐκάστην σελίδα 14 στίχους. Εἰς τὴν β' ὄψιν τοῦ φύλλον 174 ἡ εἰδησις: «δόξα τῷ ἁγίῳ Θεῷ ἡμῶν ἀμήν. Χ. στ. φ. ρ.» δηλονότι ἐγγραφή ὑπὸ τινος Χριστοφόρου. Στάχωςις: δερματόδετος, εἶναι τοῦ 16ου αἰῶνος.

143. *Ἱστορίον ἐκ τοῦ παλαιοῦ*, ἤτοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,16X0,11 ἐκ φύλλων 139 ἔχον καθ' ἐκάστην σελίδα 20 στίχους. Ἐγγραφή ὑπὸ τινος Δημητρίου τὸ ἔτος 1501. Στάχωςις ἐκ ξύλου.

144. *Ἐξομολογητάριον μετὰ τινων ἀκολουθίων*, χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,21X0,16, ἔχον φύλλα 134, καθ' ἐκάστην σελίδα 19 στίχους. Εἰς τὸ τέλος ἡ εἰδησις: «ἐγγραφή διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου Θεοφίλου Ἱερομονάχου ἐκ χώρας δησκάτης υἱὸς τοῦ παπαζήσοι, ἀμαθεὶς ὁ γράφας ἡμέρα σαββάτω ἔτος 1774 ἀδάμ 7252... μὴν καταράσθε τὸν γράφαντα ἀλλ' εὐχεσθε δι' αὐτῶν, ἡ μὲν χεὶρ ἡ γράφασα σίπηται ἐν τάφῳ ἡ δὲ βίβλος μένει εἰς χρόνους πληρεστάτους». Στάχωςις: ξύλον μετὰ δέσματος.

145. *Νομοκάνων Μαλαξοῦ*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,22X0,16 ἐκ φύλλων 327 καὶ καθ' ἐκάστην σελίδα 23 στίχοι. Ἐκ τοῦ τέλους πληροφοροῦμεθα: «τέλος τοῦ παρόντος νομίμου, τὸ δὲ Θεῷ ἡμῶν δόξα, τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει ἐμοὶ τῷ ἐλαχίστῳ ἐν Ἱερομονάχοις Μελετίῳ τῷ ἐκ Βλαχίας ἀπὸ χωρίου Σμίξι καὶ ἀφιερῶν αὐτὸ εἰς μοναστήριον λαγόμενον ζάμπορδα καὶ παρακαλώσας πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ νὰ μὴ τὸ ἐξεργάλεται ἔξω τῆς πόρτας τοῦ μοναστηρίου καὶ χαθῆ, ἀλλὰ νὰ εἶναι εἰς μνημῆσινόν μου αἰώνιον, εἰ δὲ πάλιν καὶ φανῆ τινὰς αὐθάδης καὶ ἐξεργάλη αὐτὸ νὰ ἔχη τὸν φοβερὸν κριτὴν Χριστὸν ἐν ἡμέρα κρίσεως ἀντίδικον καὶ πάντας τοὺς ἁγίους ἐξόχως τὸν ἅγιον νικάνορα καὶ κτίτορα τῆς αὐτῆς μονῆς». Ἐγγραφή κατὰ τὸν 18ον αἰώνα. Στάχωςις: δερματόδετος.

146. *Εὐχολόγιον*, χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,22X0,13 ἐκ φύλλων 206, καθ' ἐκάστην σελίδα ἔχει 28 στίχους. Εἰς τὴν β' ὄψιν τοῦ φύλλον 192 ἡ εἰδησις: «ἐτελειώθη τὸ παρὸν εὐχολόγιον διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἐλαχίστου δούλου τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου Ἱερέως ἔτος 1366». Στάχωςις: ξύλον μετὰ δέσματος.

147. *Ἀκολουθία τῆς Ὁσίας μητρὸς ἡμῶν* μυροβλήτου καὶ θαυματουργοῦ Θεοδώρου, μετὰ λόγον τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου χαρτοφύλακος Θεσσαλονίκης Ἰωάννου τοῦ Σταυρακίου εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τῆς αὐτῆς ἁγίας. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,20X0,14 ἔχον φύλλα 88. Ἐγγραφή περὶ τὸν 15ον αἰώνα ὑπὸ Ἰωακείμ μοναχοῦ, Δομέστικος καὶ ἀδελφός. Στάχωςις: δερματόδετος.

148. *Ἐπιμόνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην* Εὐαγγέλιον, ὁμοῦ καὶ λόγοι ἐγκωμιστικοὶ εἰς Θεοτόκον. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,22X0,14 ἔχον φύλλα 202, καθ' ἐκάστην σελίδα 24 στίχους. Ἐγγραφή κατὰ τὸν 14ον αἰώνα, εἶναι ἄνευ τέλους καὶ ἡ στάχωςις του ἐφθαρμένη.

149. *Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκολουθίας* τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Λαύρας τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,20X0,14, ἔχον φύλλα 205, καθ' ἐκάστην σελίδα 25 στίχους, στάχωςις: ξύλον, ἐγγραφή κατὰ τὸν 15ον αἰώνα ὑπὸ ἀδήλου.

150. *Ὡρολόγιον*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,21X0,15, ἐκ φύλλων 285 καὶ 25 στίχων καθ' ἐκάστην σελίδα. Στάχωςις: ξύλον μετὰ δέσματος καὶ εἶναι ἔργον τοῦ 14ου αἰῶνος.

151. *Αἱ Τρεῖς Λειτουργίαι*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,20X0,14 φύλλων 67, ἀκέφαλον καὶ γραφὴν ἐν Ἀνδριανουπόλει ἔτος ζ'Να μαρτίου κα' (1543). Στάχωςις: ἐφθαρμένη.

152. *Βίος Ἁγίου Ἀνδρέου*, τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,11 φύλλων 309, εἶναι τοῦ 18ου αἰῶνος. Στάχωςις: ἐκ ξύλου.

153. *Μικρὸν Ἀγιασματάριον*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,14X0,10 φύλλων 39. Στάχωςις: δερματόδετος τοῦ 17ου αἰῶνος.

154. *Διακονικόν*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,11 φύλλων 90 ἐκ δώδεκα στίχων καθ' ἐκάστην σελίδα. Ἐγγραφή τὸ ζ'ολ (1624), εἰς τὸ τέλος ἡ εἰδησις: «ἵ ἵνα μάθουν οἱ ὑποδιάκονοι νὰ λειτουργοῦν, οἱ ἱεροδιάκονοι νὰ συγχωροῦν τὸν Γράφαντα: Οἰκτροῦ τάλαντος Κυρίλλου ρακενδύτου». Στάχωςις: δερματόδετος.

155. *Γραμματικὴ*, τοῦ Μανουὴλ Μοσχόπουλου. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,11 ἔχον φύλλα 170 μετὰ 15 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα. Στάχωςις: δερματόδετος, ἐγγραφή τὸν 17ον αἰώνα.

156. *Ἀκολουθία ὁμοῦ καὶ λόγοι*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,11X0,10 φύλλων 170. Στάχωςις: ξύλον μετὰ δέσματος, ἐγγραφή περὶ τὸν 17ον αἰώνα ὑπὸ ἀδήλου.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 380 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

157. Ἀγιασματάριον. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,10 φύλλον 90. Στάχωςις δερματόδετος, εἶναι τοῦ 17ου αἰῶνος.

158. Νομοκάνων. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,13X0,9 φύλλον 138, καθ' ἑκάστην σελίδα 15 στίχους, ἐκ τοῦ φύλλον 6 ἢ εἰδησις: «ἡ μὲν χεὶρ ἢ γράφασα σέπεται τάφω, τὸ δὲ ταύτης γράμμα στέκεται αἰῶνας ἀπεράντους. Παρασκευᾶς Ἱερεῦς». Ἐργράφη τὸν 17ον αἰῶνα. Στάχωςις: δερματόδετος.

159. Ὡρολόγιον. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,11 ἀκέφαλον καὶ κολοβομένον, δερματόδετον, ἐργράφη κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα.

160. Ἐκκλησιαστικοὶ Λόγοι καὶ τινα κεφάλαια κατὰ Λατίνων. Χειρόγραφον χαρτῶν, νεωτέρας γραφῆς, διαστάσεων 0,22X0,17, φύλλον 365. Εἰς τὸ ἐξώφυλλον ἢ εἰδησις: «καὶ τότε σὺν τοῖς ἄλλοις ἀντίμου Ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Τυρνάβου Λαρίσσης». Ἐργράφη τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος.

161. Νομοκάνων Μαλαξοῦ, προτάσσεται συγχωρητικὴ εἰδή. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,20X0,14 φύλλον 227, ἐκάστη σελὶς ἔχει 23 στίχους. Στάχωςις: ξύλον μετὰ δέρματος, εἶναι τοῦ 18ου αἰῶνος.

162. Ἀγιασματάριον καὶ κανὼν τοῦ Ὁσίου Νικάνορος. Χειρόγραφον χαρτῶν τοῦ 19ου αἰῶνος. Σελίδων 87, εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 28 ἢ εἰδησις: «αὐπη τὸ παρὸν ἀγιασματάριον ἐργράφη διὰ χειρὸς Χριστοδοῦλου Δημητρίου Γκέρου τοῦ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Καστορίας καταγομένον ἐπὶ ἔτος αὐπι μηνὸς Ἰανουαρίου 2 καὶ οἱ ἀναγνώσκοντες εὐχεσθαι ἐν Χριστῷ» καὶ «ἐκαλλιγραφήθη διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τοῦ παροισιωτάτου Γερμανοῦ Ἱερομονάχου τοῦ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν». Στάχωςις: χαρτόδετος.

163. Περιστατικαὶ εὑχαὶ καὶ μικραὶ ἀκολουθίαι. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,16X0,10 ἔχον σελίδας 214. Εἰς τὸ τέλος ἢ πληροφορία: «Τὸ παρὸν εἶναι τῆς μονῆς Δούσικου καὶ ἐργράφη ὑπὸ τοῦ μακαρίτου ἡγουμένου Ἱεροθέου ὅστις τὸ 1823 ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος...». Στάχωςις: παντόδετος.

164. Ὁδηγὸς Πνευματικοῦ. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,16X0,12 περιέχον σελίδας 44 ἐν αἷς περιλαμβάνονται ἐρωτήσεις πρὸς ἐξομολογουμένους κληρικούς τε καὶ λαϊκούς, προφανῶς ἐργράφη τὸ 1836 ὑπὸ Ἀγαπίου Ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ. Στάχωςις: δερματόδετος.

165. Ἐξομολογητάριον, μετὰ τιῶν κανόνων. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,11 ἔχον σελίδας 59+29+14 καὶ ὁμοῦ δεμένον ἔντυπον σελ. 36. «Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἐνετίησι 1742 παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, ποίημα Γεωργίου Ἱερέως τοῦ Παπαδοπούλου Κοητὸς ἐκ Σούδας, μετὰ τιῶν ἱλασθηρίων εὐχῶν». Βιβλιοδεσία: ἐφθαρμένη. Τὰ χειρόγραφα κείμενα εἶναι διὰ γραφίδος Ἀγαπίου Ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ περὶ τὸ ἔτος 1840 γραφέντα.

166. Τραπεζακοντακλόγιον 12 μη-

νῶν. Χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,16X0,11 σελίδων 85, διὰ γραφίδος Ἀγαπίου, ὡς πληροφοροῦμεθα ἐκ τοῦ τέλους: «Τέλος εἴληφεν τὸ παρὸν τραπεζακοντακλόγιον μαῖτον ἀ' κατ' ἔτος σωτήριον 1806 παρ' ἐμοῦ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις ἐλάχιστος Ἀγάπιος καὶ ἐφημερίον τῆς ἀγίας Μονῆς καὶ Πατριαρχικῆς Ζάμπουδας καὶ μὴν καταράσθε τὸν γράφοντα ἀλλ' εὐχεσθε δι' αὐτῶν ὡς ἀμαθεῖν διὰ τὰ πολλὰ σφάλματα ὅπο εἶνε γεγραμμένα». Στάχωςις: ἐφθαρμένη.

167. Ἀκολουθίαι: α) τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Κλήμεντος Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας τοῦ Ὁμολογητοῦ, ψαλλομένη τῇ ΚΔ Νοεμβρίου, β) τῆς ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος παρθένου καὶ πανσόφου Αἰκατερίνης, ψαλλομένη τῇ ΚΕ' Νοεμβρίου, γ) τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἐλευθερίου ψαλλομένη τῇ ΙΕ' Δεκεμβρίου, δ) τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος Ἐπισκόπου Τριμυθοῦντος τοῦ θαυματουργοῦ.

Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,22X0,13 σελίδων 164. Στάχωςις: δερματόδετος καὶ ἢ εἰδησις ἐκ τοῦ τέλους: «τὰ παρόντα ἐγράφισαν παρ' ἐμοῦ τοῦ ἐν Ἱεροδιακόνοις ἐλάχιστου Γερασίμου, εἰς Ἱερὴν Μονὴν Ζάβορδας, καταγομένον ἐκ κόμης καλουμένης Δουμπιάκοι, εἰς Ἐπαρχίαν Καστορίας εὐρισκομένην. Ἔτος 1906 Φεβρουαρίου 16. Διὸ εὐξασθε ὧ Πατέρες καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Συγχωρήσατέ μου δὲ καὶ τῆς ἀμαθείας, νῦν δὲ Νικηφόρου μετονομασθέντος ἀπὸ τοῦ Πάσχα τοῦ 1906». Πρὸκειται περὶ τοῦ μετέπειτα Μητροπολίτου Καστορίας, ἀδελφοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζάβορδας.

168. Ἐξομολογητάριον. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,19X0,15 φύλλον 89, ἐκ τοῦ τέλους ἢ πληροφορία: «τέλος τοῦ νομοκανονικοῦ, ἐργράφη ἐκ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀρχαίου δούλου ἀδαμίου Ἱεροδιακόνου ἐκ Πολλητίας Σαμαρίνας ἐν ἔτει αψμστ (1746) ἐν μηνὶ Ἰουνίου 4». Ἡ ἀρχὴ ἐκάστον κεφαλαίου κοσμεῖται δι' ἐξαιρέτων μικρογραφιῶν καὶ σχεδίων. Στάχωςις: δερματόδετος.

169. Ἀπολυτικίαι καὶ τινα Πασχάλια. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,12X0,9 σελίδων 54. Ἐργράφη τὸ 1837 διὰ χειρὸς Ἀγαπίου Ἱερομονάχου, ὡς πληροφοροῦμεθα ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῆς γραφίδος ἐν συσχετισμῷ πρὸς ἕτερα χειρόγραφα τῆς μονῆς. Στάχωςις: δερματόδετος.

170. Ἀρχιερατικόν. Χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,20X0,15 φύλλον 118, κοσμεῖται διὰ πλείστον ἐρυθρῶν γραμμῶν καὶ καλλιτεχνημάτων. Ἐκ τῆς β' ὄψεως τοῦ φύλλον 75 ἢ εἰδησις: «Τέλος τῶν τριῶν λειτουργιῶν τοῦ Θείου Χρυσοστόμου, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τῶν Προηγιασμένων. Θεοῦ σοφία ἐστὶ, ἐνετίησι παρὰ Παρθενίῳ Ἱερομονάχῳ ἔτος ἐκ Θεοῦ χειρὸς Ἀδάμ πταισάντος 1614-αχιδ σωτήριον ἔτος, ἐτελειώθη ἢ παροῦσα Θεία καὶ Ἱερὰ μίκρος ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ 19' ἡμέρα Γ' Θεοῦ τὸ δῶρον, Παρθένιος Ἱερομόναχος ἐκ χώρας...». Στάχωςις: δερματόδετος.

171. Νομοκάνων Ματθαίου Λασκάρως. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,21X0,15, φύλ-

λων 213 και 22 στίχων καθ' ἐκάστην σελίδα. Στάχως: Δερματόδετος, ἔγγραφη περὶ τὸν 17ον αἰῶνα.

172. *Εὐχολόγιον*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,21X0,13 φύλλων 443, καθ' ἐκάστην σελίδα ἔχει 23 στίχους. Εἶναι εἰς ἀρίστην κατάστασιν καὶ ἐκ τοῦ τέλους ἡ εἶδησις «Δόξα τῷ Χριστῷ τῷ δωρήσαντι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος. Ἐπληρώθη τὸ Θεῖον καὶ Ἱερὸν Εὐχολόγιον διὰ χειρὸς κάμου τοῦ ἀμαρτωλοῦ Ἰωάσαφ Ἱερομονάχου ἐν ἔτει ζν (1550) ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ἐπίκλιον Ζάμβουδα. Στάχως: δερματόδετος.

173. *Ἀγριασματάριον*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,22X0,16 σελίδων 204, καθ' ἐκάστην δὲ σελίδα ἔχει 25 στίχους. Ἐκ τοῦ τέλους τοῦ χειρογράφου ἡ εἶδησις: «ἔγράφη τὸ παρὸν βιβλίδιον εἰς τοὺς χιλήρους ὀκτακοσίους δέκα ἡμέρας ὁ γράφας ἀγάπιος Ἱερομόναχος ἐκ μοναστηρίου ζάμπορδας καὶ μὴν καταράσθε τὸν γράφοντα διὸ δέομε πάντα ὑμᾶς ὅσοι ἀν λάβοιτε τὸ παρὸν εἰς χεῖρας ὑμῶν καὶ ἴδητε τὰ σφαλόμενα, σὴνγωτε τῆς ἀμαθείας μου καὶ δυσωπίσατε τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀγίους Θεοφόρους Πατέρας ἡμῶν τοὺς ἐνταῦθα γεγραμμένους ἵνα συγχωρηθοῦν παρὰ τοῦ Κυρίου, πάντα μου τὰ πταισμάτα τὰ ἐκ τῆς ἐμῆς γενήσεως μέχρι τῆς ἐνεστώσης ἡμέρας καὶ ὥρας». Στάχως: δερματόδετος.

174. *Παρορησία Μονῆς Ζάβορδας*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,18X0,14 φύλλων 98. Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χειρογράφου ἡ εἶδησις: «Βραβεῖον τῆς παρορησίας ἐν ἧ γράφονται τὰ ὄνόματα τῶν χριστιανῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ ἱερᾷ Μονῇ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ ἐπικαλουμένη Ζάμπορδα 1769 Σεπτεμβρίου 20». Στάχως: ἐφθαρμένη.

175. *Παρορησία*: ἦτοι Δίπτυχα ὀνόματα τῶν Πατέρων καὶ κτιτόρων τῆς σεβασμίας καὶ Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐπικαλουμένης Ζάμπορδας 1769 Σεπτεμβρίου 16. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,22 X0,16 φύλλων 39. Στάχως: δερματόδετος ἐφθαρμένη.

176. *Βίοι Ἀγίων* καὶ ἀκολουθία μικροῦ σχήματος καὶ Δίπτυχα. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,20X0,16 φύλλων 100, καθ' ἐκάστην σελίδα ἔχει 22 στίχους. Εἰς τὸ τέλος ἡ εἶδησις: «Τὸ παρὸν βιβλίον Ἰωάσαφ ταπεινοῦ καὶ τλήμονος ὑπάρχει ἀχξΟ (1669) Στάχως: δερματόδετος.

177. *Ἀκολουθία* τῶν ἁγίων ἐνδόξων μεγαλομαρτύρων Μανουήλ, Σαβὲλ καὶ Ἰσμαήλ. Ψαλλομένη τὴν Ἰζ' Ἰουνίου. Ἐρωσιθεῖσα μὲν φιλοπόνως παρὰ Μανουήλ Μάνου τοῦ Βυζαντίου χάριν εὐλαβείας, ἐπιμελῶς δὲ διορθωθείσα παρὰ τινων εὐλαβῶν καὶ τὰ Θεῖα μεμνημένων ἀνδρῶν, καὶ ἀκριβῶς ἐπιθεωρηθείσα παρὰ τοῦ παροσιωτάτου καὶ σοφολογιωτάτου διδασκάλου καὶ Ἱεροκῆρυκος τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κυρίου Δωροθέου Βουλησμᾶ. Καὶ νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα διὰ δαπάνης μὲν τοῦ πανευγενεστάτου κυρίου Μανουήλ Μπαλκά, ἐπιμελείας δὲ καὶ ἐπιστάσις τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἀνθίμου Γαζῆ. Ἐν Βιέννῃ Αὐστρίας ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Τυπογραφείῳ

Γεωργίου Βενδότη 1803». Ὁμοῦ δεμένον χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,22X0,16 σελ. 18, περιέχον ἀκολουθίαν ἁγίου Μοδέστου. Ἐκ τοῦ τέλους τῆς ὁποίας ἡ εἶδησις: «ἔγγραφη παρ' ἀγαπίου Ἱερομονάχου τὸ ἔτος 1817 μαρτίου 17». Στάχως: δερματόδετος.

178. *Ἡ Θεῖα Λειτουργία* τῶν Προηγιασμένων. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,21 X0,15 φύλλων 24, ἔγγραφη ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος. Στάχως: χαρτῶα.

179. *Γρηγορίου* τοῦ Θεολόγου *Λόγος* περὶ Ἱερωσύνης. Χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,18X0,14, σελίδων 174, ὑπὸ τοῦ Γραφέως Γαβριήλ Ζαβορδινῶ ἀνω ΙΣΤ' Αὐγούστου. Στάχως: δερματόδετος.

180. *Τάξις εἰς κορυὰν Μοναχοῦ*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,10 φύλλων 78, εἶναι τοῦ 17ου αἰῶνος. Στάχως: δερματόδετος.

181. *Στιχηράριον* Τριώδιον καὶ Πεντηκοσταριον. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,19 X0,14 φύλλων 232 ἦτοι τὸ Τριώδιον τετράδια Α-μθ καὶ Πεντηκοστάριον Α-ΙΔ ἦτοι φύλλα 232. Εἰς τὸ τέλος ἡ ἐνθύμησις: «τὸ ἀπὸ μαῖου 8 τὸ παρὸν Πεντηκοστάριον καὶ Τριώδιον ὑπάρχει κάμου Νικοδήμου Ἱερομονάχου τοῦ ἐκ τῆς νήσου Τίνου τὸ πικλήν κουμαριανοῦ» ἄλλη «Τὸ παρὸν Τριώδιον καὶ Πεντηκοστάριον ὑπάρχει κάμου δημητρίου οὗ τὸ ἐπικλήτον ἀλβανίτιος καὶ τὸ ἠγόρασα ἀπὸ τοῦ ἀλβανίταις πρὸς ἄσπρα 600 ἔτος 1771. Στάχως: δερματόδετος.

182. *Ἀναστασιματάριον*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,20X0,15, φύλλων 171. Στάχως: δερματόδετος εἶναι τοῦ 18ου αἰῶνος.

183. *Μουσικὸν Ἀνθολόγιον*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,18X0,13 τοῦ 19ου αἰῶνος. Στάχως: δερματόδετος.

184. *Μουσικὸν Ἀνθολόγιον*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,14X0,10 σελίδων 868, εἶναι τοῦ 18ου αἰῶνος. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ ἐνθύμησις: «Αὕτη ἡ παροῦσα Ἀνθολογία ἀφιερῶθη παρὰ Χαραλάμπους Ν. Ἱερομονάχου ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Νικάνωρος τοῦ Θωματοσυροῦ εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ τοῦ Χαραλάμπους καὶ διδασκάλου του Σαμουήλ καὶ ὅστις ἀποξενῶσαι βουληθείη, ἔχετο τὰς ἀρὰς πάντων τῶν θεοφόρων πατέρων Χαραλάμπους ἀγιοταφίτης ταύτην ἀφιερῶ». Στάχως: δερματόδετος.

185. *Μουσικὸν Ἀνθολόγιον*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,10 φύλλων περίπου 200, εἶναι τοῦ 17ου αἰῶνος. Στάχως: ξυλόδετος.

186. *Ἀναστασιματάριον*. Μουσικὸν χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,14X0,10 φύλλων περίπου 150, ἔγγραφη κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα. Στάχως: δερματόδετος.

187. *Ἀνθολόγιον Μουσικόν*. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,15X0,10 σελίδων 308,

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ ΚΑΙ ΒΑΘΥΤΕΡΑΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ *

Δι' έκτεταμένων ανασκαφών του από το 1924 και επί σειράν ετών, εις τὴν Νέαν Ἀγχίαλον, παρὰ τὸν Βόλον, ὁ Σωτηρίου ἔφερεν εἰς φῶς μίαν ἀξιολογώτατην παλαιοχριστιανικὴν πόλιν, τὰς Θεσσαλικὰς Θήβας, μετὰ 4 ἐξαιρετοὺς παλαιοχριστιανικὰς βασιλικὰς, μετὰ ψηφιδωτῶν δαπέδων καὶ πλουσίου γλυπτικοῦ διακόσμου. Παρὰ τὰ ἀνασκαφέντα Μνημεῖα ἰδρύθη παρὰ τοῦ ἐρευνητοῦ Πρότυπον Μουσεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐταξινομήθησαν τὰ διάφορα εὐρήματα.

Γνωστὸν εἶναι, ὅτι, εἰς τὰς 17 Αὐγούστου 1917, μαζὺ μετὰ ἓνα μεγάλο μέρος τῆς Θεσσαλονίκης, κατεστράφη ἀπὸ πυρκαϊᾶν καὶ ὁ περιώνυμος Ναὸς τοῦ πολιοῦχου τῆς πόλεως Ἁγίου Δημητρίου, ὁ ἀνεγερθεὶς, τὸν 5ον αἰῶνα, ἐπὶ τοῦ δεικνυομένου τάφου τοῦ Μυροβλήτου.

Τὰ ερείπια τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Προσκυνηματος τοῦ παλαιοχριστιανικοῦ καὶ τοῦ βυζαντινοῦ κόσμου παρεδόθησαν, τὴν ἐπομένην τῆς καταστροφῆς, εἰς τὸν τότε Ἐφορον Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Γεώργιον Σωτηρίου. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ἐκείνης καὶ ἐπὶ 30 καὶ πλέον ἔτη τὸ ἱερὸν αὐτὸ Προσκύνημα, μετὰ τὸ Μαρτύριον τοῦ Μεγαλομάρτυρος, ἀπετέλεσε τὸ κέντρον τῶν ἐπιστημονικῶν διαφερόντων τοῦ ζεύγους Σωτηρίου, ἡ πλήρης δὲ διαλεύκανσις τῆς μακρᾶς ἱστορίας του, τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του μορφῆς, τοῦ εἰκονογραφικοῦ του διακόσμου, τῆς σημασίας του διὰ τὰς διαφορὰς ἐκδηλώσεις τῆς εὐλαβείας τῶν βυζαντινῶν προγόνων μας καὶ, τέλος ἡ, μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος ἀειμνήστου Ἀριστοτέλους Ζάχου, ἀναστήλωσις αὐτοῦ, ὑπῆρξεν ὁ διακαὴς καὶ μακροχρόνιος καὶ τῶν δύο ἐρευνητῶν πόθος.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 386 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

ἐργαφῆ τὸν 18ον αἰῶνα. Στάχωσις: δερματόδετος.

188. Μουσικὸν στιχηροῦρον. Χειρόγραφον χαρτῶον, διαστάσεων 0,15X0,10 φύλλον περίπου 220, εἶναι τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ ἔχει στάχωσιν δερματόδετον.

189. Εἰρομολόγιον. Χειρόγραφον χαρτῶον, διαστάσεων 0,13X0,10 φύλλον 130 περίπου, εἶναι τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ χαρτόδετον.

190. Ζωδιακόν, περιέχει ἐρμηνείας Ζωδιακῶν φαινομένων ἤτοι Καζαμίας. Χειρόγραφον χαρτῶον, γραφὲν κατὰ τὸ 1812 ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, διαστάσεων 0,19X0,14. Στάχωσις: νεωτέρα.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Εἰς δίτομον μνημειῶδες ἔργον, τοῦ Γεωργίου καὶ τῆς Μαρίας Σωτηρίου, περιελήφθησαν τὰ ἀξιόλογα πορίσματα τῶν πολυμόχθων ἐρευνητῶν, τὰ ὁποῖα ἀνέμενε καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀπεδέχθη ἡ διεθνὴς ἐπιστήμη.

Ἀνασκαφὰς διενήργησεν ὁ Σωτηρίου καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Νικόπολιν τῆς Ἠπείρου, ὅπου, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Καθηγητοῦ Ἀναστασίου Ὀρλάνδου, ἀπεκάλυψαν τὴν Μητροπολιτικὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς πόλεως.

Ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα τὰς Σπέτσας, ὅπου ἀπεκάλυψε δύο βασιλικὰς τοῦ 5ου καὶ τοῦ 6ου αἰῶνος, καὶ ὅπου συνεκρότησεν τὸ Ἀρχαιολογικὸν καὶ Ἱστορικὸν Μουσεῖον τῆς νήσου, εἰς παραχωρηθέν, διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, Ἀρχοντικὸν τῶν Σπετσῶν.

Ἀκόμη ἀνέσκαψε τὸν, παρὰ τὸν Ἄρειον Πάγον, Ναὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἄρειοπαγίτου, τοῦ 9ου αἰῶνος, τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὰς Θήβας, τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, τὴν βασιλικὴν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε εἰς τὴν Σπάρτην, τοῦ 10ου αἰῶνος, ὡς καὶ ἄλλα μνημεῖα εἰς ἄλλας περιοχὰς.

Διὰ τοῦ καθ' ὅλου ἔργου του ὁ Καθηγητὴς Γεώργιος Σωτηρίου εἶχεν ἀναδειχθῆ ὁ κατ' ἐξοχὴν εἰδικὸς ἐρευνητὴς τῶν χριστιανικῶν μνημείων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, διεθνοῦς ἀναγνωρίσεως, διὸ καὶ ἐκαλεῖτο ὑπὸ διαφόρων Προκαθημένων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἵνα μελετήσῃ τὰ μνημεῖα, ὡς καὶ τὰ ἀντικείμενα χριστιανικῆς τέχνης, τῆς περιοχῆς των καὶ προβῆ εἰς τὴν ταξινόμησιν, συντήρησιν καὶ διασφάλισιν αὐτῶν.

Οὕτω, κατὰ τὸ ἔτος 1931, καλεῖται ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυρίλλου Γ', «ἵνα ὑποδείξῃ τὰ κυριώτερα βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς νήσου καὶ τὰ κινητὰ βυζαντινὰ ἀντικείμενα, πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν καὶ πρὸς καταρτισμὸν παγκυπρίου βυζαντινοῦ Μουσεῖου ἐν Λευκωσίᾳ», ὡς ἔγραφεν εἰς τὴν σχετικὴν ἐπιστολὴν του. Ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Σωτηρίου κατηρτίσθη ὄντως κατάλογος τῶν παλαιῶν Ἐκκλησιῶν τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων τῆς μεγαλονήσου καὶ λεπτομερὲς ὑπόμνημα, περὶ τοῦ τρόπου συντηρήσεως αὐτῶν, ὡς καὶ περὶ τοῦ τρόπου καταρτισμοῦ βυζαντινοῦ Μουσεῖου εἰς Κύπρον. Μερὶ μὲν του δὲ κατηρτίσθη καὶ Πίνακοθήκη βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν εἰκόνων εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Φανερωμένης τῆς Λευκωσίας.

Τὰ ἀποτελοῦντα σπουδαιότατον ἐπιστημονικὸν

ἐπίτευγμα πορίσματα τῶν σχετικῶν ἐρευνῶν του εἰς Κύπρον, ἀνεκοίνωσεν ὁ Καθηγητὴς Σωτηρίου, εἰς τὰς 17 Δεκεμβρίου 1931, εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν. Εἰς ὀγκώδη δὲ τόμον, ἐκδοθέντα τὸ 1935, ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, περιελήφθησαν ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια καὶ εἰκόνες τῶν σημαντικωτέρων ἑλληνικῶν μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς Νήσου.

Τὸ ἔτος 1933, προσκλήσει τοῦ ἀειμνήστου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Φωτίου Β', μετέβη ὁ Σωτηρίου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ταξινομήσῃ καὶ καταγράψῃ τὰ ἐν τῷ Σκευοφυλακίῳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ φυλασσόμενα κειμήλια. Ὄντως ὁ ἀειμνήστος Καθηγητὴς προέβη εἰς τὴν ταξινόμησιν καὶ καταγραφὴν τῶν ἐν λόγῳ κειμηλίων, τὰ ὁποῖα καὶ ἐδημοσιεύθησαν, τὸ ἔτος 1937, ὑπὸ τὸν τίτλον «Κειμήλια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Πατριαρχικὸς Ναὸς καὶ Σκευοφυλάκιον».

Κατὰ τὸ ἔτος 1936, προσκαλεῖται πάλιν ὁ Σωτηρίου ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Νικολάου, «ἵνα ταξινομήσῃ τὸ ἀρτισύστατον ἐν τῇ κατὰ Παλαιὸν Κάϊρον Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἐκκλησιαστικὸν Μουσεῖον». Μεταβάς, κατόπιν ἐντολῆς καὶ τοῦ Ὑπουργείου Ὀρθοσκευμάτων καὶ Παιδείας, κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1938, εἰς Αἴγυπτον, ἐταξινομήσῃ τὰ ἐν τῇ ὡς ἄνω Μονῇ φυλασσόμενα ἀντικείμενα. Εἰς εἰδικὴν δὲ πρὸς τὸν Πατριάρχον ἐκθεσὶν του, ὑπέδειξε τὴν ἱστορικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἀξίαν των, ὡς καὶ τὸν καταλληλότερον τρόπον συντηρήσεως τῶν ὑπαρχουσῶν ἐκεῖ εἰκόνων.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου Πορφύριος Γ' καλεῖ, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, τὸν Καθηγητὴν Σωτηρίου, ὅπως μελετήσῃ καὶ ταξινομήσῃ τὰς ἐν τῇ ἱστορικῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης Σινᾶ φυλασσόμενας ἀρχαίας φορητὰς εἰκόνας, τὴν μεγίστην σημασίαν τῶν ὁποίων εἶχον ἐπισημάνει διάφοροι ἐρευνηταί, ἐπισκεφθέντες κατὰ καιροὺς τὴν Μονὴν ταύτην καὶ δὴ ὁ ἀειμνήστος Καθηγητὴς Κ. Ἀμαντος, ὁ ὁποῖος εἶχε δημοσιεύσει καὶ ἐπιγραφὰς τινὰς κρητικῶν εἰκόνων τοῦ Σινᾶ τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος. Ὁ Καθηγητὴς Σωτηρίου ἐπεσκέφθη, μετὰ τῆς συζύγου του, τὸ πρῶτον τὴν Μονὴν τοῦ Σινᾶ κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους 1938, ἀπὸ κοινοῦ δὲ προέβησαν εἰς τὸν διαχωρισμὸν τῶν ἀρχαιοτέρων φορητῶν εἰκόνων καὶ τὴν ἐπιλογὴν τῶν ἀξιολογωτέρων ἐξ αὐτῶν, τὰς ὁποίας καὶ ἐφωτογράφησαν διὰ τοῦ συνοδευόντος αὐτοὺς φωτογραφικοῦ συνεργείου.

Τῇ ὑποδείξει τῶν ἐρευνητῶν ἀνηγγέρθη, παραπλεύρως τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς, καὶ μεγάλη αἶθουσα Πινακοθήκης, διὰ τὴν διασφάλισίν των.

Εἰς εἰδικὸν δὲ δίτομον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη κατὰ τὰ ἔτη 1956-58, ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ καὶ τῆς συζύγου του, μετὰ τὸν τίτλον «Εἰκόνες τῆς Μονῆς Σινᾶ», ἐδημοσιεύθη καὶ ἠρηνήθη ἡ σχεδὸν παντελῶς ἄγνωστος πρότερον πλουσιωτάτη συλλογὴ τῶν μοναδικῶν φορητῶν εἰκόνων τοῦ Σινᾶ, αἱ ὁποῖαι χρονολογούνται ἀπὸ τοῦ 5ου μέχρι καὶ τοῦ 15ου αἰῶνος.

Ἡ ἔρευνα τῶν σιναϊτικῶν αὐτῶν εἰκόνων συνεπλήρωσε, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, μεγάλα χάσματα

εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ζωγραφικῆς τῶν φορητῶν εἰκόνων καὶ ἐπλούτισεν, διὰ σημαντικωτάτων νέων παραδειγμάτων, τὰς γνώσεις μας περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ σπουδαιωτάτου αὐτοῦ εἴδους τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς.

Ὁ Καθηγητὴς Γεώργιος Σωτηρίου ὑπῆρξεν πολυγραφώτατος.

Ἡ πλουσιωτάτη καὶ σημαντικωτάτη, ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς ἀξίας, συγγραφικὴ παραγωγή του, ἀποτελουμένη ἀπὸ αὐτοτελῶς δημοσιευθέντα ἔργα, μελέτας, ἐκθέσεις ἀνασκαφῶν, μονογραφίας κλπ., πού ἐδημοσιεύθησαν εἰς ἑλληνικὰ καὶ ξένα περιοδικὰ, ἀναφέρεται εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας καὶ τέχνης.

Τὰ ἔργα καὶ δημοσιεύματά του θὰ ἠδύναντο νὰ διαιρεθοῦν εἰς:

- Πορίσματα ἐξ ἀνασκαφῶν.
- Εἰς ἔργα γενικωτέρου περιεχομένου καὶ Συγγραφὰς περὶ Μνημείων ὠρισμένων περιοχῶν.
- Εἰς Μονογραφίας περὶ Μνημείων.
- Εἰς δημοσιεύματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν Γλυπτικὴν, τὴν Ζωγραφικὴν, τὴν Μικροτεχνίαν.
- Εἰς ὁδηγούς Μουσείων καὶ περιγραφὰς ἀρχαιολογικῶν Συλλογῶν καὶ Κειμηλίων.
- Εἰς λόγους καὶ ἄρθρα διάφορα ὡς καὶ εἰς βιβλιοκρισίας καὶ παρουσιάσεις ἔργων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν.

Καὶ μόνον ὅμως διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν τίτλων τῶν ἀνωτέρω συγγραφῶν θὰ ἀπαιτεῖτο χρόνος μακρὸς. Κατ' ἀνάγκην λοιπόν, οἱ ἐνδιαφερόμενοι παραπέμπονται εἰς τὸν 14ον ὀγκώδη τόμον τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς μας Σχολῆς (1963), ὁ ὁποῖος ἀφιερῶνται εἰς τὸν ἀειμνήστον Καθηγητὴν, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον προτάσσεται, ὑπὸ τοῦ ὁμιλοῦντος γραφεῖσα, ἐκτενὴς βιογραφία του μετὰ λεπτομεροῦς περιγραφῆς ὅλων τῶν ἔργων του, ἀλλὰ καὶ ἐπισημάνσεως τῆς ἀπληχσεῶς των εἰς τὴν διεθνῆ ἐπιστήμην.

Ἐκτὸς τῶν μνημονευθέντων ἤδη μεμνημένων συγγραφῶν του, παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ἀναφερθῶ εἰς τέσσαρας ἀκόμη ὡς ἐνδεικτικὰς τῆς προσφορᾶς του εἰς τὴν ἔρευναν καὶ προβολὴν τῶν Μνημείων τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιότητος.

Ἦδη κατὰ τὰ πρῶτα ἐπιστημονικά του βήματα, τὸ ἔτος 1914, δημοσιεύεται τὸ ἔργον του «Ὁ Χριστὸς ἐν τῇ τέχνῃ» εἰς τὸ ὁποῖον, βάσει τῶν φιλολογικῶν μαρτυριῶν καὶ τῶν μνημείων, παρακολουθεῖται ἡ, κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς, ἀπεικόνισις τῆς μορφῆς τοῦ Κυρίου καὶ ἐρευνῶνται αἱ προϋποθέσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη ἡ καθιέρωσις τῆς σημερινῆς ἱερᾶς μορφῆς του εἰς τὴν εἰκονογραφίαν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τὰ πορίσματα ἐκ τῶν σκαφικῶν ἐρευνῶν του εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ παλαιοχριστιανικαὶ βασιλικαὶ τῆς Ἑλλάδος», ἐδημοσίευσεν ὁ Καθηγητὴς Σωτηρίου κατὰ τὰ ἔτη 1929-31. Τὸ

έργον τούτο όχι μόνον αποτελεί «ιστορίαν τῆς ναοδομίας ἐν Ἑλλάδι» κατὰ τὴν παλαιοχριστιανικὴν περιόδον, ἀλλὰ καὶ οὐσιώδη συμβολὴν εἰς τὴν καθ' ὅλου ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πέντε πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους αἱ ἱστορικαὶ ἐξ αὐτοῦ μαρτυρίαι εἶναι πολὺ πενιχραί.

Ἐνδείκνυται νὰ ἀναφερθῆ ἔδῳ καὶ ὁ «Ὁδηγὸς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν», τὸν ὁποῖον ὁ Καθηγητὴς Σωτηρίου ἐδημοσίευσεν, καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν καὶ ἀγγλικὴν γλῶσσαν, μετὰ τὴν ταξινόμησιν τῶν θησαυρῶν του εἰς τὴν νέαν του στέγην. Διότι, ὡς ὀρθῶς ἐγράφη ὑπὸ ξένου ἐρευνητοῦ, ὁ, ὑπὸ τοῦ ἀεμπνευστοῦ τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα» καὶ δημιουργοῦ τοῦ Μουσείου τούτου, συνταχθεὶς «σοφὸς ὀδηγός» του, προέβαλλε διεθνῶς τοὺς θησαυροὺς του καὶ ἀπετέλεσεν ἄριστον χειραγωγόν, ἐπὶ σειρὰν δεκαετηρίδων, διὰ τὴν κατανόησιν, ὑπὸ τῶν ἀπειραρίθμων ἐπισκεπτῶν του, τῆς ὀρθοδόξου λατρείας καὶ πνευματικότητος, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐνεπνέετο καὶ ὁ συντάκτης του.

Εἰς δυσκόλους διὰ τὸ Ἔθνος μας στιγμὰς (τὸ ἔτος 1942), ὁ Καθηγητὴς Γεώργιος Σωτηρίου κατέρθωσεν νὰ δημοσιεύσῃ τὸν πρῶτον ὀγκώδη τόμον τῆς «Χριστιανικῆς καὶ βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας» του, εἰς τὸν ὁποῖον ἐρευνῶνται τὰ χριστιανικὰ Κοιμητήρια καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχιτεκτονικὴ.

Τὸ ἔργον τούτο ἐκρίθη ὡς ὑπερέχον κατὰ πολὺ τῶν ξενογλῶσσων παρομοίων Ἐγχειριδίων, ἐχαρακτηρισθὲν δὲ ὡς «τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ἐπιστημονικῆς ἀκούραστης ἐργατικότητος» τοῦ Καθηγητοῦ Γεωργίου Σωτηρίου καὶ ὅτι ἡ ἐκδοσίς του, ἀπετέλεσεν ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα γεγονότα στὴν ἐπιστῆμὴ αὐτῆ τῶν τελευταίων χρόνων... Γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐπιστῆμὴ τὸ βιβλίον τοῦ Σωτηρίου ἔχει τὴν ἀξίαν τῆς πρώτης ὀλοκληρωμένης σύνθεσης τῆς ἱστορίας τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν διεθνῆ ἐπιστῆμὴ ἀποτελεῖ σημαντικό σταθμὸν ἢ ἐκδοσὴ αὐτῆ, ὅπου συνδύζονται, μαζὶ μὲ τὴν ἄρτια ἀρχαιολογικὴ καὶ θεολογικὴ κατάρτιση, μιὰ σπάνια γνώση τῶν μνημείων καὶ πεῖρα».

Ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, ἡ ἐπιστημονικὴ προσφορά, ὡς καὶ ἡ προσωπικότης τοῦ Καθηγητοῦ Γεωργίου Σωτηρίου, ὡς κορυφαῖον ἐρευνητοῦ τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιότητος, εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἔτυχεν, ἐνωρίς, καθολικῆς ἀναγνωρίσεως, καὶ εἰς τὴν χώραν μας καὶ διεθνῶς.

Ἦδη τὸ ἔτος 1919, ὡς ἐκ τῶν πρώτων Συμβούλων τῆς λαμπρᾶς «Ἐταιρείας Βυζαντινῶν σπουδῶν», διέγραψεν αὐτὸς τοὺς σκοποὺς τῆς καὶ ἀνέπτυξε τὸ πρόγραμμα τῆς δραστηριότητός της. Ἐπὶ δεκαετηρίδας δὲ ὑπῆρξε Γεν. Γραμματεὺς καὶ Πρόεδρος τῆς «Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας».

Τὸ ἔτος 1926 διωρίσθη τακτικὸν μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, μετὰ τῶν ἀριστίνδιν τότε τῶν πρώτων ἐκλεγέντων, καί, διὰ τὸ παν. ἔτος 1950-51, ἐξελέγη Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Τὸ ἔτος 1930 ἐξελέγη τακτικὸν μέλος τῶν Ἀρχαιολογικῶν Ἰνστιτούτων Βιέννης καὶ Βερολίνου, τὸ 1936 μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου Kondakov τῆς Πράγας

καὶ τὸ 1952 μέλος τῆς Ἐταιρείας τῶν Βολλανδιστῶν τῶν Βρυξελλῶν, τῆς ἀρχαιότερας μεταξὺ τῶν ἐπιστημονικῶν Ἐταιρειῶν.

Τὸ ἔτος 1930, ἐπίσης, ἐξελέγη ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, τὸ 1952 ἀνομάσθη ξένος Ἐταῖρος τῆς Ἀκαδημίας Dei Lincei τῆς Ρώμης καί, κατὰ τὸ ἔτος 1957, ἀπενεμήθη εἰς τὸν Καθηγητὴν Σωτηρίου τὸ μέγα Βραβεῖον Βυζαντινολογίας τοῦ Gustav Schlumberger τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Συνεπῶς, ἐνδεδειγμένη, ἀσφαλῶς, ὑπῆρξεν ἡ προβολὴ τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ Γεωργίου Σωτηρίου, κατὰ τὸ ἐφετεινὸν Ἰωβηλαῖον τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τῆς γεραρᾶς Θεολογικῆς του Σχολῆς, διότι τὸ τόσον γόνιμον καὶ πρωτοποριακὸν διδασκτικὸν καὶ ἐρευνητικὸν ἔργον του, τὸν κατατάσσει εἰς τὸ Πάνθεον τῶν κορυφαίων καὶ κατξίωμένων ἐρευνητῶν καὶ Διδασκάλων του, διὰ τοῦ μόχθου καὶ τῆς προσφορᾶς τῶν ὁποίων τὸ ἀρχαιότερον αὐτὸ Ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα τῆς νέας Ἑλλάδος κατέκτησεν ἐπίζηλον θέσιν καὶ εἰς τὸν διεθνή ἐπιστημονικὸν ὀρίζοντα.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσω ἐνταῦθα, ὅτι σημαντικὴ ὑπῆρξεν ἡ προσφορὰ τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς μας Σχολῆς καὶ διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ καθόλου ἔργου, ὡς καὶ τὴν εὐρυθμὸν λειτουργίαν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κατὰ τὴν λήξασαν ἑκατοντηντηκονταετίαν καὶ διὰ τῶν εἴκοσι Πρυτύνεων τοῦ Ἰδρυμάτος, τῶν ἀναδειχθέντων ἐκ τῶν μελῶν της, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Καθηγητὴς Σωτηρίου, ὡς ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, κατὰ τὸ διάστημα αὐτό, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς, κατὰ καιροὺς, τῶν λοιπῶν μελῶν της εἰς τὰ διάφορα ὅργανα Διοικήσεως αὐτοῦ, ὡς ἀνεφέρθη ἄλλωστε καὶ κατὰ τὴν χθεσινὴν σχετικὴν εἰσήγησιν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ συλλογικὴ, θὰ ἐλέγομεν, προσφορὰ τῆς Θεολογικῆς μας Σχολῆς, ὡς κέντρου θεραπείας τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καὶ καλλιέργειας καὶ προβολῆς τῆς Ἑλληνορθοδόξου μας Παραδόσεως, ὑπῆρξεν ἰδιαιτέρως ἀξιόλογος, καὶ ἐντὸς τοῦ πανεπιστημιακοῦ περιβάλλοντος, καὶ εἰς τὸν εὐρύτερον ἐκκλησιαστικὸν καὶ κοινωνικὸν χῶρον, ἀλλὰ καὶ διεθνῶς.

Ἐπιτελοῦσα δὲ πάντοτε τὴν ἀποστολὴν της μετὰ νηφαλιότητος, τὴν ὁποίαν προσεπάθει νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἀποφοίτους της, οὐσιωδῶς συνέβαλε καὶ εἰς τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν διαφόρων πνευματικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀντιθέσεων, αἱ ὁποῖαι φυσικὸν ἦτο νὰ ἀνακύπτουν εἰς τὸ ἀναγεννώμενον καὶ ἀγωνιζόμενον νὰ προσαρμοσθῆ πρὸς τὰς νέας κοινωνικὰς συνθήκας Ἔθνος, ἀκόμη δὲ καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ὑγιоῦς θρησκευτικότητος μετὰ τῶν λαοῦ μας, ἡ ὁποία, γνωστὸν εἶναι, ὅτι ἀποτελεῖ οὐσιώδη παράγοντα διὰ τὴν εὐρυθμὸν ἐκκλησιαστικὴν, ἀλλὰ καὶ κοινωνικὴν ζωὴν.

(Τέλος)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΙΩΑΝ. ΦΥΤΡΑΚΗΣ

Ὁμότ. Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Η ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ Μ. ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΣ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ(*)

Ἡ σημερινή ἀθρόα ὑμῶν προσέλευσις ἵνα παρασταθῆτε μάρτυρες καὶ συνεορτάσητε καὶ συμπροσευχηθῆτε, ἐπὶ τῇ ἐνθρόνισι ἡμῶν εἰς Ἀρχιεπίσκοπον, τὰ παντοειδῆ δείγματα συγκαρητηρίων καὶ εὐχῶν διὰ τῶν ὁποίων ἔχετε διαδηλώσει τὰ ὑμέτερα αἰσθήματα ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, πάντα ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνεργουμένη ὑμέτερα ἀδελφικὴ συμπαράστασις καὶ συνεργασία μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων 29 συναπιῶν ἐτῶν ἀποτελοῦν τὴν θάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐδράζεται ἡ σημερινή καὶ ἡ μελλοντικὴ διακονία ἡμῶν. Τρέφω δὲ τὴν ἱερὰν ἐλπίδα καὶ πεποίθησιν ὅτι θὰ συνεχίσετε μετ' ἡδξημένον ζῆλον τὴν ἄοκνον φροντίδα ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Κατηχητικοῦ Σχολείου, τῆς Νεολαίας καὶ ἄλλης τῆς ἐλλογημένης Ὁμογενείας μας εἰς τὴν χώραν τῆς Παροικίας μας.

Ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία εἰς τὴν Ἀλλοδαπήν, διὰ τὰ προσδεύση καὶ πορευθῆ ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοφρονίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀναδειχθῇ ἀληθὴς Νύμφη τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως καὶ Σωτήρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν, «μὴ ἔχουσα σπῖλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος» (Ἐφεσ. κεφ. Ε' 27), χρειάζεται τὴν ἀμέριστον ἀγάπην, τὴν ἀφειδώλευτον ἀδιαπόρησιν καὶ τὴν ἱεραποστολικὴν ἀφοσίωσιν καὶ σύμπνοιαν ὅλων ἡμῶν τῶν ἀποτελούντων τὸ Πλήρωμά της. Ἐχομεν συνεπῶς τὸ ἱερὸν καθήκον νὰ τὴν προσιατεύωμεν καὶ νὰ τὴν ὑπηρετοῦμεν ἐν σοφίᾳ καὶ ἀγάπῃ καὶ στοργῇ καὶ θρησκευτικῇ εὐλαβείᾳ καὶ ζήλῳ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἄπαντα. Ἀλλὰ καὶ νὰ μοχθῶμεν διὰ τὴν δόξαν αὐτῆς καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ θελήματος τοῦ Ἰδρυτοῦ καὶ Κυρίου καὶ Ἀρχηγοῦ αὐτῆς, τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τῆς θέσεως λοιπὸν ταύτης προσκαλῶ τοὺς Θεοφιλεστάτους Ἀρχιερεῖς, τοὺς Ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ἱερὰς καὶ Διακόνους, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸν εὐσεβῆ, τὸν θαυμάσιον καὶ φιλόδοξον Λαὸν ἡμῶν, εἰς σταυροφορίαν πνευματικῆς ἀνανεώσεως καὶ περισυλλογῆς. Ὅλοι μαζί καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ νὰ ἀπεργασθῶμεν τὸ πνεῦμα τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἐνότητος ἡμῶν. Νὰ πρωτιανεύσῃ εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰ ἔργα ἡμῶν διάθεσις συνδιαλλαγῆς καὶ ἀλληλοσυγχωρήσεως. Νὰ μεταβληθῇ ἡ ὑπαρξίς μας εἰς θρόνον δεσποτικῶν τοῦ Παραγίου Πνεύματος

δεόμενοι «καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνομον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου», καὶ τὴν θερμορρογὸν παράκλησιν τοῦ ψαλμοδοῦ, τὸ παράδειγμα τοῦ ὁποίου καλούμεθα ὅπως ἀκολουθοῦμεν καθ' ὅλην τὴν διακονίαν μας.

Βεβαίως ἡ Ὁμογένεια τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ὅπως καὶ κάθε ζωντανὸς καὶ δυναμικὸς, φυσικὸς καὶ πνευματικὸς ὄργανισμός, ἀντιμετωπίζει πολλαπλὰ προβλήματα: Κοινωνικά, θρησκευτικά, εκπαιδευτικά, ἠθικά, πολιτικά, πολιτιστικά, ἀτομικὰ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ διάφορα. Ἐχομεν προβλήματα κρίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν Ἀρχῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχουν σφρηλατηθῆ ἡ Ἱστορία καὶ ἡ διαχρονικὴ παράδοσις ἡμῶν. Τὸ ρεῦμα τῆς ἀχαλινώτου καὶ συνεχοῦς ἀλλαγῆς, τῆς παρατηρουμένης σήμερον εἰς ὅλα τὰ στρώματα τοῦ λαοῦ καὶ τῶν Ἀρχόντων του, ἀπειλεῖ νὰ ἰσοπεδώσῃ τὰ πάντα, καὶ νὰ τ' ἀλλοιώσῃ κατὰ τρόπον ἀνεπαρόρθωτον. Διὰ τοῦτο χρειάζεται περισσότερη ἐπαγρύπνησις καὶ σοφία. Ἀπαιτοῦνται ἀπὸ μέρους μας θυσίαι καὶ ἄλλαι πνευματικαὶ γυμνασίαι. Διὰ τῶν πνευματικῶν δραματισμῶν καὶ τῆς πνευματικῆς προετοιμασίας καὶ ἀσκήσεως καὶ θαθείας μελέτης, θὰ δυνηθῶμεν ὡς Κοινωνία καὶ Ἐκκλησία καὶ Ὁμογένεια, νὰ ὑπερπηθῶμεν τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια τοῦ ἐν πολλοῖς ἀποχρωματισμένου καὶ ἀπροσανατολιστοῦ θρησκευτικῶς συγχρόνου πολιτισμοῦ καὶ βίου.

Ὁφείλομεν ὅμως νὰ μὴ λημονῶμεν ποτὲ ὅτι ἡ ἡμετέρα Ὁμογένεια ἀποτελεῖ ὄργανισμὸν πληθωρικὸν καὶ πολύτιμον, μετ' ἰσχυρὸν ἀξιοθαύμαστον ἐκφραζόμενον ποικιλοτρόπως καὶ δημιουργικῶς εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν τῆς Παροικίας μας. Ἡ σταθερὰ προσήλωσις τοῦ Λαοῦ ἡμῶν εἰς τὰς ρίζας του, ἡ φυσικὴ καὶ πνευματικὴ του εὐσεβεία, ἡ ἐργατικότης, ἡ ἐφευρετικότης, ἡ γενναιοδωρία, ἡ φιλοπατρία καὶ φιλογενεία του, ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ προσήλωσις του πρὸς κάθε ὠραῖον καὶ εὐγενὲς ἔργον, καθὼς ἐπίσης καὶ αἱ ποικίλαι ἄλλαι ἀρεταί, αἵτινες κοσμοῦν τὴν Ὁμογένειαν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ἀποτελοῦν ἀσφαλτέσιμα ἐχέγγυα δι' ἕνα λαμπρὸν μέλλον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ ἕνα αἰσίον ἐπιστέγασμα τῶν ἑλληνοχριστιανικῶν τῆς ἐπιδιώξεων.

Ἡ οἰκογένεια, ὁ θεσμὸς τῆς Ἑλληνορθοδόξου οἰκογενείας ὅπως μᾶς τὸν ἔχει κληροδοτήσῃ ἡ αἰώνως

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 394 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

νόβιος παράδοσίς μας πρέπει να διαφυλαχθῆ ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ. Διότι ἐκάστη οἰκογένεια ἀποτελεῖ ναὸν τοῦ 'Υψίστου, «εἶναι ἢ καὶ' οἶκον 'Εκκλησία» κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον (Ρωμαίους κεφ. ΙΣΤ' 5). 'Η σύσφιγξις τῶν δεσμῶν τῆς 'Ομογενείας καὶ τῶν μελῶν τῆς, ὀφείλει ν' ἀποτελέσῃ πρωταρχικὸν καὶ καθοριστικὸν μέλημα ὅλων μας. Τὸ θέμα αὐτὸ θ' ἀποτελέσῃ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τῶν μελλοντικῶν δραστηριοτήτων τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὁμιλήσωμεν ἄλλοτε. Περιορίζομαι σήμερον μόνον εἰς τοῦτο: ὅτι χρειάζεται ἀπὸ μέρους ὅλων μας μεγάλη προσευχή, ἀδιάλειπτος καὶ στερεὰ πίστις εἰς τὴν βαθεῖαν καὶ ἱερὰν σκέπην καὶ χειραγωγίαν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀκαταίτητον μεσιτείαν τῆς Παναγίας καὶ τῶν φίλων τοῦ Θεοῦ. Στιγαιζόμενοι εἰς 'Εκεῖνον «ὡς ἄγκυραν, ἔχομεν τῆς ψυχῆς, ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος» ('Εβραίους κεφ. ΣΤ' 19). 'Η πίστις καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ἡ καταφυγὴ ἡμῶν εἰς τὸν φιλόανθρωπον Θεόν, μᾶς χωρίζει πτέρυγας καὶ δυνάμεις μυστικὰς καὶ ἀκατανικήτους ἵνα διαφυλάττωμεν τὰ ἅδύτα τῆς οἰκογενείας, τὸν θεματοφύλακα αὐτὸν καὶ τὸν ἀκοίμητον φρουρὸν τῶν θερμοπωλῶν τῆς πίστεως καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν.

'Ἐκτὸς ὅμως τοῦ θεομοῦ τῆς οἰκογενείας, τὸν ὁποῖον ἡ ἡμετέρα 'Εκκλησία ὀφείλει νὰ προσιαυεῖ καὶ νὰ ποδηγετῆ εἰς ἔργα ἑλληνοπρεπῆ καὶ χριστιανικὰ καὶ συμφώνως πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς 'Ορθοδοξίας μας, προγραμματίζομεν καὶ ἄλλα πρακτικώτερα μέτρα πρὸς ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ 'Ομογένεια.

Π ρ ὠ τ ο ν: Τὴν ὀργάνωσιν εἰδικῆς ὑπηρεσίας ἀπὸ μέρους τῆς 'Εκκλησίας διὰ νὰ καταγράψῃ τὰς 'Ελληνορθόδοξους οἰκογενείας, ὅσαι διαβιοῦν εἰς Μεγάλην Βρεταννίαν καὶ δὴ εἰς τὰς μεγαλοπόλεις ὅπου ὑπάρχουν συμπαγεῖς 'Ελληνορθόδοξοι πληθυσμοί.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν: Τὴν ἴδρυσιν εἰδικοῦ φροντιστηρίου διὰ τὴν ἐπιμόρφωσιν διδασκάλων καὶ δὴ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι διαμένουν μονίμως εἰς Μεγάλην Βρεταννίαν καὶ ὑπηρετοῦν εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς 'Ομογενείας. Τὸ φροντιστήριον αὐτὸ θὰ συνεργάζεται στενῶς μὲ τὰς ἐκπαιδευτικὰς ἀποστολάς 'Ελλάδος καὶ Κύπρου.

Τ ρ ῖ τ ο ν: Τὴν ἴδρυσιν ἐπιμορφωτικοῦ φροντιστηρίου διὰ τοὺς 'Ιερεῖς τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς καὶ δὴ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι στεροῦνται πανεπιστημιακῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς θεολογικῆς μορφώσεως. Τὸ φροντιστήριον αὐτὸ θὰ φροντίξῃ ὅπως προετοιμάξῃ τοὺς ἐν λόγῳ 'Ιερεῖς ἴσους διὰ τὴν καθαρῶς θερησκευτικὴν

ἔσοον καὶ διὰ τὴν εὐρύτεραν ποιμαντικὴν, κοινωνικὴν καὶ διδασκαλικὴν ἀποστολὴν των.

Τ έ τ ι ο ν: Τὴν ὀργάνωσιν ἐκπαιδευτικῶν διαλόγων μεταξὺ τῶν Σχολείων καὶ τῆς 'Εκκλησίας. Οἱ Κληρικοὶ δηλαδή, οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ 'Εφοροὶ τῶν κατὰ τόπους ὑπαρχόντων Σχολείων, ὀφείλουν νὰ πραγματοποιοῦν συνεχεῖς καὶ ἐποικοδομητικὸς διαλόγους πρὸς ὄφελος τῆς 'Ομογενείας εἰς τὴν ὁλότητά της. 'Αλλοστε ὀφείλομεν νὰ συνειδητοποιήσωμεν ὅτι ἴποτε τὸ οὐσιαστικὸν δὲν μᾶς χωρίζει, παρὰ μόνον ἓνας ἐξεζητημένος ἐπαρχιωτισμὸς, μικροφιλιμῖαι καὶ μικροπολιτικὴ, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἀθνητίας, τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἐκ φύσεως ὅλοι μας.

Π έ μ π ι ο ν: Τὸ μάθημα τῶν θερησκευτικῶν, ὑπὸ τὴν πλατυτέραν του ἔννοιαν, δὲν διδάσκειται δυστυχῶς σήμερον ἐπαρκῶς εἰς τὰ πλεῖστα Σχολεῖα μας. 'Η προκατάληψις, ἡ ἔλλειψις βαθέος ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, ἡ ἄγνοια καὶ αἱ ἀδικαιολόγητοι παρεξηγήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὸν θεομὸν τῆς 'Εκκλησίας μας, ἀποστεροῦν τοὺς αὐριανοὺς χριστιανούς, δηλαδή τὰ παιδιά τῆς ὁμογενείας μας καὶ τὴν Νεολαίαν μας, ἀπὸ τὴν 'Ελληνικὴν 'Ορθόδοξον Χριστιανικὴν λατρείαν καὶ γενικώτερον τὴν παιδείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν μας. Αὐτὸ πρέπει νὰ σταματήσῃ ἀμέσως καὶ νὰ εἰσαγάγωμεν εἰς τὰ Σχολεῖα μας, ἐν ἐκτίσει καὶ ουστηματικά, τὴν διδασκαλίαν τὴν θερησκευτικὴν, ὥστε τὰ παιδιά μας νὰ γνωρίσουν καλὰ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν μορφὴν τῆς 'Ορθοδόξου ἡμῶν Πίστεως καὶ Λατρείας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἀποκτήσουν ὁλοκληρωμένην προσωπικότητα.

'Ε κ τ ο ν: 'Η καλλιέργεια τοῦ πνεύματος τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἐνότητος μεταξὺ τῶν μελῶν καὶ τῶν διῖσταμένων ομάδων τῆς 'Ομογενείας μας ἀποτελεῖ καθήκον καὶ τῆς 'Εκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐκάστου ἡμῶν καὶ ὑμῶν. 'Η τοιαύτη ἐνότης ὄχι μόνον θὰ συμβάλῃ θετικῶς εἰς τὴν πλήρη ἀξιοποίησιν τῶν τεραστίων ἀποθεμάτων τοῦ ἕλικου, ἡθικου καὶ πνευματικοῦ καὶ επιχειρηματικοῦ δυναμικοῦ τῆς 'Ομογενείας, ἀλλὰ καὶ θὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν Νεολαίαν μας νὰ ἀνδρωθῆ ἀπερίσπαστος ἀπὸ ἀκάρπους καὶ ἐπιβλαβεῖς διακρίσεις καὶ διαχωρισμοὺς καὶ νὰ ἐνσωματωθῆ ἐνεργῶς ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς 'Εκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν 'Οργανισμῶν τῆς 'Ομογενείας μας.

'Ε β δ ο μ ο ν: 'Η 'Εκκλησία θὰ καταβάλλῃ κάθε δυνατὴν προσπάθειαν ὅπως ἐνισχυθοῦν καὶ διευρυνθοῦν εἰς τὸ ἀκέραιον αἱ σχέσεις καὶ οἱ δεσμοὶ 'Ομογενείας καὶ Γενετείρας. Πρέπει νὰ ἀυξηθοῦν καὶ μεγαλώσων οἱ γέφυρες ποῦ ὑπάρχουν.

«Ο γ δ ο ν: Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ τὴν Ὁμογένειαν εἰς τὴν δλόγητά της ὅτι ἀποτελεῖ τὸ φυσικὸν Ποίμνιον καὶ τὸ Πλήρωμά της. Συνεπῶς ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ὑπάρξῃ, ἢ θὰ ἐπιδιωχθῇ οἰαδήποτε προτίμησις πρὸς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα τοῦ Πληρώματός της. Τὸ ἔργον καὶ οἱ στόχοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς θὰ περιβάλλουν μὲ τὴν ἴδιαν ἀκριβῶς φροντίδα καὶ στοργὴν καὶ ἀγάπην ὅλας τὰ εὐγενεῖς καὶ φιλοπροόδους προσπάθειάς τῶν Ὁμογενῶν μας. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὰ οἰκήματα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν θὰ εἶναι πρόθυμα καὶ συνεχῶς ἀνοικτὰ διὰ τὰ δεχθῶν τοὺς Ὁμογενεῖς καὶ τὰ τοὺς συνδράμουν εἰς ὅλα τῶν τὰ προβλήματα, χωρὶς καμμίαν ἀπολύτως διάκρισιν. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν θὰ ἰδρυνθῇ Γραφεῖον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς εἰς τὸ Β. Λονδίνον διὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἔργου της καὶ τὴν εὐφροθυμίαν καὶ ταχεῖαν ἐξυπηρέτησιν τοῦ Λαοῦ μας.

Ἐ ν α τ ο ν: Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ θὰ συμπαρασταθῇ ὁλοφύχως εἰς τὰς ἐθνικὰς Κυβερνήσεις Ἑλλάδος καὶ Κύπρου εἰς τὸ ἐπίμοχθον ἔργον τῶν ὅπως προβάλλουν τὰ δίκαια καὶ τὸ καλὸν ὄνομα τῶν χωρῶν μας διεθνῶς. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον θὰ φροντίσῃ ὥστε καὶ ἡ Ὁμογένεια νὰ δανεισθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ δώσῃ, ὅ,τι καλὸν καὶ ὠραῖον διαθέτει ἢ δεύτερη Πατριδα καὶ ἡ χώρα τῆς φιλοξενίας μας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδική μας ἐπινοητικότητα, ἐργατικότητα, φιλοπονία, εὐσέβεια καὶ ἡ Ἑλληνοχριστιανικὴ μας ιδιότητα καὶ κληρονομία.

Δ έ κ α τ ο ν: Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ιδιότητα, ἢ Ἐκκλησία μας θὰ τὴν περιφρουρήσῃ πάση θυσίᾳ καὶ θὰ τὴν ἀποκαθάρσῃ ἀπὸ κάθε ἀλλότριον καὶ ἔωλον, καὶ θὰ τὴν καταστήσῃ κορωνίδα τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐπιδιώξεων ὁλοκλήρου τῆς Ὁμογενείας μας.

Πάντα τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἀγαπητοί μου ἐν Χριστῶ ἀδελφοί, τὰ ὅποια συνθέτουν καὶ τὴν εὐγενῆ προσωπικότητα ὑμῶν οἵτινες ἀποτελεῖτε τὸ εὐσεβὲς Ποίμνιον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας, ἀποτελοῦν τὰ ἀνεκτίμητα πνευματικὰ ἀποθέματα, τὰ ὅποια θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ οἰκοδομήσωμεν τὸ μέλλον.

Ὁφείλομεν, ἀλλὰ καὶ δικαιούμεθα νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ἔχομεν λαμπρὸν μέλλον καὶ ὡς Ὁμογένεια καὶ ὡς Ἐκκλησία εἰς τὸ φιλόξενον αὐτὸ χῶμα. Διὸ καὶ πρέπει νὰ ἔχετε θάρρος. Νὰ αισθάνεσθε ἀσφαλεῖς καὶ σταθεροὶ καὶ ὑπερήφανοι διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὸ καλὸν ὄνομά σας. Ν' ἀναδιπλώσετε τὰς δυνάμεις σας καὶ νὰ ἐνδυνάητε τὰ ἱερά καὶ ἔντιμα ὄπλα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς προόδου, ἢ, ὅπως τόσον χαρακτηριστικὰ τονίζει ὁ ποιητῆς, «ὡ καθεὶς καὶ τὰ ὄπλα του».

Τὰ ἰδικά μας ὄπλα εἶναι πνευματικὰ, ἰσχυρὰ καὶ αἰώνια ἐπειδὴ ἀκριβῶς στηρίζουν καὶ ἀντιοῦν τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν δυνάμιν τῶν ἀπὸ τὸν Θεόν. Εἶναι ὄπλα οὐχὶ πολέμου καὶ μίσους, ἀλλὰ εὐρημίας, ἀγάπης, συγγνώμης καὶ φιλανθρωπίας κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Ἐλεήμονος καὶ Φιλανθρώπου Χριστοῦ, εἰς τὸ ὄνομα καὶ τὴν χάριν τοῦ ὁποίου διακονοῦμεν, διαβιοῦμεν καὶ προοδεύομεν, «διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν» κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον (Β' Κορ. κεφ. ΣΤ' 7). Αὐτὸς μᾶς νουθετεῖ καὶ μᾶς προτρέπει: «μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ἡμῶν ὄπλα ἀδικίας τῇ ἀμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὄπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ» (Ρωμ. κεφ. ΣΤ' 13). Καὶ προσθέτει: «ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός» (Ρωμ. κεφ. ΙΓ' 12).

Ἐπὶ τὸ πρῶτον τῶν σκέψεων αὐτῶν καὶ πλημμυρισμένος ἀπὸ αἰσθήματα ἱερὰ ποιῶμαι ἔκκλησιν πρὸς ὅλους ὑμᾶς ὅπως συνδράμητε ὁλοφύχως, εὐλαβῶς καὶ αὐτοδοῦλως εἰς τὴν σιερῶσιν τοῦ ἔργου τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας διὰ τὸ καλὸν τοῦ Ποιμνίου καὶ τῆς Ὁμογενείας μας. Τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, ὡσπερ κινθάρᾳ μουσουργικῇ, πᾶσιν ἐτραυολόγησεν, τῷ θεῷ πλήκτρῳ μουσικῶς, Σῶτερ τὰ ἀπηχῆματα καὶ τὴν οἰκονομίαν Σου, Κύριε», μᾶς ὑπερδυναμίζει ὁ ποιητῆς (Τροπάριον τῆς Πεντηκοστῆς). Μὲ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἱερὰ «Συμφωνία» καὶ συμφιλίωσις ἡμῶν καὶ ὑμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ πνεύσῃ ἡ θεία αὔρα, οἱ πύρινες γλῶσσαι τῆς Πεντηκοστῆς, διὰ τὰ δροσίζον ἡμᾶς καὶ μεταδίδουν τὸ μήνυμα τῆς πίστεως, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐλπίδος εἰς τὰς ψυχὰς μας, τὴν Ἐκκλησίαν, τὰ ἰδρύματα, τὴν Νεολαίαν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἐστίαν ὅπου διαβιοῦν καὶ ἐργάζονται οἱ φιλόθεοι ὁμογενεῖς μας.

Ἐργον συνεπῶς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς θὰ εἶναι ἡ φροντίς ὅπως δημιουργηθοῦν αἱ προὑποθέσεις ἐκεῖναι ὅσαι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ τὴν θρησκευτικὴν καὶ λειτουργικὴν ἐξυπηρέτησιν, τὴν ἐξοικειωσιν καὶ ἀνανέωσιν ὅλων τῶν ὁμογενῶν. Ἡ πρόνοια καὶ ἡ ποιμαντικὴ της παρουσία θὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὰς πλέον ἀρραίᾳς περιοχὰς ὅπου διαμένουν ὁμογενεῖς καὶ χρειάζονται τὴν εὐλογίαν, τὴν στοργὴν, τὸν ἁγιασμόν καὶ τὴν παρηγορίαν τῆς θείας λατρείας, ὅπως αὐτὴ ἐκφράζεται εἰς τὴν λειτουργικὴν μας παράδοσιν καὶ πράξιν. Τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἐλπίδος, τὸ ὅποῖον ἐκήρυξε καὶ συνεχῶς διδάσκει ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μὲ πρωτο-

ΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ ΝΕΚΡΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΒΛΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΙΚΟΝ ΧΩΡΟΝ

1. Γενικά.

Ἡ ἀνάστασις ἐκ τῶν νεκρῶν εἰς τὸν βιβλικὸν χῶρον εἶναι διήκουσα γραμμὴ καὶ πίστις βεβαία τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Εἰς ταύτην πιστεύοντες καὶ ἐλπίζοντες οἱ ἄνθρωποι, ἀνέμενον μετὰ καρτερίας καὶ ἀνυπομονησίας τὸν προφητευόμενον Μεσσίαν. Χάρις εἰς τὴν πίστιν αὐτὴν οἱ Ἑβραῖοι, παρὰ τοὺς πολλοὺς ἐξωτερικοὺς καὶ ἐσωτερικοὺς κινδύνους, διεσώθησαν ὡς ἔθνος καὶ ἀνθρωπίνῃ δλότῃ ἐν μέσῳ ἐπιβούλων λαῶν εὐρισκόμενοι.

Δὲν ἦσαν μόνον αἱ προτροπαὶ καὶ αἱ νοουθεσίαι τῶν προφητῶν καὶ τοῦ συνόλου τῶν προσωπικοτήτων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, αἱ ὁποῖαι διωχετεύθησαν εἰς τὸν λαὸν τοῦτον, ἀλλὰ ἦσαν καὶ αἱ διάφοροι ἐνέργειαι αὐτῶν, ὡς αἱ ἀναστάσεις τῶν νεκρῶν. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐβεβαίωσαν καὶ ἐστήριξαν τὴν πίστιν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀνάστασιν. Ἡ πίστις αὕτη ἐνεδυνάμωσε τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν τοῦ λαοῦ καὶ συνέσφιξε τὸν σύνδεσμον τῆς ἐνότητος αὐτοῦ, ὥστε οἱ πόλεμοι καὶ αἱ μάχαι, αἱ πείναι καὶ αἱ ταπεινώσεις, αἱ δουλείαι καὶ αἱ ἀπομακρύνσεις, πολλάκις, ἐκ τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴ συντελέσουν εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὴν διαφθορὰν τούτου.

Πάντοτε μετὰ τὴν αἱματοχυσίαν καὶ τοὺς σπαργμους ἀνεφαίνετο ἡ ἐλπίς τῆς ἀναστάσεως, ἡ ὁποία ὡς ἐλέχθη, ἐκυριάρχει καὶ προσηρμόζετο, εὐνοϊκῶς, πρὸς τὰς συνετείας ἐκ τῶν δυσχερῶν καταστάσεων.

σιάτην καὶ ἡγήτορα τὸ Οἰκουμενικὸν μας Πατριαρχειὸν, —αὐτὸ τὸ θεῖον, τὸ διαχρονικὸν καὶ πανανθρώπινον μῆνυμα—, (ὡς κινθάραν μουσουργικὴν καὶ λαμπάδα ἀείφωτον) θὰ μεταδίδωμεν παντοῦ καὶ παντοῦτε, καὶ θὰ τὸ ἔχωμεν ὡς γνώμονα καὶ ὁδηγὸν μας εἰς τὴν διακονίαν μας. Μὲ αὐτὸ τὸ μῆνυμα θὰ σιῶμεν καλῶς, θὰ διαβιδῶμεν καὶ θὰ προχωρῶμεν εἰς ἔργα θεάρεστα καὶ φιλάνθρωπα, μὲ θεβαίαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Χριστόν. Ὁμοῦ δὲ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου ἐπαναλαμβάνομεν καὶ ἀναφωνῶμεν σιεντορεία τῆ φωνῆ: «Εὐλόγητός ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τειτηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ φρουρομένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμῆν ἀποκαλυφθηναὶ ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ» (Α' Πέτρου κεφ. Α' 35).

Πλησιάζομεν συνεπῶς μετὰ ἱερᾶς προσδοκίας τὴν

Κυριολεκτικῶς, ἐπίστευον, ὅτι ἡ μέλλουσα ἀνάστασις τῶν νεκρῶν τῶν ἐσχάτων χρόνων θὰ ἱκανοποιήσῃ διὰ τὰ παθήματα καὶ θὰ προσδώσῃ τὴν ἀπαραίτητον χαρὰν εἰς τὰς κατηφεῖς ψυχὰς.

Τὸ πρᾶγμα διέφερον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γραμματεῖαν. Ἐδῶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀντὶ τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, φκειώθησαν τὴν ἰδέαν τῆς ἀθανασίας. Δηλαδή ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποβιώσῃ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐξέρχεται τοῦ σώματος καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἀθανασίαν, χωρὶς ἄλλο τι. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν ἔθνικόν χῶρον ἡ ἰδέα ὅτι εἶναι δυνατὸν ν' ἀναστῇ ὁ ἄνθρωπος ἐκ νεκρῶν κατὰ τὴν βεβαιότητα τῆς πίστεως τοῦ περιουσίου λαοῦ.

Θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπη κανεὶς, ὅτι μέχρι μιᾶς στιγμῆς χρόνου δὲν ὑπῆρχε καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀναστάσεως. Ὀλίγον, ὅμως, πρὸ τῆς ἀναπτύξεως τῆς κλασσικῆς περιόδου διὰ τὴν Ἑλληνικὴν πραγματικότητα διάφοροι συγγραφεῖς ἐξέφερον τὴν ἄποψιν, ὅτι ὁ Ἀσκληπιὸς ἀνέστησε πολλοὺς νεκροὺς ἐκ τοῦ τάφου, μάλιστα δέ, ὡς θὰ ἴδωμεν, αἱ θαυματουργικαὶ αὐταὶ πράξεις συνετέλεσαν, ὥστε νὰ θανατωθῇ αὐτός ὑπὸ τοῦ Διός. Παρὰ ταῦτα οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐκ τῶν γεγονότων τούτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἐὰν ἠθέλομεν ἐκλάβει αὐτὰ ὡς βιώματα καὶ πίστεις, δὲν ἀνέπτυξαν οὐδεμίαν θεωρίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν κατάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ τὴν μελλοντικὴν ἀνάστασιν αὐτῶν.

Θεωρῶ, ὅτι αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν

ἡμετέραν διακονίαν. Προσευχόμεθα δι' ὅλον τὸν κόσμον. Διὰ τοὺς πρόσφυγας, τοὺς ἀγνοουμένους, τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς ὁμήρους, τοὺς ἐγγυὲς καὶ μακρὰν, τοὺς φυλακισμένους, τοὺς καταδιωκομένους, τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ἐνδεεῖς, τοὺς ἐμπεριστάτους καὶ τοὺς ἔχοντας τὴν ἀνάγκην, τὴν βοήθειαν καὶ ζητούντων τὴν κηδεμονίαν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ. Ὁ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ὁποίου κατ' ἀγαθὴν συγκυρίαν συνεορτάζομεν σήμερον, ἃς ἐπιβλέπη καὶ καθοδηγῆ τὴν διάνοιαν καὶ τὰς πράξεις μας. Ἄς μᾶς ἀποκαθάρῃ ἀπὸ κάθε ῥύπον τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος καὶ ἃς μᾶς καταστήσῃ οὐκ ἐκλογῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν μωτικῶν βουλῶν Του. Διὸ μετὰ τοῦ ἱεροῦ ἕμνωδοῦ τῆς Ἐκκλησίας κλινοῦτες τῆς ψυχῆς τὸ γόνυ ταπεινοφρόνως αἰτησώμεθα καὶ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν «βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ἐλθέ καὶ σκήνωσον ἐν ἡμῖν καὶ καθάρτισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ σῶσον ἀγαθὲ τὰς ψυχὰς ἡμῶν». Ἀμήν.

ἀναστάσεις δὲν εἶναι πραγματικά, ὡς θὰ ἀναπτυχθῇ εἰς τὴν συνέχειαν, διότι ἐκ μέρους τῶν θύραθεν συγγραφέων οὐδεμία ἐντύπωση ὑπερτονίζεται καὶ οὐδὲν ἑξαιρούνται τὰ γεγονότα. Καὶ ἐνῶ σήμερον ἔχομεν, ἀρχαιολογικῶς, διάφορα στοιχεία περὶ τῶν ἱκανοτήτων καὶ δεξιοτήτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὡς ἱατροῦ, οὐδὲν θαῦμα ἀναστάσεως περιγράφεται, ἀλλ' ἀπλῶς ἰάσεις ἀσθενῶν αἱ ὁποῖαι, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν χρόνων ἐκείνων ἐθεωροῦντο, ὅτι εἶχον μικρότερην ἢ μεγαλύτεραν ἰδιαιτερότητα.

Σήμερον οἱ χριστιανοὶ πιστεύομεν ὅχι μόνον εἰς τὰ θαύματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀλλὰ καὶ τῆς Καινῆς καιότητος. Τὸ κείμενον τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλὰ καὶ ἡ πεῖρα τῶν εἴκοσι αἰῶνων πείθει ὅχι μόνον τοὺς προκατελιγμένους καὶ τοὺς ἐγωπαθεῖς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀντιθέτους καὶ ἀντιθέτους εἰς τὸ νὰ πιστεύσουν εἰς τὰ τεκμηριωμένα ταῦτα γεγονότα.

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ αἱ ὑπ' Αὐτοῦ, ἀμέσως, συντελεσθεῖσαι ἀναστάσεις προδηλοῦν, ἀναμφιβόλως, καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀνάστασιν. Ἡ δύναμις ἢ ὁποῖα νικᾷ τῆς φύσεως τὴν τάξιν ἐκπηγάζει μόνον ἐκ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐκπροσώπων Του καὶ παρ' οὐδενὸς ἄλλου. Ἡ ἔγερσις νεκροῦ, μοναδικὸν καὶ περιωρισμένον γεγονός ἀνά τὴν οἰκουμένην, ἐπεφυλάχθη εἰς ὀλίγα μόνον πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἐπενήργησαν μετὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ψευδώνυμοι θεοὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἐγκωμιαστοῦν παρὰ τῆς ἐλληνικῆς διανοήσεως. Προσῆφθη εἰς ἕνα τούτων ἔστω καὶ κατώτερον θεὸν ἢ ἱκανότης ν' ἀνίστα νεκρούς. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἔλειπον, ὅμως, τὰ ἠθικὰ ἐχέγγυα καὶ ὁ εὐνοϊκὸς χῶρος εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἐτελεσιοῦντο αἱ ἀναστάσεις. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀσκληπιὸς ἦτο ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου καὶ δὲν εἶχε τὴν δυνατότητα καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἐγείρη νεκρούς.

2. Ἡ ἀνάστασις ὡς ἰδέα εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην.

Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ παράβασις τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν πρωτοπλάστων προεκάλεσε τὴν ἀποκάλυψιν Αὐτοῦ καὶ τὴν φανέρωσιν τοῦ προαιωνίου σχεδίου Του. Ἡ ἀποκατάστασις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀρχέγονον θέσιν καὶ ἡ σωτηρία τῶν ἦτο καθημερινὸν κήρυγμα καὶ σύνθημα τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἄλλων προσωποποιήσεων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἰδιαιτέρως ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, μετὰ τὸν θάνατον, τὸν ὁποῖον ἐπέφερεν ἡ ἁμαρτία, εὕρισκε χῶρον νὰ τονισθῇ εἰς πολλὰ σημεῖα αὐτῆς. Καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ ἐξαιρῆται ἡ κυριότης τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς. «Ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιῆσω, πατάξω κἀγὼ ἰάσομαι, καὶ οὐκ ἔστιν ὡς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου»¹. Ἐνωρίς, λοιπόν, καὶ ἀλλαχοῦ τονίζεται: «Κύριος θανατοῖ καὶ ζωογονεῖ, κατάγει εἰς ἄδου καὶ ἀνάγει»², μάλιστα εὐστοχον παράδειγμα περὶ τῶν

δυνατοτήτων τούτων ἀποτελεῖ ἡ ἀσθένεια πρὸς θάνατον τοῦ βασιλέως Ἐζεκίου³.

Ὡστε, ὁ ἀποκαλυφθεὶς Θεὸς δὲν ἐξουσιάζει μόνον τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ πέραν αὐτῆς εἰς τὸν ἄδην ἔνθα τὰ νεκρὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων. Ἡ παρουσία καὶ ἡ παντοδυναμία τοῦ Κυρίου εὕρισκεται καὶ εἰς τὸν ἄδην ἔνθα ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ κρυβῇ κατὰ τὸ ψαλμικόν· «Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ, ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ἄδην, πάρει»⁴.

Καὶ αὐτὴ ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου εἰς τὸν ἄδην δὲν εἶναι τυπικὴ, ἀντιθέτως μάλιστα εἶναι λίαν οὐσιαστικὴ, διότι Κύριος ὁ Θεὸς κλυτροῦται ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν — τοῦ ἀνθρώπου—⁵ καὶ ὅτι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ οὐκ ἐγκαταλείπει εἰς ἄδην, οὐδὲ δώσει τὸ ὄσιον — του — ἰδεῖν διαφθοράν»⁶.

Πέραν τούτων ὁ Θεὸς διὰ τῆς δυνάμεώς Του ὅχι μόνον ἀποτρέπει τὸν θάνατον, ὅσον καὶ ὅπου ἐπιτρέπεται, διότι ὁ θάνατος εἶναι καινὸν κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δίδει ζωὴν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀποχωρίζονται αὐτοῦ (καὶ οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ, ζωώσεις ἡμᾶς, καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικαλεσόμεθα)⁷ καὶ «Κύριος διαφυλάξει αὐτὸν καὶ ζῆσαι αὐτὸν καὶ μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ καὶ μὴ παραδῶ αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ»⁸.

3. Αἱ ἐξαγγελίαι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κόσμου εἰς τὴν Π. Δ.

Τὰ κηρύγματα τῶν προφητῶν περὶ ἀναστάσεως τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι κοιναὶ πεποιθήσεις καὶ περιστατικὰ ἐνάυσματα. Βεβαίως εἶχον ὡς σκοπὸν νὰ ἐνθαρρύνουν τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ Θεοῦ, κυλιόμενον εἰς τὸ τέλμα τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἐγωπαθείας του, ἀλλ' ἀπετέλουν καὶ ἐπιθυμίαν τοῦ Θεοῦ νὰ εὕρη ὁ λαὸς οὗτος τὴν χάριν, νὰ διασωθῇ τὸ λείμμα καὶ νὰ ἐνανθρωπισθῇ ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ»⁹.

Εἶναι ἀξιοσημείωτος ἡ πεποιθήσις τοῦ περιουσίου λαοῦ, τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ὁ Ὡσηέ¹⁰, ὅτι ὁ Κύριος ἀγιάσει ἡμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἐξαναστησόμεθα καὶ ζήσόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ»¹¹. Καὶ ἡ θέσις τῶν πιστῶν τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι μόνον θεωρητικὴ, ἀλλὰ εἶναι καὶ δεδομένη ἀφοῦ ὁ μεγαλοφρονότατος προφήτης Ἡσαΐας διακηρύσσει: «Ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ»¹².

3. Δ' Βασ. κ' 1-19.

4. Ψαλμ. ρλ' 8. "Ὅρα καὶ Ἄμ. θ' 2.

5. Ψαλμ. ρβ' 4 (ργ').

6. Ψαλμ. ιε' 10 (ισ').

7. Ψαλμ. οθ' 19 (π').

8. Ψαλμ. μ' 3 (μα').

9. Δ' Βασ. ιθ' 4. Ρωμ. ια' 5. θ' 5.

10. Ὡσ. στ' 2.

11. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι μία ἀναμφίβλος προφητεία περὶ τῆς τριήμερου ταφῆς καὶ ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

12. Ἡσ. κστ' 19. "Ὅρα καὶ ζστ' 12-14,24.

1. Δευτ. λβ' 39 (λγ').

2. Α' Βασ. β' 6.

Θὰ ἐλέγομεν, βεβαίως, ὅτι ἡ ἀρεστὴ αὐτὴ εἰκὼν τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, εἶναι πράγματι εἰκὼν καὶ οὐχὶ σχῆμα λόγου, ἀνὰ περὶ τοῦ ἀντιθέτου δὲν ἐμαρτύρουν καὶ ἄλλα χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης: «Ἐκ χειρὸς ἄδου ρύσομαι καὶ ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς. Ποῦ ἡ δίκη σου, θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου, ἄδη;»¹³.

Ἄλλὰ διὰ νὰ παραμείνωμεν ὀλίγον εἰσέτι εἰς τὸν χώρον τῶν προφητικῶν ἐξαγγελιῶν περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἐπισημανθῇ τοῦτο: ὅτι ἡ κατάργησις τοῦ θανάτου καὶ ἡ λύτρωσις διὰ τοὺς δικαίους καὶ εὐσεβεῖς ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ ἄδου εἶναι προϋπόθεσις τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Ἡσαΐας, προλέγων τοῦτο, δὲν ἀφήνει ἀμφιβολίας. Οὕτως: «Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφανος... ὅτι αἰρεταὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ — του — ἤχθη εἰς θάνατον»¹⁴, ἀλλ' ὅτι οἱ πάσχοντες δίκαιοι μένει νὰ βραβευθῶν διὰ τοῦ καλυτέρου στεφάνου ἀποτελεῖ πίστιν καὶ ἐλπίδα, ὅχι μόνον πολλῶν ἀνθρώπων, τοῦ συνόλου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολὺ ἐπὶ τὴν δοκιμασίαν ἀθλήσαντος δικαιοτάτου Ἰώβ. «Οἶδα γὰρ ὅτι ἀένναός ἐστι ὁ ἐκλύειν με μέλλων ἐπὶ γῆς, ἀναστήσει δὲ τὸ δέρμα μου τὸ ἀναντλοῦν ταῦτα, παρὰ γὰρ Κυρίου ταῦτά μοι συνετελέσθη»¹⁵.

Καὶ ὁ Δανιὴλ, εὐστοχώτατα, ἐπισημαίνει τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν συμπληρῶν καὶ ἐπικουρῶν τὸν Ἰώβ: «Καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐξεγερθήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον καὶ οὗτοι εἰς ὀνειδισμόν καὶ εἰς αἰσχύνην αἰώνιον»¹⁶. Ἀξιοπρόσεκτος εἶναι ἐν προκειμένῳ καὶ ἡ προφητεία τοῦ Ἰεζεκκιὴλ περὶ τῶν ξηρῶν ὄστων εἰς τὸ γνωστὸν ὄραμα αὐτοῦ, ἡ ὁποία κατακλείεται: «καὶ θήσομαι ὑμᾶς ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος· λελάληκα καὶ ποιήσω, λέγει Κύριος»¹⁷. Τὸ βιβλίον τῶν Μακκαβαίων, δηλοποιεῖ, ἐξ ἄλλου, τὴν ιδέαν τῆς ἀναστάσεως, διότι καὶ θυσία περὶ ἀναστάσεως ἐτετέλεσθη ἀλλὰ καὶ πίστις ἀκλόνητος ἦτο¹⁸.

4. Αἱ πραγματικαὶ ἀναστάσεις εἰς τὴν Π. Δ.

Παρὰ τὰς γενικὰς πληροφορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅτι εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, ἔχομεν εἰς τὸν χώρον τοῦτον συντετελεσμένας δύο ἀναστάσεις νεκρῶν. Οἱ συγγραφεῖς ἐξιστοροῦν ταύτας διὰ περισσοτέρων πληροφοριῶν.

Ὁ προφήτης Ἡλίας, μία τῶν ἀξιολογώτατων προσωπικοτήτων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εὕρισκετο ἀκόμη τότε ὑπὸ διωγμῶν. Ὁ Ἀχαάβ καὶ ἡ σύζυγος

αὐτοῦ Ἰεζάβελ ἐπεθύμουν τὴν ἐξόντωσιν του. Ἐρχεται, λοιπόν, κατὰ τὴν γνωστὴν περίοδον τῆς ἀνομβρίας ἐκ τοῦ ξηροποτάμου Χορράθ, ἐνθα ἐτρέφετο ὑπὸ τοῦ κόρακος εἰς τὰ Σαρεπτά τῆς Σιδωνίας. Εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως εὕρισκει χήραν γυναῖκα, ἡ ὁποία συνέλεγε ξύλα· ἐζήτησεν ἐκ ταύτης ἄρτον διὰ νὰ φάγη καὶ ὕδωρ διὰ νὰ πῆ. Ἡ χήρα γυνὴ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Ἡλίαν, ὅτι δὲν ἔχει παρὰ ἀδράκα ἀλεύρου» καὶ «ὀλίγον ἔλαιον» ἥδη δὲ συλλέγει ξύλα διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ γεῦμα διὰ τὰ τέκνα της. Ὁ προφήτης ἔφαγεν ἐκ τοῦ κατασκευασθέντος πλακοῦντος καὶ ἔθαυματόργησεν, ὥστε τὸ ἄλευρον καὶ τὸ ἔλαιον νὰ μὴ ἐξαντληθῇ μέχρις ὅτου ὁ Κύριος δώσει βροχὴν εἰς τὴν γῆν.

Ἄλλὰ ὁ υἱὸς τῆς χήρας, καθὼς ὁ Ἡλίας ἐφιλοξενεῖτο, ἠσθένησεν ἐκ σοβαρᾶς ἀσθενείας με ἀποτελεσματικῶς ἀποθάνη. Τότε ὁ προφήτης εἶπεν εἰς τὴν γυναῖκα: «δός μοι τὸν υἱόν σου. Καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸ ὑπερῶν, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκάθητο ἐκεῖ, καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης. Καὶ ἀνεβόησεν Ἡλιοῦ, καὶ εἶπεν: οἶμοι, Κύριε, ὁ μάρτυς τῆς χήρας, μεθ' ἧς ἐγὼ κατοικῶ μετ' αὐτῆς, σὺ κεκάκωκας τοῦ θανατῶσαι τὸν υἱόν αὐτῆς. Καὶ ἐνεφύσησε τῷ παιδαριῷ τρις καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν Κύριον καὶ εἶπε: Κύριε, ὁ Θεός μου, ἐπιστραφήτω δὴ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου τούτου εἰς αὐτόν. Καὶ ἐγένετο οὕτως, καὶ ἀνεβόησε τὸ παιδάριον. Καὶ κατήγαγεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὑπερῶν εἰς τὸν οἶκον καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῇ μητρὶ αὐτοῦ καὶ εἶπεν Ἡλιοῦ: βλέπε ζῆ ὁ υἱὸς σου»¹⁹.

Ἡ περιγραφή τῆς ἀναστάσεως τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας τῶν Σαρεπτιῶν εἶναι μὲν λακωνικὴ ἀλλ' ὅμως εἶναι καὶ λίαν περιεκτικὴ. Περιέχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα θὰ ἤθελε πᾶς τις προκατελιημμένος διὰ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸ θαῦμα.

Τὸ ἕτερον τῶν θαυμάτων ἀναστάσεως νεκροῦ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐσημειώθη ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἡλιοῦ Ἐλισσαίου, ὁ ὁποῖος κατέχει εἰς τὸν χώρον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης οὐχὶ εὐκαταφρόνητον θέσιν. Τὸ θαῦμα τοῦτο ἐπραγματοποιήθη εἰς Σωμᾶν πόλιν κειμένην δώδεκα χιλιόμετρα νοτίως τῆς Ναζαρέτ²⁰.

Ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος, κατερχόμενος ἐκ τοῦ Καρμηλίου ὄρους διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πατρίδα του, διήλθε τὴν πόλιν Σωμᾶν. Ἐκεῖ κατῴκει γυνὴ πλουσία ἡ ὁποία, πιθανώτατα, ἦτο ἄτεκνος. Τὸ ζεῦγος ἐξετίμησε τὸν Ἐλισσαῖον καὶ προσεφέρθη νὰ κατασκευάσῃ μικρὸν ὑπερῶν διὰ νὰ διαμῆνῃ ὁ προφήτης τόσον διὰ τὰς προφητικὰς ἀνάγκας τῆς περιοχῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς σταθμὸν μεταξὺ τοῦ Καρμηλίου ὄρους καὶ τῆς χώρας του.

Ὡς καὶ ὁ Ἡλίας οὕτω καὶ ὁ Ἐλισσαῖος θαυματουργεῖ εἰς τὸν φιλόξενον τοῦτον οἶκον. Ὑπόσχεται εἰς τὴν οἰκοδέσποιναν, ὅτι θὰ ἀποκτήσῃ υἱὸν κείν τὸν καιρὸν τοῦτον, ὡς ἡ ὥρα, ζῶσα σὺ περιειληφυῖα

13. Ὡσ. ιγ' 14. "Ορα καὶ Α' Κορ. ιε' 54-57.

14. Ἡσ. νγ' 7-8.

15. Ἰώβ ιθ' 25-26. μβ' 17α.

16. Δαν. ιβ' 2.

17. Ἰεζ. λζ' 9-14.

18. Β' Μακκ. ιβ' 43. ζ' 9.

19. Γ' Βασ. ιζ' 19-23.

20. Γ' Βασ. α' 3. Ἰησ. ιθ' 18. Α' Βασ. κη' 4.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Αἱ νέαι ἐπισκέψεις τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος, συνεχίζων τὴν ἱεράν Αὐτοῦ πορείαν πρὸς τὰς ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ συνοδούμενος ὑπὸ διακεκριμένων στελεχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπεσκέφατο κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Ἰούνιον ἐ.ξ. τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀρχιεπισκοπὴν Φινλανδίας, κομίσας πρὸς αὐτὰς ὡς ἐλλεκτὰς θυγατέρας τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὰς εὐλογίας τῆς Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Αἱ ἐπισκέψεις αὐταί, ὅπως καὶ αἱ προηγουμέναι, αἰτινες συνεδέθησαν μετὰ τῆς ἱεράς πορείας τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, διότι ἀφ' ἐνὸς συνέσφιξαν τὰς σχέσεις τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Φινλανδίας πρὸς τὸ πρῶτον τῆ τάξει Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀφ' ἑτέρου ἐνίσχυσαν ταύτας ἀγωνιζόμενας — ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν τῶν διακεκριμένων Προκαθημένων αὐτῶν Σεβ. Ἀρχιεπισκόπων κ. κ. Δωροθέου καὶ Ἰωάννου — ἐν μέσῳ ἑτεροδόξου περιβάλλοντος· τρίτον ὑπέμνησαν καὶ προέβαλον τὴν εὐεργετικὴν διὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν παράδοσιν τὸσον εἰδικώτερον τῶν μεγάλων

Ἑλλήνων Θεσσαλονικέων φωτιστῶν Κυρίλλον καὶ Μεθοδίου, ὅσον καὶ γενικώτερον τοῦ Ὁρθοδόξου Βυζαντίου καὶ τέλος κατέστησαν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν συνειδητὴν τὴν ἀνάγκη τῆς ὑπὸ τὴν ἐνοποιὸν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συνενώσεως τῶν πανορθόδοξων δυνάμεων πρὸς διάδοσιν τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πρὸς προβολὴν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος, ὅπερ εἶναι ἡ μόνη ἐλπίς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

«Δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος».

Υπῆρξαν τῷ ὄντι καλῶς ὀργανωμένοι καὶ μεγαλειώδεις οἱ γενόμενοι ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει προσφατοὶ ἑορτασμοὶ ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Ρώσων. Καὶ εἶναι ὁμολογουμένως λυπηρὸν, ὅτι ἡ λαμπρότης αὐτῶν ἐπεσκίασθη ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἄλλα Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα, ὡς καὶ Ἀυτόκεφαλοι Ἐκκλησίαι, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ πολλῆς λύπης ἔκριναν ἐπιβεβλημένον διὰ λόγους κανονικῆς τάξεως νὰ μὴ μετάσχουν αὐτῶν.

Ἀλλά, — παραθεωρούμενον τοῦ γεγονότος τούτου, τὸ ὅποιον ἐλπίζομεν νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ διευκρινισθῇ καὶ γίνηται σεβαστὴ ἐν τῷ μέλλοντι ἡ μακροαίων κανονικὴ τάξις, ἥτις πρέπει νὰ διέπῃ τὰς

υἰόν. Ἡ δὲ εἶπε· μὴ Κύριε, μὴ διαφύσῃς τὴν δούλην σου. Καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν ἡ γυνὴ καὶ ἔτεκεν υἰὸν εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ὡς ἡ ὥρα, ζῶσα, ὡς ἐλάλησε πρὸς αὐτὴν Ἐλισαιέ²¹.

Συνέβη ὅμως, ὅταν ἀπέκτησε τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὁ παῖς τοῦ ζεύγους ν' ἀρρωστήσῃ ἐκτάκτως καὶ ν' ἀποθάνῃ. Ἡ μήτηρ τοῦ παιδίου ἔρχεται πρὸς τὸν Ἐλισσαῖον, ἀνακοινῶν τὸ θλιβερὸν συμβάν καὶ παρακαλεῖ τὸν προφήτην νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς. Τότε ὁ ἀφιχθεὶς Ἐλισσαῖος αἰσιῆλθεν εἰς τὸν οἶκον καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν κατὰ τῶν δύο ἑαυτῶν καὶ προσηύξατο πρὸς Κύριον. Καὶ ἀνέβη καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τὸ παιδάριον καὶ ἔθηκε τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ διέκαμψεν ἐπ' αὐτόν, καὶ διεθερμάνθη ἡ σὰρξ τοῦ παιδαρίου. Καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἀνέβη καὶ συνέκαμψεν ἐπὶ τὸ παιδάριον ἕως ἐπτάκις, καὶ ἤνοιξε τὸ παιδάριον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Καὶ ἐξεβόησεν Ἐλισαιέ πρὸς Γιεζὶ καὶ εἶπε· κάλεσον τὴν Σωμανίτιν ταύτην. Καὶ ἐκάλεσε, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν. Καὶ εἶπεν Ἐλισαιέ· λάβε τὸν υἰὸν σου. Καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν

γῆν καὶ ἔλαβε τὸν υἰὸν αὐτῆς καὶ ἐξῆλθε²².

Καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἡ ἀφήγησις τοῦ συγγραφέως, ὅσον συνοπτικὴ καὶ ἐὰν εἶναι δὲν ἀφήνει κἀν περιθώρια διαμφισβητήσεως τοῦ θαύματος. Ἡ προσευχὴ τοῦ προφήτου καὶ αἱ ἐπανειλημμέναι ἐπεμβάσεις του εἶναι τὰ στοιχεῖα τὰ ὅποια φέρουν εἰς τὴν ζωὴν τὸν νεκρὸν. Τοῦτο πρόκειται ὡς ἐξαιρετικὸν γεγονός καὶ λίαν πειστικὸν διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς.

Ὁ Ἐλισσαῖος ἐθαυματουργεῖ καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἐν ἑτοῖς μετὰ τοῦτον εἰσέβαλον εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἰσραὴλ Μωαβῖται. Καθ' ὃν χρόνον οὗτοι εἰσέβαλον εἰς τὴν χώραν οἱ Ἰσραηλῖται ἔθαπτον νεκρὸν τινα. Ἐκ τοῦ τρόμου των καὶ τῆς σπουδῆς ν' ἀποχωρήσουν ἔρριψαν τὸν νεκρὸν εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἐλισσαίου καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Ὁ νεκρὸς, ἐλθὼν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὰ ὅσα τοῦ Ἐλισσαίου, ἀέζησε καὶ ἀνέστη ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ²³.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Π. ΤΙΓΚΑΣ
Θεολόγος - Ἀρχαιολόγος - Ἱστορικός

22. Δ' Βασ. δ' 33-37.

23. Δ' Βασ. ιγ' 21. Τὸ θαῦμα τοῦτο, ἐξαισιον πράγματι, εἶναι τὸ μοναδικὸν διὰ τῆς προσεγγίσεως μετὰ ἱερῶν λιψάνων, εἶναι δείγμα τοῦ πόσον οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ εὐλαβοῦμεθα τοὺς ὁσίους τῆς Ἐκκλησίας.

21. Δ' Βασ. δ' 16-17.

σχέσεις τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν πρωτόθρονον ἐν τῇ καθ' ὄλον Ὁρθοδοξίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως—, πρέπει νὰ ἐξαρθῇ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἑορτασμοὶ καὶ αἱ μετ' αὐτῶν συνδεθεῖσαι ὀγκωδέσταται λατρευτικαὶ συνάξεις ἀπέδειξαν, ὅτι, παρὰ τὴν ἐπὶ δεκαετίας προσπάθειαν τοῦ ἀθέου κομμουνισμοῦ πρὸς ἐκρίζωσιν καὶ ἐξάλειψιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, αὕτη παρουσιάζει σήμερον καταπληκτικὴν ἀναζωπύρωσιν, κατακτῶσα ἀκόμα καὶ πλείστους νέους.

Ἀληθῶς, ὡς ἐτόνισεν ὁ Μακ. Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ποιμὴν, κατὰ τὴν ἐν Μόσχα πανηγυρικὴν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἑορτασμῶν Θ. Λειτουργίαν, «ἡ Ἐκκλησία ἐν Σοβιετικῇ Ἐνώσει δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος, ἀλλὰ προχωρεῖ εἰς τὸν δρόμον τοῦ πνευματικοῦ μεγαλείου».

Κεντρικὸν Γραφεῖον Δωρεᾶς Σωμάτων καὶ Ὁργάνων.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων παρουσίασεν ἐσχάτως καὶ νέον δείγμα τῆς λαμπρᾶς ποιμαντικῆς, διακονικῆς καὶ κοινωνικῆς δραστηριότητός του διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρύσεως «Κεντρικοῦ Γραφείου Δωρεᾶς Σωμάτων καὶ Ὁργάνων, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ὁ ἅγιος νεομάρτυς Νικόλαος ἐκ Ψαρίου Κορινθίας».

Ὁ κατὰ ὑποδειγματικὸν τρόπον ὀργανώσας τὸ Κεντρικὸν τοῦτο Γραφεῖον διακεκομμένος Ἱεράρχης ἐν τῷ σχετικῷ Πρακτικῷ, μνημονεύει ὡς ἐξῆς τοὺς λόγους, οἵτινες ἐπέβαλλον τὴν ἀνάληψιν τῆς νέας αὐτῆς δραστηριότητος: «Τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἱατρικὴ Ἐπιστήμη, ἔχει λίαν ἱκανοποιητικὰ προοδεύσει εἰς τὰς μεταμοσχεύσεις ὀργάνων καὶ εἰς τὴν χώραν μας. β) Τὸ γεγονός, ὅτι πολλὰ πάσχοντα ἄτομα, κυρίως ἀπὸ νεφρὰ καὶ μάτια, χάνουν τὴν ζωὴν τους ἢ παραμένουν τυφλά, ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι μέχρι σήμερον δὲν ὑπάρχει ἀντίστοιχος ἀριθμὸς δοτῶν ἀνθρωπίνων ὀργάνων διὰ νὰ γίνῃ μεταμόσχευσις καὶ νὰ θεραπευθοῦν. γ) Τὸ γεγονός, ὅτι τὸ νὰ δίδῃ κανεὶς μετὰ θάνατον ὄργανα τοῦ σώματός του, σὲ πάσχοντας συνανθρώπους του, εἶναι πράξις θεάρεστος, καθ' ὅσον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς σημαντικὴ προσφορά πρὸς τὸν ἀναξιοπαθοῦντα πλησίον. δ) Τὴν Ἱατρικὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ἡ ἀφαίρεσις τῶν Ὁργάνων—Μελῶν τοῦ Σώματος— γίνεται μετὰ τὸν ἀποδεδειγμένον θάνατον τοῦ δότου. ε) Τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ θεολογικῆς ἀπόψεως δὲν ὑφίσταται πρόβλημα, καθ' ὅσον εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν τὰ σώματα τῶν ἀνισταμένων θὰ εἶναι πλέον ἀφθαρτοποιημένα καὶ ἐπομένως ἡ ἀρτιμέλεια τῶν σωμάτων δὲν ἔχει σημασίαν. Ἄλλωστε ἔχομεν τὸ παράδειγμα τῆς σωρείας τῶν Μαρτύρων τῆς πίστεώς μας, τῶν ὁποίων καὶ τὰ σώματα διεμελίσθησαν καὶ αἱ κεφαλαὶ πολλῶν ἀπεκόπησαν κατὰ τὰ μαρτύρια καὶ κατετάγησαν εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἁγίων. στ) Τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον εἶναι συγκινητικὸν καὶ παρήγορον, ὅτι ἡ

Νεολαία τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου, εἰς τὴν προσωπικὴν μας πρόσκλησιν, ἵνα ἀναλάβωσιν οὗτοι τὴν διαφώτισιν καὶ ἐγγραφὴν δοτῶν, μεταβαίνοντες πρὸς τοῦτο καὶ εἰς τὸ τελευταῖον χωρίον τῆς Κορινθίας, ἔστρεξαν μὲ προθυμίαν καὶ ἐνθουσιασμὸν καὶ ἐδέχθησαν τῇ βοήθειᾳ καὶ ἐθελοντῶν Κληρικῶν τὴν ὑλοποίησιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ ἔργου».

Ἄστοχος ἔκφρασις.

Ὡς ἐπεσημάνθη προσφάτως ὑπὸ τοῦ περιοδικοῦ «Ἡ δρᾶσίς μας», ὁ βουλευτὴς καὶ νῦν Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Γεώργιος Α. Παπανδρέου ἐν συνεντεύξει του, ἥτις ἀνεφέρετο εἰς κινηματογραφικὴν τινά ταινίαν, παρουσίασεν ἑαυτὸν νιοθετοῦντα τὴν ἄποψιν, κατὰ τὴν ὁποίαν Χριστιανισμὸς ὀνομάσθη («τὸ κίνημα τῶν πληβείων τῆς Ἰουδαίας»).

Ἡ ἄστοχος αὕτη ἔκφρασις ἀπηχεῖ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀθέου ἱστορικοῦ καὶ διαλεκτικοῦ ὕλισμοῦ, καθ' ἣν πάντα τὰ πνευματικὰ φαινόμενα ἔχουν ὡς γενεσιουργὰ αἰτία τὰς ἐκάστοτε οἰκονομικοκοινωνικὰς σχέσεις. Ἄλλ' ἐὰν ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο ἡ συνισταμένη («τοῦ κινήματος τῶν πληβείων»), πῶς ἐξηγεῖται, ὅτι ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ὀπαδὸν καὶ ἡγετικὰ στελέχη, ἅτινα δὲν ἀνῆκον εἰς τὴν τάξιν τῶν πληβείων; Ἐπεὶ πῶς ἐξηγεῖται, ὅτι εὐθὺς ἀμέσως ἀπέβη («Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρία» (Α' Κορ. α', 23); Ἐξ ἄλλου ἡ σταθερὰ νικηφόρος διὰ τῶν αἰῶνων πορεία τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ πεμπτοσύνη αὐτοῦ εἶναι τι ὑπεροικονομικόν, ὅπερ δὲν κατοπτρίζει τὴν ρευστότητα καὶ μεταβολὴν τῶν ἐκάστοτε οἰκονομικοκοινωνικῶν συνθηκῶν.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ι. Μ. Χατζηφώτη

ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ

ΤΟΥ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

κ.κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πολυτελής ἔκδοσις τῆς Ἀπ. Διακονίας γιὰ τὴν ἐπίσημη ἐπίσκεψιν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ στὴν Ἑλλάδα. Ἐγχρωμὲς φωτογραφίαι καὶ πλήρες χρονικὸ καθιστοῦν τὴν ἔκδοσις μνημειώδη.

Ἀπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλεῖο ὁδ. Δραγατσάνου 2 — Πλατ. Κλαυθμῶνος.

Γράψατε: Ἰαίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 7228.008.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

'Ιερά Μητρόπολις Δημητριάδος

«Νά είσθε υπερήφανοι πού ανήκετε στην 'Εκκλησία μας, πού υπήρξε και είναι ή μεγάλη Μάνα του λαού μας και ή τροφός του Γένους μας. Έχετε τó μεγάλο προνόμιο νά ζητε σέ μιά εποχή πού ή πίστι στο Θεό χλευάζεται από πολλούς, αλλά ταυτόχρονα ανάδεικνύεται μοναδική κιβωτός σωτηρίας γιά τήν παρρησία ανθρωπότητα. Θά ζήσετε στον αιώνα τής πίστεως, ύστερα από τή χρεωκοπία του ύλισμου πού άν δέν ήλθε, έρχεται μέ πάταγο, διαφεύδοντας τς έλπίδες όσων στηρίχθηκαν σ' αυτόν και στον συνώνυμό του άθεισμό. Τώρα πιά δέν υπάρχει άλλη διεξοδος, μόνο ή πίστι σώζει τόν άνθρωπο από ένα ολοκαύτωμα, στο θωμό μιάς άμφίβουλης προόδου, πού κινδυνεύει νά γίνει ό τάφος του. Χωρίς Θεό μόνο έρείπια και αίματα, πόνος και δούλη υπάρχουν».

Αυτά μεταξύ άλλων ετόνισε σέ έμπνευσμένη όμιλία του πού άπήυθνε σέ μιά συγκέντρωση 4.000 περίπου νέων, μαθητών και μαθητριών Γυμνασίων και Λυκείων τής Μαγνησίας, ό Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, μέ τήν ευκαιρία λήξεως τής έφετεινής ίεραποστολικής περιόδου. Η συγκέντρωση έγινε στο έθνικό Στάδιο Βόλου γιά 6η κατά σειράν χρονιά, και άπετέλεσε μιά μαρτυρία τών χριστιανών νέων πού αγωνίζονται γιά μιά νέα κοινωνία ειρήνης, αγάπης και προόδου. Τήν έκδήλωση παρηκολούθησαν γύρω στις 10.000 θεατές πού κατέκλυσαν τς κερκίδες, καθώς και εκπρόσωποι τών άρχών.

Κατά τó πρόγραμμα προηγήθηκε μεγάλη παρέλαση τών 120 τμημάτων τής ΧΝΕΑ πού είναι κατάσπαρατη στις μεγάλες ένορίες τής Μητροπόλεως, και στα όποια είναι ένταγμένοι νέοι και νέες πού φοιτούν σέ Γυμνάσια και Λύκεια. Συμμετείχαν τρείς φιλαρμονικές και κάθε ένορία διακρινόταν μέ τó λάβαρό της και τήν έπάνωμη πινακίδα της. Τα παιδιά παρατάχθηκαν στο στίβο, όπου, μετά τήν προσευχή, άκουσαν τόν ποιμενάρχη τους, και άποχώρησαν. Άκολούθησαν δημοτικοί χοροί από χορευτικά συγκροτήματα νέων πού ξεσήκωσαν ένθουσιαστικά τó πλήθος τών θεατών. Τó πρόγραμμα στή συνέχεια είχε τó θεατρικό έργο: «Η μεγάλη θυσία» έμπνευσμένο από τή συμβολή τής 'Εκκλησίας μας στήν έθνική Άντίσταση. Τó έργο παρουσιάστηκε μέ τó σύστημα 'Ηχος και Φως και σκόρπισε ρίγη συγκινήσεως σέ όλους. Άσφα τó άπέδωσαν τά παιδιά.

Παρέστησαν μεταξύ άλλων φιλοξενούμενοι Μητροπολίτες, κληρικοί από άλλες Μητροπόλεις, έκπαιδευτικοί, γονείς και άνθρωποι του λαού πού χάρηκαν τά δημιουργικά νειάτα τής 'Εκκλησίας και παράλληλα αξιολόγησαν τó έργο πού έπιτελείται από αυτήν στον ευάσθητο χώρο τής νεολαίας μας.

—'Εληξαν τά έβδομαδιαία μαθήματα τής Σχολής Γονέων τής 'Ι. Μητροπόλεως τής έφετεινής σχολικής περιόδου. Η Σχολή ιδρύθηκε από τήν 'Ι. Μητρόπολη τó 1986 και ήδη διήνυσε και τó δεύτερο έτος σπουδών. Έφέτος έδίδαν καθηγητές από τήν Άθήνα κυρίως και τόν Βόλο, ειδικοί έπιστήμονες Ιατροί, παιδαγωγοί, ψυχολόγοι, πνευματικοί, θεολόγοι και κοινωνιολόγοι. Τα μαθήματα αναφέρονταν στις σχέσεις τών συζύγων μεταξύ των και μέ τά παιδιά των, σέ μιά προσπάθεια νά φωτισθούν σωστά τά σχετικά προβλήματα και νά βρεθούν λύσεις κάτω από τó πνεύμα τής χριστιανικής ήθικης και παιδαγωγικής. Έγιναν συνολικά 24 μαθήματα και κάθε φορά έπακολούθησε διάλογος γιά τή διερεύνηση πτυχών τών θεμάτων.

—Χιλιάδες τουριστών, έλλήνων και ξένων, κατακλύζουν αυτή τήν εποχή τόν τόπο μας γιά νά άπολαύσουν τς πρωτόγνωρες όμορφίες του. Τó κύμα αυτό φέρνει μαζί του τς συνήθειές του, τά ήθη του, τς αντίληψεις του. Ό μεγάλος όγκος του συνιστά μιά σημαντική παρουσία στήν περιοχή μας, πού ή 'Εκκλησία δέν μπορεί νά άγνοήσει. Κυρίως οί έλληνες, σέ πρώτη φάση, τουρίστες αποτελούν τó αντικείμενο τής μέριμνάς μας, σέ μιά προσπάθεια νά άποβή ή έδώ παρουσία τους ευεργετική και γιά τούς ίδιους και γιά τόν τόπο.

Στά πλαίσια τής ποιμαντικής αυτής μέριμνας ή 'Ι. Μητρόπολη έλαβε τά έξης μέτρα:

1. Κυκλοφορεί κατ' αυτάς ειδικό ένημερωτικό φυλλάδιο μέ καλλιτεχνική έκτύπωση και άριστη εμφάνιση, μέ τó όποιο επιδιώκει νά ένημερώσει τούς έπισκέπτες γιά τήν πνευματική φυσιογνωμία του τόπου πού τούς φιλοξενεί. Τó φυλλάδιο αυτό θά βρίσκεται σύμφωνα στή διάθεση όλων τών ξενοδοχείων και ξενώνων τής περιοχής μας καθώς και τών ένοριών τών παραθεριστικών μας κέντρων πός διανομή στους φιλιξενούμενους μας. Τó περιεχόμενό του είναι άρτιο και προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες γιά ό,τι ένδιαφέρει τόν ξένο έπισκέπτη μέ πνευματικά ένδιαφέροντα.

2. Ειδικά τυπωμένες ανακοινώσεις στα έλληνικά και άγγλικά, περιέχουν τó πρόγραμμα τών ιερών Άκολουθιών πού τελούνται στους ναούς μας, ώστε νά τó πληροφορούνται έγκαιρώς οί ξένοι μας.

3. Ειδικές προθήκες μέ θιβλία θά υπάρχουν στήν είσοδο τών ναών τών χωριών μας, τά όποια θά διατίθενται πός πώληση στους έπιθυμούντες. Μέ τόν τρόπο αυτό επιδιώκεται ή άξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τών παραθεριστών.

4. Ειδικά ταμπλώ γιά ανακοινώσεις εκκλησιαστικής φύσεως θά άναρτηθούν στις εισόδους τών ναών μας. Θά περιέχουν ένδιαφέρουσες πληροφορίες γιά κάθε ξένο.

5. Ειδικόι κληρικοί μας έχουν αναλάβει, θάσει προγράμματος, νά λειτουργούν και νά όμιλούν τς Κυριακές στα παραθεριστικά κέντρα, σέ μιά προσπάθεια παρουσίας στόν μετακινούμενο παραθεριστικό πληθυσμό τών θησαυρών τής πίστεώς μας.

6. Τέλος, κατά τόν μήνα Αύγουστο, στα χωριά Πορταριά, Αφισσος και Άγ. 'Ιωάννης προγραμματίζονται καλλιτεχνικές έκδηλώσεις μέ τή συμμετοχή του συζαντινού χορού του Συλλόγου τών 'Ιεροψαλτών μας.

—Εύρύς και καταποτιστικός άπολογισμός γιά όλο τó φάσμα τών δραστηριοτήτων τής Ένώσεως Χριστιανών Έπιστημόνων τής πόλεώς μας έγινε στήν αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου σέ πανηγυρική συναξη τών μελών τής έπί παρουσία και του Σεβ. Μητροπολίτου μας κ. Χριστοδούλου. Τόν άπολογισμό, πού εκάλυψε τήν περίοδο Όκτωβρίου 1987 μέχρι τέλος Μαΐου 1988 έκαμαν ό Πρόεδρος και ό Γεν. Γραμματέας κ.κ. Μιλτ. Γιαλίδης και Δημ. Τσιλιβίδης, ενώ ταμειακό άπολογισμό έκαμεν ό ταμίας τής ΕΧΕ κ. Σπ. Κουμούσης.

'Ιερά Μητρόπολις Τρίκκης και Σταγών

Μέ τήν ευκαιρία τής μνήμης τών Τριών 'Ιεραρχών, ή 'Ιερά Μητρόπολη μας τίμησε και έφέτος τούς κ.κ. 'Εκπαιδευτικούς τής Πρωτοβαθμίου και Δευτεροβαθμίου Έκπαιδεύσεως. Τó άπόγευμα τής Παραμονής 29.1.88 τελέστη στόν 'Ι. Ναό Παναγίας Φανερωμένης Τρικάλων Μέγας Άρχιερατικός Έσπερινός χοροστατήσαντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας

κ.κ. 'Αλεξίου, στο τέλος του οποίου μίλησε ο Σχολικός Σύμβουλος της Πρωτοβάθμιας 'Εκπαίδευσής κ. 'Ιωάννης Τεντολούρης. Στη συνέχεια στη Σταγιάδειο αίθουσα της 'Ιεράς Μητροπόλεως ἀκολούθησε ἑορταστικό πρόγραμμα γιά τούς κ.κ. 'Εκπαιδευτικούς. Μετά ἀπό σύντομη εἰσήγηση τοῦ κ. Νικ. Καλυθιώτη, Διευθυντοῦ Γυμνασίου, ὁ Σεβασμιώτατος ποιμενάρχης μας παρουσίασε τόν κύριο ὁμιλητή Καθηγητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. 'Αντώνιο Παπαδόπουλο ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό θέμα: «'Η Θεολογία τῶν Καπαδοκῶν Πατέρων ὡς θάση τοῦ 'Ιεραποστολικοῦ καί 'Αντιαιρετικοῦ ἔργου καί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Διαλόγου». Τήν ὄλη ἑορταστική ἐκδήλωση ἔκλεισε ἡ Παιδική Χορωδία τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως ἡ ὁποία ἔψαλε ὕμνος καί τραγούδησε διάφορα τραγούδια.

—Στίς 5 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε Συνέδριο τῶν Πνευματικῶν τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως. Προηγήθηκε Θεία Λειτουργία ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Ποιμενάρχη μας κ.κ. 'Αλέξιο στόν 'Ιερό Προσκυνηματικό Ναό τῶν 'Αγίων 'Αναργύρων. 'Ακολούθως οἱ Σύνεδροι μετέβησαν σέ αἶθουσα τοῦ Οἰκοτροφείου 'Αρρένων «ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΓΥΡΟΙ» τῆς 'Ι. Μητροπόλεως, ὅπου ὁ Σεβασμιώτατος στή σύντομη εἰσήγησή του ἀναφέρθηκε στό ρόλο τῆς πνευματικῆς πατρότητος καί παρουσίασε τόν κύριο ὁμιλητή Αἰδεσιμ. Πρωτοπρ. π. Πολύκαρπο Τύμπα, ὁ ὁποῖος μέ σαφήνεια καί πληρότητα ἀνέπτυξε τό θέμα: «Τά 'Επιτίμια». 'Ακολούθησε συζήτηση καί ἔκλεισε ὁ Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας ὁ ὁποῖος ἔδωσε καί τίς δέουσες κατευθύνσεις γιά τό ὁμοίотροπο τῆς ἐξομολόγησης στήν 'Επαρχία μας.

—Στίς 8 Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ.κ. 'Αλέξιος στή Σταγιάδειο αἶθουσα τῆς 'Ι. Μητροπόλεως σέ συγκέντρωση 'Ιερέων τῶν 'Αρχιερατικῶν Περιφερειῶν Τρικάλων, Πύλης, Φαρκαδόνας, Οἰχαλίας, Μεγαλοχωρίου, Πηγῆς, Βαλτινοῦ, Μεγάρης, ἔκοψε τήν καθιερωμένη γιά τό νέος ἔτος 1988 πίττα. Στη συνέχεια μετέβη στήν Καλαμπάκα ὅπου στή Βαρλαάμειο αἶθουσα σέ συγκέντρωση ἱερέων τῆς περιοχῆς Καλαμπάκας ἔκοψε τήν πίττα καί εὐχήθηκε στούς 'Εφημέριους καλή χρονιά, ὑγιεινή, δημιουργική, μεστή θείων εὐλογιῶν γιά μιὰ ἀγλαόκαρπη διακονία στό 'Ιερό Θυσιαστήριο.

—'Ο Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας κ.κ. 'Αλέξιος τήν ἡμέρα τοῦ Πάσχα, 10.4.88, ἐπεσκέφθη τούς κρατουμένους τῶν Φυλακῶν Τρικάλων, τούς ἀσθενεῖς τοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομείου Τρικάλων, τούς τροφίμους τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου τῆς 'Ι. Μητροπόλεως καί τό Στρατόπεδο ΚΑΒΡΑΚΟΥ, ὅπου ἔτελεσε τήν ἀκολουθία τῆς 'Αναστάσεως, ἔδωσε τίς πατρικές του εὐχές καί διένειμε σέ ὄλους κόκκινα αὐγά.

('Εκ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

'Ιερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου

'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ. Θεόδωρος στήν ἀνύσπαχη ποιμαντική του μέριμνα πρὸς θεραπεία τῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου του, ἀποβλέποντας δέ πρὸς τόν 'Αρχηγόν τῆς Πίστεώς μας 'Ιησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἔχουσε τό τίμιον Αἷμά Του γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ἀπεφάσισε, μέ τήν ὑπ' ἀριθ. 12)26.4.1988 'Απόφασίν του, τήν ἴδρυσιν 'Εκκλησιαστικῆς Τράπεζας Αἵματος.

Στό 'Επισκοπεῖο ἔγινε συνεδρία τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τό ὁποῖο καθιέρωσθ σέ Σῶμα ὡς ἀκολούθως: 1) Πρόεδρος· ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ. Θεόδωρος. 2) 'Αντιπρόεδρος· ὁ 'Επίτιμος Γεν. 'Αρχιερατικός 'Επίτροπος Πρωτοπρ. π. 'Ιωάννης Πίτερης. 3) Διευθύνων Σύμβουλος· ὁ ἱατρός μικροβιολόγος κ. Εὐστάθιος 'Ηλιάκης. 4) Β' Διευθύνουσα Σύμβουλος· ἡ ἱατρός μικροβιολόγος κ.

Κλεονίκη Σηφακῆκη. 5) Γεν. Γραμματεὺς· ὁ αἰδεσ. π. Παντελεῆμων Φλουρῆς, ἐφημέριος Κυριάννας. 6) Ταμίης· ἡ κ. Μαρία Γιάντζου τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καί Δανείων. 7) Εἰδικὸς Γραμματεὺς· ἡ κ. Νίκη Ε. Καφάτου. 8) Βοηθὸς Ταμίου· ἡ κ. Μαρία π. Σταύρ. Τζαγκαράκη. 9) Σύμβουλοι· οἱ Αἰδεσ. Γεώργιος Λελεδάκης, ἐφημέριος 'Αργυρουπόλεως Ρεθύμνης καί Δημήτριος Μοσχονᾶς, ἐφημέριος Πανόρμου Μυλοποτάμου.

Τό Δ.Σ. θὰ πλαισιωθῇ ἐν καιρῷ καί ἀπὸ ἄλλους ἐπιστήμονας γιά τήν κατά τό δυνατὸν ἀρτία ἐπιτέλεσι τοῦ σπουδαίου τούτου γιά τόν ἄνθρωπο ἔργου. Τό Συμβούλιο μέ ζήλο ἱεραποστολικὸ θὰ προβῇ στίς δέουσες ἐνέργειες γιά τήν σέ σύντομο χρόνον ὑλοποίησιν τῆς παρὰπάνω ἀποφάσεως τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου μας κ. Θεοδώρου.

—Μέ πρωτοβουλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ. Θεοδώρου ἱδρύεται Σύλλογος Μικρασιατῶν Νομοῦ Ρεθύμνης, ὁ ὁποῖος θὰ προβάλλῃ τόν ἑλληνορθόδοξο μικρασιατικὸ 'Ελληνισμό καί θὰ φροντίζῃ γιά τή σύνδεσιν τῶν Μικρασιατῶν τοῦ Νομοῦ μέ τίς πνευματικῆς ρίζες καί παραδόσεις τους. ('Εκ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως)

'Ιερά Μητρόπολις Γαλλίας

Μέ ἰδιαίτερη κατάνυξη τοῦ συμμετέχοντος πλήθους τῶν ὁμογενῶν τελέσθηκε στό Μητροπολιτικὸ Ναὸ τοῦ 'Αγίου Στεφάνου Παρισίων στίς 28 Μαΐου 'Αρχιερατικὸ Μνημόσυνο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ὑπὲρ τοῦ 'Εθνους μας πεσόντος κατὰ τόν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας Λόρδου Βύρωνος.

Στό Μνημόσυνο χοροστάτησε ὁ (τότε) Θεοφιλέστατος 'Επίσκοπος Σασιμῶν κ. 'Ιερεμίας, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου π. Παναγιώτου Σιμιγιάτου καί τοῦ 'Ιεροῦ Κλήρου τῆς Μητροπόλεως Γαλλίας. Μετὰ τό πέρας τοῦ μνημοσύνου ὁ Πρέσβυς τῆς 'Ελλάδος κ. Εὐστάθιος Μητσόπουλος ἐξεφώνησεν εἰς τήν γαλλικὴν ἐμπνευσμένον λόγον. Στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας του ὁ κ. Πρέσβυς, ἀφοῦ ἔκοψε ἕνα σύντομο ἱστορικὸ τῆς ζωῆς καί τῆς δράσεως τοῦ Λόρδου Βύρωνος, ἐπεσήμανε τὴν συμβολὴν του στὸν ἀγῶνα τοῦ ἔθνους καί ἐτόνισεν ἰδιαίτερα ὅτι ἂν ὁ Λόρδος Βύρων δέν πέθαινε στό Μεσολόγγι ἴσως νὰ μὴ εἶχαμε τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐπέμβαση στό Ναυαρίνο καί ὅτι ἡ θυσία του ἔδωσε στὸν πολιτισμὸν κόσμον τῆς Εὐρώπης νὰ καταλάβῃ ποῖο ἦταν τό καθῆκον του ἐναντι τῆς ὑποθέσεως ἑνὸς εὐγενοῦς καί πολιτισμένου λαοῦ ποῦ ἀγωνίζετο διὰ τὴν ἐλευθερία του.

'Η ὄλη ἐκδήλωση ἐκτὸς ἀπὸ τὴν συγκίνησιν τῆς τελετῆς ἔδειξε περίτρανα γιά μιὰ ἀκόμη φορά, ὅτι 'Εκκλησία καί 'Εθνος μέ μιὰ ψυχὴ καί μιὰ βούλησιν εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ διατηρήσουν τὴν ἐθνικὴ ἐλευθερία καί ἀνεξαρτησία καί γνωρίζουν νὰ τιμοῦν αἰωνίως ὄλους ὅσοι ἀγωνίζονται γι' αὐτὰ τὰ ἰδανικά.

'Εν Παρισίοις, τῇ 10ῃ 'Ιουνίου 1988

Πρὸς τοὺς 'Ιερατ. Προϊσταμένους, τοὺς Προέδρους καί τὰ Μέλη τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων τῶν Κοινοτήτων τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως Γαλλίας καί 'Εξαρχίας Πάσης 'Ιθρίας.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Εἶναι γνωστὴ εἰς ὄλους σας ἡ ταλαιπωρία ποῦ ὑφίσταμαι τὸν τελευταῖον καιρὸν λόγῳ τῆς κλονισθείσης ὑγείας μου καί εἶναι εὐκαιρία νὰ σᾶς ἐκφράσω θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὰς συγκινητικὰς ἐκδηλώσεις τῆς συμπαθείας σας. 'Η ἀδυναμία μου νὰ ἀνταποκριθῶ πλήρως εἰς τὰ ἱερά καθήκοντά μου καί ἡ συναίσθησις τῆς μεγάλης εὐθύνης μου πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν καί τὸ Ποίμνιόν μου, μοῦ ὑπαγόρευσαν νὰ παρακαλέσω δι' ἐπιστολῆς μου πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Δημήτριον

δπως εύαρεστηθή και άποδεχθή την παραίτησίν μου από της ένεργού θέσεώς μου.

Η 'Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου έν τη Συνεδρία αυτής της Πέμπτης 9ης 'Ιουνίου 1988, λαθούσα ύπ' όψιν αυτής την παράκλησίν μου, άπεδέχθη την παραίτησίν μου και προς πλήρωσιν της κωθεισής θέσεως ήγαθύνθη νά στρέψη την προσοχήν αυτής προς τό πρόσωπον του παρ' έμοι Βοηθού 'Επισκόπου Σασίμων κ. 'Ιερεμίου, έκλέξας αυτόν ως Μητροπολίτην Γαλλίας και 'Εξαρχον Πάσης 'Ιθηρίας.

Ός άντιλαμβάνεσθε ή διαδοχή αύτη πληροί την καρδιάν μου χαράς και συγκινήσεως, διότι τοιοιτοτρόπως άμείβεται τό πρόσωπον ένός πιστού και άφωτισμένου συνεργάτου μου διά τας πολλαπλάς υπηρεσίας του προς την 'Ιεράν Μητρόπολιν και τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον, τά όποιás είσθε εις θέσιν νά γνωρίζετε και κυρίως έξασφαλίζεται ή συνέχεια του έργου, διά τό όποίον προσέφερα όλην την ίκμάδα της ζωής μου.

Είμαι θέβαιος ότι και έσεις συμμερίζεσθε την χαράν μου αύτην και διατίθεσθε νά συνεχίσετε μέ τόν ίδιον ζήλον την συμπαράστασιν σας προς τόν νέον Ποιμενάρχην. Έντός τών ήμερών ό νέος Μητροπολίτης Γαλλίας κ. 'Ιερεμίας θά μεταβή εις τό σεπτόν Κέντρον της Όρθοδοξίας διά την είθισμένην κατά την τάξιν εύχαριστίαν και λίαν προσεχώς θά σάς άνακωνώβη ή ήμερομηνία της ένθρονίσεως διά νά δυνηθήτε νά έκπροσωπηθήτε δεόντως.

Σάς έκφράζω τās θερμάς εύχαριστίας μου διά την άγάπην και την καλήν και άποδοτικήν συνεργασίαν σας και παρακαλώ νά θεβαιωθήτε ότι θά συνοδεύη πάντοτε εις την ζωήν και τό έργον σας ή πατρική μου εύχή και ή άπεριόριστος άγάπη.

Μετά πατρικῶν διαπύρων εύχῶν
† Ό πρώην Γαλλίας Μελετίου

—Ό νέος Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. 'Ιερεμίας, κατά κόσμον Παράσχος Καλλιγιώργης, του Σεβαστού και της Φιλίας, έγεννήθη έν Κῶ Δωδεκανήσου τη 17η 'Ιανουαρίου 1935.

Διήκουσε τὰ έγκύκλια μαθήματα εις τό Δημοτικόν Σχολείον του Δήμου Κῶ.

Άπό τό έτος 1948 έως τό 1952 έσπούδασε, εις την Παμιάδα Έκκλησιαστικήν Σχολήν. Άπό τό 1952 έως τό 1959 έσπούδασεν εις την 'Ιεράν Θεολογικήν Σχολήν Χάλκης (Κωνσταντινουπόλεως). Άποφαιτήσας τόν 'Ιούνιον του 1959 έχειροτονήθη εις Διάκονον την 9ην Αύγουστου 1959, άποφάσει της 'Αγίας και 'Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων κ. Δωροθέου. Τυχών Πατριαρχικής ύποτροφίας μετέβη τόν Οκτώβριον του 1959 εις Παρισίους προς μετεκπαίδευσιν εις τόν Κλάδον της Λειτουργικής Θεολογίας. Μέχρι του έτους 1963 συνεπλήρωσε τās σπουδάς του εις τό Άνώτατον Λειτουργικόν 'Ινστιτούτον Παρισίων, παρηκολούθησε Μαθήματα Παλαιογραφίας εις τό Πανεπιστήμιον της Σορβόννης και ανέλαβε την έρευναν της Χειρογράφου Παραδόσεως έπι τών Χειροτονιών κατά τόν Βυζαντινόν Τύπον.

Μέ την ίδρυσιν του 1963 της 'Ιεράς Μητροπόλεως Γαλλίας και 'Εξαρχίας Βελγίου, Λουξεμβούργου, 'Ισπανίας και Πορτογαλίας, τη έγκρίσει του Οικουμενικού Πατριαρχείου, έχειροτονήθη την 26ην 'Ιουλίου 1964 εις Πρεσβύτερον υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Μελετίου, έλαβε τό Όφίκιον του 'Αρχιμανδρίτου, του άνετέθησαν τὰ καθήκοντα του Πρώτοσυγκέλλου και έτοποθετήθη ως 'Ιερατ. Προϊστάμενος εις τόν έν Παρισίους 'Ιερόν Ναόν τών 'Αγίων Κωνσταντίνου και 'Ελένης, εις τόν όποίον παραμένει μέχρι σήμερον ως 'Αρχιερατικῶς Προϊστάμενος.

Την 26ην Νοεμβρίου 1970, προτάσει του Σεβασμ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Μελετίου, τό Οικουμενικόν

Πατριαρχείον τόν εξέλεξε Βοηθόν 'Επίσκοπον μέ τόν τίτλον της 'Επισκοπής του Γρηγορίου του Θεολόγου, τὰ Σάσιμα. Η εις 'Επίσκοπον χειροτονία του έλαβε χώραν, προεξάρχοντος του Μητροπολίτου Γαλλίας, την Κυριακήν 31ην 'Ιανουαρίου 1971. Έκτοτε ανέλαβε και την Διεύθυνσιν του 'Ελληνογαλλικού 'Εκπαιδευτηρίου της 'Ιεράς Μητροπόλεως εις CHATENAY - MALBRY.

Ός 'Επίσκοπος Σασίμων ύπηρετήσε την 'Ιεράν Μητρόπολιν, καλύπτων πολλές αυτής ανάγκας και πολλάκις έξεπροσώπησε αύτην και τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον εις διαφόρους έπίσημους άποστολάς, κυρίως έντός του Εύρωπαϊκού χώρου.

Έκφρασθείσης δι' έπιστολής προς την Α. Θ. Παναγιότητα, τόν Οικουμενικόν Πατριάρχην κύριον Δημήτριον της έπιθυμίας του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Μελετίου όπως άποσυρβή της ένεργού αυτού θέσεως, λόγω κλονισμού της ύγείας αυτού, ή 'Αγία και 'Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, έν τη Συνεδρία αυτής της Πέμπτης 9ης 'Ιουνίου 1988 εξέλεξε παμψηφεί τόν Θεοφιλέστατον 'Επίσκοπον Σασίμων 'Ιερεμίου εις Μητροπολίτην Γαλλίας και 'Εξαρχον πάσης 'Ιθηρίας.

Η ένθρονίσις έλαβε χώραν έν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ του 'Αγίου Στεφάνου Παρισίων την Κυριακήν 26ην 'Ιουνίου 1988.

(Έκ του Γραφείου της 'Ι. Μητροπόλεως Γαλλίας)

'Ιερά Μητρόπολις Αύστριας και έξαρχία 'Ιταλίας

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων κ. Συμεών, Μέλος της 'Αγίας και 'Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, έπραγματοποίησε όλγοήμερον έπίσκεψιν εις την Νεάπολιν.

—Ό Θεοφ. 'Επίσκοπος Κρατείας κ. Γεννάδιος, συνωδευόμενος από τόν 'Ι. Προϊστάμενον Νεαπόλεως Αρχιμ. κ. Βασίλειον Δρόσον, έπεσκέφθη τόν ύφυπουργόν Δημοσίων Έργων Δρ Α. CALABRESE μετά του όποίου συνεζήτησε τό θέμα της έπίσκευής και συντηρήσεως τών 'Ιερών Εικώνων της 'Ιστορικής Όρθοδόξου 'Ελληνικής Έκκλησίας Νεαπόλεως. Ό κ. 'Υφυπουργός μετά χαράς άνεκοίνωσε εις τόν 'Επίσκοπον Κρατείας, ότι έντός όλίγου χρονικού διαστήματος θά άρχιση ή έργασία συντηρήσεως τών 'Ι. Εικώνων υπό συντηρητῶν της 'Υπηρεσίας Καλών Τεχνῶν του 'Υπουργείου Πολιτισμοῦ.

Σημειούται, ότι διά πρώτην φοράν εις την 'Ιστορίαν τό 'Ιταλικόν Κράτος ανέλαβε τὰ έξοδα άναστηλώσεως Όρθοδόξου Έκκλησίας εις την 'Ιταλίαν.

—Υπό του Πανεπιστημίου LECCE και του 'Επιστημονικού Κέντρου «Λιθόστρωτος», προσεκληθή ό 'Επίσκοπος Κρατείας και ώμίλησε μέ θέμα: Αί 'Ιστορικά έγκύκλιοι του Οικουμενικού Πατριαρχείου, πρό και μετά την ίδρυσιν του Παγκοσμίου Συμβουλίου Έκκλησιῶν — ή προσφορά του Οικουμενικού Πατριαρχείου διά την ένότητα τών χριστιανῶν.

—Κατόπιν προσκλήσεως του 'Αρχιεπισκόπου του OTRANTO κ. VINZENZO FRANCO, ό 'Επίσκοπος Κρατείας κ. Γεννάδιος έλαβε μέρος εις τό διοργανωθέν 'Ιστορικό - Θεολογικόν Συμπόσιον και ώμίλησε έπι του θέματος: Οί Όρθόδοξοι Έλληνες εις την 'Απουλίαν και Καλαβρίαν μετά την 'Αλωσιν.

—Ό 'Επίσκοπος Κρατείας κ. Γεννάδιος συμμετέσχε εις τό 'Ιστορικό Συμπόσιον που διοργάνωσε τό Πολιτιστικό Κέντρο της πόλεως CARPINIAGNO μέ γενικό θέμα: 'Ελληνισμός και Όρθοδοξία στην Καμπανία, Καλαβρία και Σικελία μετά την 'Αλωσιν. Ό 'Επίσκοπος κ. Γεννάδιος ανέπτυξε τό θέμα: Η Βυζαντινή 'Απουλία κατά τόν 10ο και 11ον αιώνα και ή Μητρόπολις 'Υδρούντος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

'Ιερά Μητρόπολις Λεοντοπόλεως

Την 15 του μηνός Μαΐου έ.ξ. έγινε το έ ενθρόνισις του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λεοντοπόλεως κ. Τίτου, ο οποίος ήτο πρότερον Πατριαρχικός 'Επίτροπος 'Αλεξανδρείας υπό τόν τίτλον τής πάλαι ποτέ διαλαμψάσης 'Επισκοπής Ταμιάθειας. 'Η ένθρόνισις αυτού έγινετο μεγαλοπρεπώς έν τή έδρα τής Μητροπόλεως, τή 'Ισαμαλίαι, και έν τω 'Ιερω Ναω του 'Αγίου Μηνά. Παρέστησαν ή Α. Θ. Μακαριότης ο Πάπας και Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας και πάσης 'Αφρικης κ.κ. Παρθένιος και οι 'Αρχιερείς του Θρόνου, Σεβ. Μητροπολίτης Πηλουσίου κ. Βαρνάβας, Γενικός Πατριαρχικός 'Επίτροπος και οι Θεοφιλέστατοι 'Επίσκοποι Μαρεώτιδος κ. 'Αμβρόσιος, Βαθυλῶνος κ. Πέτρος και Ταμιάθειας κ. 'Ιωακείμ καθώς και ο ιερός Κλήρος.

'Εκ τής πόλεως 'Αλεξανδρείας συνώδευσαν τόν Σεβασμιωτάτον Λεοντοπόλεως κ. Τίτον καθώς και έκ του Καΐρου, πολλοί Χριστιανοί, οι οποίοι έώρτασαν τόν ιστορικόν γεγονός τής ένθρονίσεως του ειρηνέμου Μητροπολίτου.

Παρέστησαν επίσης ο Γενικός Πρόξενος τής 'Ελλάδος έν Καΐρω κ. Κωνσταντίνος Χρυσόγελος, ο Πρόεδρος τής 'Ελληνικής Κοινότητος Καΐρου κ. Χρίστος 'Αργυρίου, μετά μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, ο Α' 'Αντιπρόεδρος τής 'Ελληνικής Κοινότητος 'Αλεξανδρείας κ. Στυλιανός Κόπελος, καθώς και Πρόεδροι Συλλόγων και Σωματείων. 'Ωσαύτως αι τοπικά Αιγυπτιακά 'Αρχαί και εκπρόσωποι των έτεροδόξων 'Εκκλησιών.

Μετ' έκκλησιαστικής σεμνότητος διεξήχθη ή τελετή τής ένθρονίσεως και έπηκολούθησεν ο ένθρονιστήριος αυτού λόγος.

Πρό του ένθρονιστηρίου λόγου ώμίλησαν ή Α. Θ. Μακαριότης κ. Παρθένιος, ο Πρόεδρος τής Κοινότητος 'Αλεξανδρείας κ. 'Ηλίας Τσιθίκης και ο κ. 'Ισιδώρος Βαφειάδης, 'Εφορος 'Εκκλησιών 'Αλεξανδρείας.

'Η έν Καΐρω έκδιδομένη 'Ελληνική έφημερίς «ΦΩΣ» έδημοσίευσε λεπτομερώς τά τής ένθρονίσεως του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λεοντοπόλεως κ. Τίτου.

'Ομοιογενένας ή εκδήλωση τσαούτης χαράς προς την γενομένην ένθρόνισιν του Σεβασμιωτάτου Λεοντοπόλεως όφείλεται, άφ' ένός εις τό ότι ούτος δηκόνησε πιστώσ και έντίμως, ως Πατριαρχικός 'Επίτροπος 'Αλεξανδρείας επί μίαν σχεδόν πενταετία, γενόμενος τόσον άγαπητός εις πάντας, άφ' έτέρου δέ εις τό ότι ή 'Ιερά Μητρόπολις Λεοντοπόλεως είναι λίαν άξιόλογος και ιστορική, έφ' όσον έν αυτή διεψαν διακεκριμένοι 'Ιεράρχαι, έν οις και ο άσίδυμος μετέπειτα Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας Χριστοφόρος.

'Ιερά Μητρόπολις 'Αζώμης

Την 26ην Μαΐου έφθασεν από τό Τζιμπουτι και την Αιθιοπία ο Μητροπολίτης κ. Πέτρος εις 'Αθήνας, με την έντολήν του Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Παρθενίου. 'Εξεπροώπησε τό Πατριαρχείον, εις τό συνέδριον των 'Ομογενειακών Μαζικών Μέσων ένημερώσεως, που έγινε εις τό Πολεμικό Μουσείον από 1 - 4 'Ιουνίου. Συνειργάσθη με τόν Μακαριωτάτον Πατριάρχην διά διάφορα ζητήματα τής 'Επαρχίας του. 'Ενώριτερον εις Τζιμπουτι παρέμεινεν επί μίαν έβδομάδα, λόγω τής έορτής τής 'Αναλήψεως και του Ναού των 'Αγίων Κωνσταντίνου και 'Ελένης, εις τους χριστιανούς του και συνειργάσθη εκεί διά τό θέμα έπισκευής του καταρρέοντος Ναού, που έχει κτισθεί από τό 1901. Συγχρόνως ήτο εκεί και ο Πρόσβυς τής 'Ελλάδος κ. Ν. Καπελλάρης μετά τής συζύγου του και έπέδωκε τά διαπιστευτήριά του εις τόν Πρόεδρον τής Δημοκρα-

τίας κ. Χάσσαν Γκουλέντ. 'Επίσης εις την 'Αντις - 'Αμπέμπα ο Μητροπολίτης Πέτρος συνειργάσθη με την 'Ελληνικήν Κοινότητα και τό Πατριαρχείον τής Αιθιοπίας για διάφορα ζητήματα, εις τους χριστιανούς του, τά σχολεία και την Φιλόπτωχον 'Αδελφότητα και τόν Πρόεδρον τής 'Ελληνικής Κοινότητος κ. Ι. Γεωργαλή και προσεπάθησαν να επιλύσουν ζητήματα τής Κοινοτήτος του τής Ντίρι - Ντάουα. Εις την 'Αντις - 'Αμπέμπα ήλθε για μία έβδομάδα ο 'Αρχιμ. Δαμιανός Μαυρίδης, Ιεραπόστολος, και περιώδευσε εις τό έσωτερικόν.

Εις την 'Αθήναν εύρισκόμενος, ανέφερε την 6ην 'Ιουνίου εις τόν Μακαριωτάτον Πατριάρχην κ. Παρθένιον τόν έπισυμβάντα θάνατον την 5.6.88 εις 'Αντις - 'Αμπέμπα του Πατριάρχου τής Αιθιοπικής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας κυρού Τέκλα Χαϊμανώτ, και διετάχθη από τόν Πατριάρχην να μεταβή εις την κηδείαν ως εκπρόσωπος του Πατριαρχείου 'Αλεξανδρείας. 'Ετσι έφθασε εις 'Αντις - 'Αμπέμπα την 8.6.88 πρωί, και τό μεσημέρι έλαβε τηλεφωνικήν και τηλεγραφικήν 'Εντολήν να εκπροσωπήσθ τόν Παναγιώτατον Οικουμενικόν Πατριάρχην, με την σύμφωνον γνώμην του Πατριάρχου 'Αλεξανδρείας. 'Η κηδεία του μακαριστου Πατριάρχου Αιθιοπίας έγινετο τάς πρώτας άπογευματινάς ώρας τής Τετάρτης 8.6.88 από τόν Αυτόκρατορικόν Ναόν τής 'Αγίας Τριάδος εις 'Αντις - 'Αμπέμπα, με όλας τάς έπίσημους τιμάς του Κράτους, τής 'Εκκλησίας, του Στρατού, του Διπλωματικού Σώματος, των 'Αρχηγών Ξένων Δογμάτων και χιλιάδων λαού.

Κατετέθησαν εκατοντάδες στεφάνων. Τοποτηρητής ώρίσθη ο άρχαιότερος 'Αρχιεπίσκοπος κ. 'Αβραάμ. Τά μαζικά μέσα ένημερώσεως, ή Αιθιοπική Τηλεόρασις εις όλας τάς έκπομπάς της και τό ραδιόφωνο, ώμίλησαν πολύ διά τό έργον του Πατριάρχου και την ζωήν του και μετέδιδαν συνεχώς ειδήσεις περι τής κηδείας του, την όποιαν παρηκολούθησε σύσσωμον τό 'Υπουργικό Συμβούλιον και κατετέθη στέφανος τής Κυβερνήσεως. 'Ανακοινώσεσις έγινετο και διά την παρουσίαν του 'Ελληνα Μητροπολίτου, την εκπροσωπήσιν των Οικουμενικού και 'Αλεξανδρείας Πατριαρχών και Πατριαρχείων, την κατάθεση στεφάνων, τά συλλυπητήρια Γράμματα, ως επίσης και του 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνών. 'Η 'Ελληνική Κοινότης άξιοπρεπώς παρέστη και κατέθεσε στέφανον επί τής σορού.

'Ο Μητροπολίτης κ. Πέτρος έπισκέφθη μετά την κηδείαν τόν Τοποτηρητήν και την 'Ι. Σύνοδον. 'Εδέχθη την έπίσκεψιν των Σεβ. 'Αρχιεπισκόπων Γκότζαρ κ. Μακαρίου, Σάα κ. Γρηγορίου, Ουελέκας κ. Ζένα Μάρκου και άλλων διαδοχικώς, επίσης του 'Υπουργού Θρησκευμάτων κ. Ζαούντι Ντιμπεκούλου, πολλών άλλων έπισήμων αιθίοπων και πολλών παροίκων του. Την Τρίτην τό θράδυ 14.6.88 κατόπιν έντολής του Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Παρθενίου επέστρεψεν εις 'Αθήνας.

Την Κυβέρνησιν τής 'Ελλάδος κατά την κηδείαν του Πατριάρχου Αιθιοπίας, κατόπιν έντολής του ΥΠΕΞ έξεπροώπησε ο 'Επιτετραμμένος τής 'Ελλάδος κ. Γεώργιος Κατριβάνος, άπουσιάζοντος δι' όλίγον του κ. Πρέσβευς.

Μιχαήλ Γαλανού

« Β Ι Ο Ι Α Γ Ι Ω Ν »

Κυκλοφορούν ήδη οι 8 πρώτοι τόμοι από τό μνημειώδες έργο του μεγάλου συγγραφέως. 'Αληθινό θησαύρισμα για κάθε βιβλιοθήκη. 'Εκδοση τρίτη, 'Αποστολικής Διακονίας.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Θ Ε Ν

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, συνεληθὸν εἰς συνεδρίαν τῆ 22α 'Ιουνίου 1988, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Πρεσβυτέρου Παναγιώτου Χαράλαμπος τοῦ Δημητρίου, Κληρικοῦ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας, κατηγορουμένου ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, ἐπέβαλεν αὐτῷ τὴν ποινὴν τῆς Κ α θ α ι ρ έ σ ε ω ς ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

Οἱ ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Μεντζελόπουλος

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Κ Λ Η Σ Ι Σ

Π ρ ό ς

Τὸν Αἰδεσιμολ. π. Γεώργιον Κατινῶν
Συνταξιούχον κληρικὸν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
Ἀγνώστου διαμονῆς.

Καλοῦμεν ὑμᾶς νὰ ἐμφανισθῆτε ἐνώπιον ἐμοῦ, ἐνεργούντος ὡς ἀνακριτοῦ δυνάμει τῶν ὑπ' ἀριθ. 733/16.3.88 καὶ 1165/26.5.88 Ἐντολῶν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ.κ. Σεραφεῖμ, ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγ. Νικολάου Πευκακίων (ὁδ. Ἀσκληπιοῦ) τῆ 31η Αὐγούστου 1988 ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρᾳ 10.30' π.μ. προκειμένου νὰ ἀπολογηθῆτε ἐπὶ ἐπίτᾳ, ἀποδιδομένων εἰς ὑμᾶς, κανονικῶν παραπτωμάτων. Εἰς περίπτωσιν μὴ ἐμφανισέως σας θὰ γίνῃ ἐφαρμογὴ τοῦ ἰσχύοντος Νόμου.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 22α Ἰουνίου 1988

Ὁ Ἀνακριτῆς

πρ. Βασίλειος Ἐ. Βολουδάκης

Ὁ Γραμματεὺς

πρ. Ἀντώνιος Πινακούλας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799)16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἐνοριακοὺς Ἱεροῦς Ναοῦ τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Δημητρίου - Ἀμπελοκήπων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα καὶ τὰ ὑπὸ τῆς παράγρ. 2δ τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Ν. Δ. 1398)1973 τυπικὰ τοιαῦτα, ὅπως ἐντός μηνὸς ἀπὸ τῆς

δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 1η Ἰουλίου 1988

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ζωοδόχου Πηγῆς Ἀγριάνων Σπάρτης, β) Προφῆτου Ἡλίου Λαμποκάμπου Μολάων καὶ γ) Μεταμορφώσεως Μολάων,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Σπάρτῃ τῆ 20η Ἰουνίου 1988

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. ναοῖς α) Ἁγίου Δημητρίου Βόλου, β) Ἁγίου Βασιλείου Βόλου καὶ γ) Ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου Βόλου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Βόλῳ τῆ 21η Ἰουνίου 1988

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης Δωρίου καὶ 2) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Στασοῦ,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 21η Ἰουνίου 1988

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀρ-

γανικήν θέσιν τακτικού ἑφημερίου τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Βασιλικῆς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

'Εν Κυπαρισσίᾳ τῆ 23ῃ 'Ιουνίου 1988

† 'Ο Τριφυλίας καὶ 'Ολυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἑφημεριῶν τῶν 'Ιερῶν Ναῶν 1) Κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου Καρνασίου, 2) Ἁγίας Βαρβάρας Πηγῶν Ἀλαγονίας καὶ 3) Κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου Ζερμπισίων,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

'Εν Καλαμάτᾳ τῆ 22ᾳ 'Ιουνίου 1988

† 'Ο Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἑφημεριῶν τῶν 'Ιερῶν Ναῶν α) Ἁγίων Ἀναργύρων Λιλή καὶ θ) Ἁγίων Θεοδώρων χωρίου Ἁγιοι Θεόδωροι,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

'Εν Τρικάλαις τῆ 24ῃ 'Ιουνίου 1988

† 'Ο Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἑφημεριῶν τῶν 'Ιερῶν Ναῶν α) Ἁγίου Βασιλείου Παραλίου Ἀστρους καὶ θ) Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου Πελάγου Μαντινείας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

'Εν Τριπόλει τῆ 27ῃ 'Ιουνίου 1988

† 'Ο Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Εκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† 'Ο Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) 'Εσωτερικῶν : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) 'Εξωτερικῶν : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας.

Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Αἱ παιδαγωγικαὶ ἰδέαι τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων.

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ὁ ἀσκητικὸς χαρακτήρας τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μο- νὴ τοῦ Ὁσίου Νικάνωρος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκειον αὐτῆς.

Ἀνδρέου Φυτράκη, Ἡ προσωπικότης τοῦ Καθηγ. Γ. Σωτηρίου καὶ ἡ συμβολὴ του εἰς τὴν ἔρευναν καὶ βαθυτέραν κατανόησιν τῶν μνημείων τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπ. Θουατείρων καὶ Μ. Βρεταννίας κ. Γρηγορίου.

Ἀναστασίου Τίγκα, Αἱ ἀναστάσεις νε- κρῶν εἰς τὸν Βιβλικὸν καὶ Ἑλλαδικὸν χρόνον.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.